

3

Landskap

Natur- och kulturlandskap utgör en stor del av Höörs kommuns identitet. Landskapet erbjuder upplevelser och rekreation samtidigt som det har betydelse för boendemiljö, folkhälsa och besöksnäring. Närheten till naturen har visat sig vara ett av de främsta skälen att flytta till kommunen, stanna kvar eller återvända. Naturlandskapet i Höör är omväxlande med höga naturvärden och flera hotade och sällsynta arter. På många ställen i kommunen finns rika kulturmiljöer med fornlämningar, kyrkor och bebyggelse från olika tider.

- 3.1 Naturgeografi
- 3.2 Naturvärden
- 3.3 Sjöar och vattendrag
- 3.4 Kulturmiljöer
- 3.5 Landskapets upplevelsevärden
- 3.6 Jord- och skogsbruk

3.1 Naturgeografi

Höørs kommun ligger på gränsen mellan två naturgeografiska regioner. I norr finns skogklätt urberg och i söder det uppodlade skånska sediment- och horstområdet. Berggrund och jordarter varierar alltså betydligt vilket utgör grunden för den variation i landskap, naturtyper och bruksformer som kommunen visar. Markförhållandena i kommunen lämpar sig generellt sett mycket väl för exploatering och anläggning. Jordarterna i översta marklagret har som regel god bärighet och god dränerande förmåga.

Naturgeografiskt gränsland

Geologin och de naturliga förutsättningarna i Höørs kommun präglas till stor del av att kommunen ligger i gränslandet mellan två naturgeografiska regioner. Åt nordost utbreder sig Nordostskånes barrskogslandskap, som trots namnet till stora delar är beklätt med lövskog. Regionen utgör den sydligaste delen av den fennoskandiska urbergsskölden, det vill säga den berggrund av urberg som utgör resten av Sverige. Åt sydväst vidtar Skånes sediment- och horstområde, ett starkt uppodlat landskap, där näringsrika moränleror överlagrar en relativt ung berggrund med stort inslag av kalkrika lerskiffrar. Denna berggrund sträcker sig vidare mot söder och Kontinentaleuropa.

Gränsen mellan urberget i norr och den yngre, sedimentära berggrunden i söder brukar kallas för Tornqvistlinjen och ligger strax norr om Ringsjöarna, med Orupsberget som en tydlig markör. I den här gränazonen går bland annat sandsten i dagen. Höör-sandsten har inte bara varit av stor ekonomisk betydelse för orten utan är även av vetenskapligt intresse. Området kring stenbrottet Stanstorpsgraven är skyddat som riksintresse för naturvård på grund av de geologiska värdena och utgör internationell typlokal för jurassisk sandsten.

Ett annat geologiskt särdrag för Höör är förekomsten av så kallade basaltkupper, som är rester av gamla vulkaner. Bergarten basalt har bildats av vulkanernas stelnade inre, själva magman i vulkanröret. Basaltkupperna sticker upp ur den kalkfattiga urberggrunden och ger lokalt helt andra förutsättningar för växt- och djurliv. Många av basaltkupperna är dessutom bevuxna med äldre bokskog och har sammantaget mycket höga naturvärden. Även vulkanerna hänger samman med Tornqvistlinjen, eftersom den vulkaniska aktiviteten uppstod när de två landmassorna en gång krockade.

Öppna marker på lätta jordar med sand och grus förekommer i flera dalgångar, bland annat i landskapet kring Norra Rörum och runt Höørs tätort. Det skapar förutsättningar för örtrikedom och en värdefull insektsfauna, inte minst i åkerkanter och vägrenar. De lätta jordarna är så kallade isälvsavlagringar som avsatts i dalgångarna under inlandsens avsmältning. (Naturvårdsprogram 2012 för Höørs kommun, 2013)

Geotekniska förutsättningar

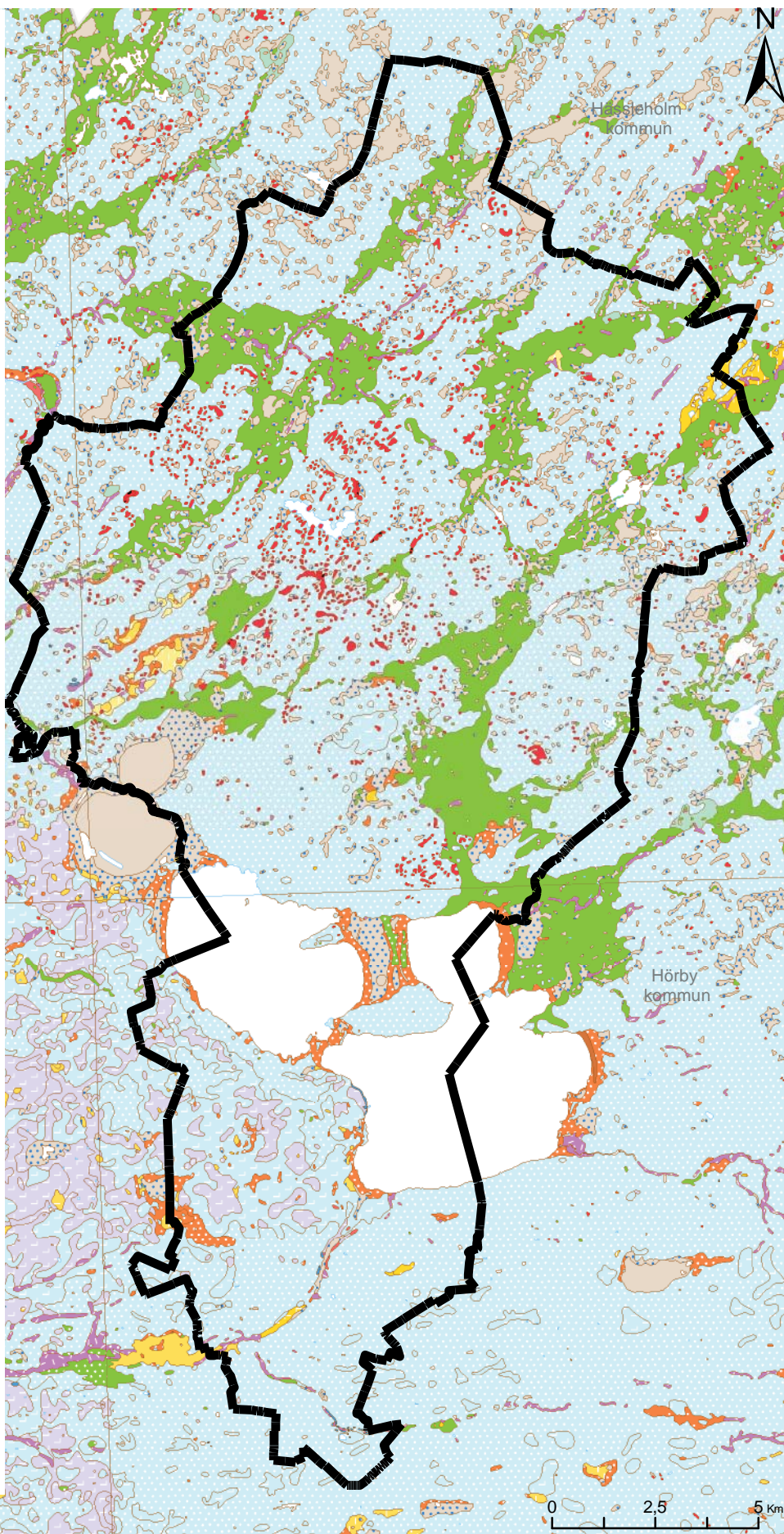
Generellt lämpar sig de geologiska förhållandena i Höör väl som grund för bebyggelse, infrastruktur och andra anläggningar. Jordartskartan från SGU visar att Jordarterna i ytlagren består till största del av moränjord (figur H3.1.1). Moränjordarna i kommunen är övervägande sandiga moräner, som ofta har god bärighet. Det finns även stora arealer i norra delen av kommunen som består av isälvs sediment och på många håll är berggrunden blottad. Just förekomsten av ytlig berggrund eller berg i dagen skapar speciella förutsättningar för byggande och anläggning i norra delarna av kommunen. Berggrunden består av hårt urberg som många gånger måste sprängas bort i samband med framdragandet av infrastruktur. Blottat urberg är en geoteknisk förutsättning som kommunen måste förhålla sig till i samband med byggprojekt i kommunens norra delar. Inte minst i Norra Rörum och Tjörnarp är urberget en betydande faktor.

Även i Stenskogen kan det ibland finnas berg i dagen men här är berggrunden mer porös och består av sandsten som är en mjukare bergart. I sandstensdominerade områden är det möjligt att gräva och därmed lättare att bereda marken för anläggning.

I större delen av Höørs tätort är markförhållandena mycket gynnsamma för byggnation och avvattning.

Teckenförklaring

- Kommungräns
- Mossetorv
- Kärrtorv
- Gyttja
- Talus (rasmassor)
- Svämsediment, ler--silt
- Svämsediment, sand
- Flygsand
- Gyttjelera (eller lergyttja)
- Postglacial finlera
- Postglacial lera
- Postglacial grovlera
- Postglacial silt
- Silt
- Postglacial finsand
- Postglacial sand
- Svallsediment, grus
- Glacial lera
- Glacial finlera
- Glacial grovlera
- Glacial silt
- Glacial grovsilt--finsand
- Isälvssediment
- Isälvssediment, sand
- Moränlera
- Moränfinlera
- Morängrovlera
- Sandig-siltig morän
- Lerig morän
- Sandig morän
- Grusig morän
- Vittringsjord
- Vittringsjord, ler--silt
- Sedimentärt berg
- Urberg
- Vatten

Figur H3.1.1. Karta över jordarter i Hörs kommun, källa: SGU

3.2 Naturvärden

Höör ligger i ett gränsland mellan jordbrukslandskap och skogsbygd, där många olika natur- och landskapstyper finns representerade. Här finns småskaliga odlingslandskap med artrika naturbetesmarker, gammelbokskogar med sällsynta svampar och insekter, sjöar och våtmarker av olika typ och storlek. Att det finns flera olika naturtyper skapar intressanta övergångszoner och bryn där naturvärdena ofta är speciellt höga och den biologiska mångfalden som störst. Många områden är skyddade tack vare sina höga natur- och kulturvärden.

Naturen i Höörs kommun

I Höör finns en stor biologisk mångfald och höga naturvärden kopplat till ett flertal olika biotoper och naturtyper. Här nedan följer en översiktlig genomgång av de viktigaste naturtyperna i kommunen och vilka naturvärden som är kopplade till dem.

Sjöar, vattendrag och våtmarker

Vatten är värdefullt ur biologisk synvinkel och bidrar till variation. Förekomsten av vatten gynnar förutom vattenlevande organismer även många landlevande arter. I Höörs kommun finns ett brett spektrum av olika sötvattensmiljöer och våtmarker. Stora grunda slättsjöar, små näringsfattiga tjärnar, mossar, dammar och mägergravar är exempel. Det finns även rinnande vatten i form av allt från breda åar till små skogsbäckar.

Av kommunens våtmarker är det många som håller på att växa igen, troligtvis beroende på kvävenedfall. Bland biologiskt mest intressanta våtmarkerna i kommunen är rikkärren som kräver slåtter eller bete för att bevaras som en av odlingslandskapets mest sällsynta och bevarandevärde miljöer. (Naturvårdsprogram 2012 för Höörs kommun, 2013)

Skogar

En stor andel av skogen i Höörs kommun är bokskog men det finns också omfattande barrskogsområden, framför allt i kommunens norra delar. Dessutom finns det flera inslag av alkärr och andra lövsumpskogar vilka har stor betydelse för den biologiska mångfalden i skogarna. Söder om Ringsjöarna växer bokskogar på kalkhaltig och näringsrik mark, vilket är en intressant miljö för bland annat ovanliga, marklevande svampar. Även rationellt brukade bokskogar på sådana jordar kan vara intressanta ur naturvårdssynpunkt. Förutom bokskog finns även ekskogar och blandädellövskogar med

höga biologiska värden.

Större delen av skogen i Höörs kommun brukas som produktionsskog genom rationellt skogsbruk men det finns även stora sammanhängande skogsområden som har brukats mer extensivt och som innehåller gamla träd och en hög andel död ved. Bland annat finns ett sådant område kring Dagstorpssjön. Den typen av skogsområden utgör värdekärnor för den biologiska mångfalden i kommunens skogar. Värdekärnorna finns ofta i vulkaniska basaltkuppområden där topografin gör skogen svårbrukad och bidrar till en näringsrik jordmån med högt pH-värde. (Naturvårdsprogram 2012 för Höörs kommun, 2013)

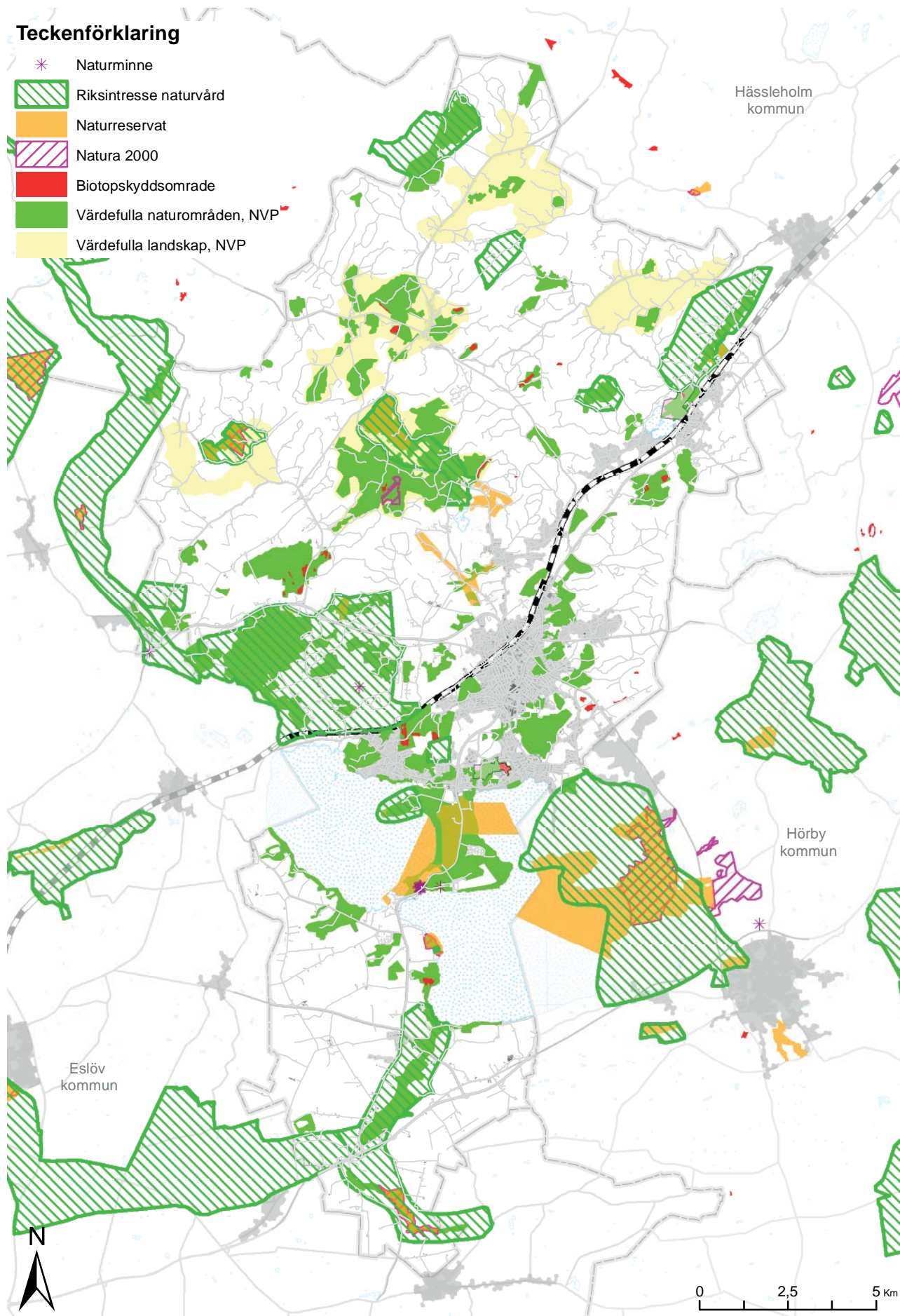
Odlingslandskapet

Landskapet söder om Ringsjöarna utgörs av ett relativt storskaligt odlingslandskap dominerat av åkrar. Naturvärdena i detta landskap ligger främst i olika småbiotoper, som åkerrenar, stengården och mägergravar, som bidrar till variation och ger livsutrymme för många av odlingslandskapets arter.

Norr om Ringsjöarna vidtar mellanbygdens småskaliga odlingslandskap med åkrar, betesmarker och skog i en mosaik. I detta landskap ligger många av Höörs mest värdefulla naturbetesmarker. Naturbetesmarker och ängar är de mest artrika miljöerna i odlingslandskapet, med en mängd specialiserade arter som blir allt ovanligare i takt med att arealen naturbetesmark minskar.

Kommunens norra delar domineras av skog, men i stråk och dalgångar finns fortfarande aktiva jordbruk och relativt mycket öppen mark.

I kommunen finns även ett värdefullt eklandskap med solitära jätteekar och hävdade eller igenväxta ekhaigar vilka ofta har ett förflutet som slåttermarker. (Naturvårdsprogram 2012 för Höörs kommun, 2013)

Figur H3.2.1. Karta över naturvärden i Hörs kommun

Strandängar och hävdade fuktängar är andra inslag i odlingslandskapet av stort värde för bland annat fågellivet. Sätöfta hed och Slabälta ängar är exempel på områden med relativt stor areal sammanhängande fuktängar. Kommunen planerar för att utveckla denna biotop genom att anlägga våtmarker på bland annat Sätöfta hed och norr om Kvesarumsån.

Det enskilt största hotet mot odlingslandskapets biologiska mångfald är det fortsatt minskande antalet betesdjur, som gör att betesmarker och hagar lämnas att växa igen. Variationen och antalet arter minskar när markområdena mellan skog och åker försvinner samtidigt som det får till följd att hela landskapet förändras.

Riksintresse för naturvärden

Höörs kommun berörs av fjorton områden av riksintresse för naturvärden enligt miljöbalken (MB, 3 kap 6 §). Sex av områdena benämns under samlingsbegreppet Odlingslandskapet på Linderödsåsen de övriga områdena är Stanstorpsgraven, Rugerup-Kråkeboområdet, Lillö, Klinta, Rönne ås dalgång och Ageröds mosse, Syrkultamossen och Svalemossen, Pinedalen och Bråån. Områdena av riksintresse har pekats ut av Naturvårdsverket.

Ett område av riksintresse för naturvård ska vara framstående exempel på landskapstyper eller naturtyper, vara opåverkade naturområden, innehålla sällsynta naturtyper, hotade eller sårbara biotoper och arter, uppvisa en rik flora och fauna eller vara av mycket säregen och märklig beskaffenhet.

Riksintressemarkeringen innebär att staten pekat ut naturen som ett särskilt intresse för markanvändningen i ett område. Det innebär inte ett formellt skydd (jämför skyddad natur nedan) utan betyder att naturvärdena ska beaktas särskilt vid beslut om bygglov, detaljplan och miljötillstånd mm. Områden av riksintresse för naturvärden ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Pågående markanvändning påverkas inte. Riksintresseutpekande hindrar alltså inte skogsbruksåtgärder i skog med höga naturvärden.

Område av riksintresse för naturvård avgränsas i en grov skala. Kartan (figur H3.2.1) visar att det ofta finns mer detaljerad kunskap om naturvärdena genom Höörs kommuns eget naturvårdsprogram.

Stora delar av naturvårdens riksintressen är i markanvändningskartan till denna översiktsplan avsatta som naturområden. Det innebär att natur- och landskapsvård är överordnad annan mark- och vattenanvändning. Andra delar av riksintresseområdena är markerade som till exempel jord- och skogsbruk eller bebyggelsegrupp. Då gäller att naturvärden av riksintresse ska beaktas vid förändringar. Höörs kommun bedömer att den utveckling

som planeras inte kommer i konflikt med naturvärden av riksintresse.

Natura 2000-områden har status som riksintresse (MB 4 kap 8 §) men har samtidigt ett formellt skydd. De beskrivs nedan under skyddad natur.

Skyddad natur

I kommunen finns ett flertal områden som omfattas av olika skydd tack vare sina höga natur- eller kulturvärden. Här nedan görs en översiktlig genomgång av några av de viktigaste skydden och hur de påverkar Höörs kommun.

Natura 2000-områden

Natura 2000 är ett europeiskt nätverk av skyddsvärda naturområden som syftar till att bevara biologisk mångfald. Områdena utses antingen på grundval av skyddsvärda fågelarter enligt EU:s fågeldirektiv, eller på grund av förekomst av andra skyddsvärda arter eller naturtyper som finns listade i EU:s art och habitatdirektiv. Svenska områden utses av EU-kommissionen på förslag från det svenska miljödepartementet.

Natura 2000-områden har status som riksintresse men är också formellt skyddade med stöd av miljöbalkens kap 7 (områdesskydd). Ingrepp och åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd av Länsstyrelsen, oavsett om ingreppet eller åtgärden sker inom eller utanför området. I Höörs kommun finns fyra Natura 2000-områden, alla utpekade enligt art och habitatdirektivet. De fyra områdena är Allarps Bjär, Bjäret, Klintaskogen och Rövarekulan. Länsstyrelsen i Skåne har lämnat in en ansökan till naturvårdsverket om att även Orupsbergets sydsluttning och Prästbonnaskogen väster om Tjörnarp ska få status som Natura 2000-område.

Hänsyn till riksintresseområden

Områden av riksintresse för naturvärden ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Det innebär en generellt restriktiv hållning till ny bebyggelse och nya anläggningar, exempelvis avstyckning av nya bostadstomter. Utbyggnad av bostäder vid Lars Ols väg bedöms dock kunna genomföras utan att påtagligt skada utpekade naturvärden. Naturvårdsverkets motiv och värdetexter tillämpas vid beslut.

Inom Natura 2000-områden får exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön få komma till stånd endast om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden.

Naturreservat

Naturreservat kan inrättas för att bevara biologisk mångfald, värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Både Länsstyrelsen och kommunerna kan bilda reservat.

Till skillnad från många andra skyddsformer ska det till varje reservat finnas en skötselplan, vilket många gånger är en fördel. Vad som är tillåtet inom ett naturreservat regleras av föreskrifter som är unika för varje reservat och meddelas i respektive reservatsbeslut. I Höörs kommun finns 15 naturreservat (2012) varav ett kommunalt; naturreservatet Lergravarna i Tjörnarps. Den sammanlagda arealen är 760 hektar, vilket motsvarar cirka två procent av den totala land- och vattenarealen i Höör.

Biotopskydd

Biotopskydd kan inrättas för mindre områden som utgör livsmiljö för hotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda. I skogsmark är det Skogsstyrelsen som fattar beslut, i odlingslandskapet är det Länsstyrelsen som har ansvaret. Även kommuner kan fatta beslut om biotopskydd.

I Höörs kommun finns 34 särskilt utpekade biotopskyddsområden i skogslandskapet med en sammanlagd areal av cirka 70 hektar. Varje biotopskyddsområde är som regel litet och den genomsnittliga storleken i kommunen är 2,1 hektar.

I odlingslandskapet finns inga särskilt utpekade biotopskyddsområden. Däremot omfattas vissa livsmiljöer i odlingslandskapet av generellt biotopskydd. Dit hör till exempel stengården, mangelgravar och alléer. Alla sådana miljöer är skyddade med automatik, utan att vart och ett av dem pekats ut särskilt.

Naturminne

Naturminne kan användas för att skydda ett särpräglad naturföremål. Såväl Länsstyrelsen som kommunen kan förklara ett objekt som naturminne. Skyddsformen kan sägas vara något ålderdomlig, men lämpar sig bra för till exempel skydd av enskilda, grova träd. Naturminnesförklaringen får även omfatta det område på marken som krävs för att bevara naturföremålet och ge det behövligt utrymme. I Höör finns ett femtontal ekar förklarade som naturminne, varav de flesta kring Bosjökloster.

Naturvårdsprogram

Höörs kommun har ett aktuellt naturvårdsprogram (NVP 2012, antaget 2013). Programmet bygger på ett omfattande inventeringsarbete och utgör ett bra underlag för kommunens planeringsarbete. De inventeringar som gjordes i samband med revideringen av 1999 års naturvårdsprogram visar på betydande förändringar i landskapet under perio-

den, framför allt på grund av minskad hävd och en tilltagande igenväxning av småbrutna och varierade betes och odlingslandskap.

Värdefulla naturområden

I Naturvårdsprogrammet har kommunen inventerat 92 av de viktigaste naturområdena i kommunen och klassat dem enligt en tregradig skala (NVP 2012). Klass ett innebär att områdena har särskilt höga naturvärden, klass två betyder att området har mycket höga naturvärden och klass tre betyder att området har höga naturvärden. Höörs kommun bedömer att dessa områden är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt enligt miljöbalken (3 kap 3 §).

Till grund för utpekandet och graderingen av de 92 områdena ligger bland annat en genomgång av statliga, regionala och kommunala underlag för de värden som är kopplade till naturmiljöer. Exempel på underlag är riksintresseområden, naturreservat, biotopskydd, strandskydd, landskapsbildsskydd samt rikstäckande inventeringar av nyckelbiotoper, ängs-, betes- och hagmark, våtmarker, sumpskog och tätortsnära natur.

Förutom underlagsmaterialet har även omfattande inventeringar genomförts i fält. Även ortofoto och fastighetskartan har fungerat som underlag i samband med klassningen av områdena.

Hänsyn enligt NVP 2012

Värdefulla områden enligt programmet innehåller höga naturvärden och är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt. Områdena ska skyddas så långt möjligt från åtgärder som kan skada naturmiljön (MB 3 kap 3 §). Det innebär att ny markanvändning generellt inte är lämplig. Om ny användning ändå tillåts ska Höörs kommun verka för att anpassning och kompensationsåtgärder genomförs så att den samlade skadan på naturvärden minimeras.

Värdefulla landskap enligt programmet har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden och ska skyddas så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan *påtagligt* skada naturmiljön (MB 3 kap 6 §). Det innebär att eventuell ny markanvändning ska anpassas både till avgränsning och till utformning så att de samlade naturvärdena i landskapet kan utvecklas. Alla delar av landskapen har inte höga naturvärden, utan fokus ligger på helheten.

Beskrivningar av naturvärden och önskad skötsel enligt NVP 2012 ska vägas in vid markanvändningsbeslut som påverkar naturvärden i både värdefulla områden och värdefulla landskap.

Värdefulla landskap

I naturvårdsprogrammet identifierar Höörs kommun även värdefulla landskap. Det är större områden som sammantaget innefattar höga naturvärden eller samband som är viktiga för att koppla samman mindre och fragmenterade områden med höga naturvärden. Värdekärnor, alltså avgränsade områden med höga naturvärden, behöver kopplas samman för att göra det möjligt för djur och växter att spridas. Därför är utpekandet av de större sammanhangen oerhört viktiga för att ge en mer övergripande bild av hur naturområdena hänger samman och den potential som finns för att öka kopplingen och utbytet mellan områdena. Höörs kommun betraktar landskapen som särskilda markanvändningsintressen enligt miljöbalken (3 kap 6 §, första stycket)

Grönstrukturprogrammet

Höörs kommun har även en mer detaljerad inventering av naturvärden och rekreationsvärden i anslutning till Höörs tätort. *Grönstrukturprogram för Höörs tätort med Stanstorp och Sätöfta* (figur H3.2.2) antogs 2007 och bedöms fortfarande vara aktuellt.

Grönstrukturprogrammet innehåller en grundinventering där alla gröna områden har värderats utifrån sitt naturvärde:

- Klass ett - mycket höga naturvärden
- klass två - höga naturvärden
- klass tre - relativt höga till måttliga naturvärden
- klass fyra - låga naturvärden

Med utgångspunkt i grundinventeringen har större värdefulla områden identifierats. Dessa områden har varit vägledande vid avgränsning av grönområden i markanvändningskartan till denna översiktsplan.

Grönstrukturprogrammet innehåller också en inventering av sociala värden (rekreation). För dessa värden identifierar kommunen i programmet närrekreationsområden (befintliga samt utveckling) och gröna stråk som binder samman rekreationsmöjligheterna. Höörs kommun bedömer att dessa utpekanden ska betraktas som särskilda markanvändningsintressen för behovet av grönområden i och i närheten av tätorten Höör (MB 3 kap 6 § första stycket).

Grönstrukturprogrammet och de inventeringar som har gjorts i anslutning till det har en viktig roll i kommunens översiktsplan. I utvecklingsdelen redovisas de områden som får de två högsta klassningarna enligt kommunens inventering i samband med varje utbyggnadsområde. Detta för att hänsyn ska visas i samband med avgränsningar av de områden

Hänsyn enligt GRP

Naturvärden med klass ett och två enligt programmet är områden som har betydelse från allmän synpunkt för sina naturvärden. Närrekreationsområden och gröna stråk har betydelse för friluftslivet. Områdena ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön (MB 3 kap 6 § första stycket)

Behovet av grönområden i tätorten och i dess närhet ska beaktas särskilt. Det innebär att möjligheten till rekreation ska säkerställas och förstärkas vid förändringar av miljön. Det gäller både i grönområden och i byggda miljöer. Gröna stråk ska betraktas utifrån tätortsnivå och binda samman grönområdena.

Grundinventeringen ska vägas in vid markanvändningsbeslut som påverkar naturvärden.

som kommunen lyfter som lämpliga för utveckling av exempelvis bostäder eller verksamheter. I delen om grönområden är det grönstrukturprogrammets områden som ligger till grund för vilka områden som lyfts som bevarandevärde för sina natur- och rekreationsvärden (se figur H3.2.3).

Grönstrukturprogram för Höörs tätort

med Stanstorp och Sätöfta

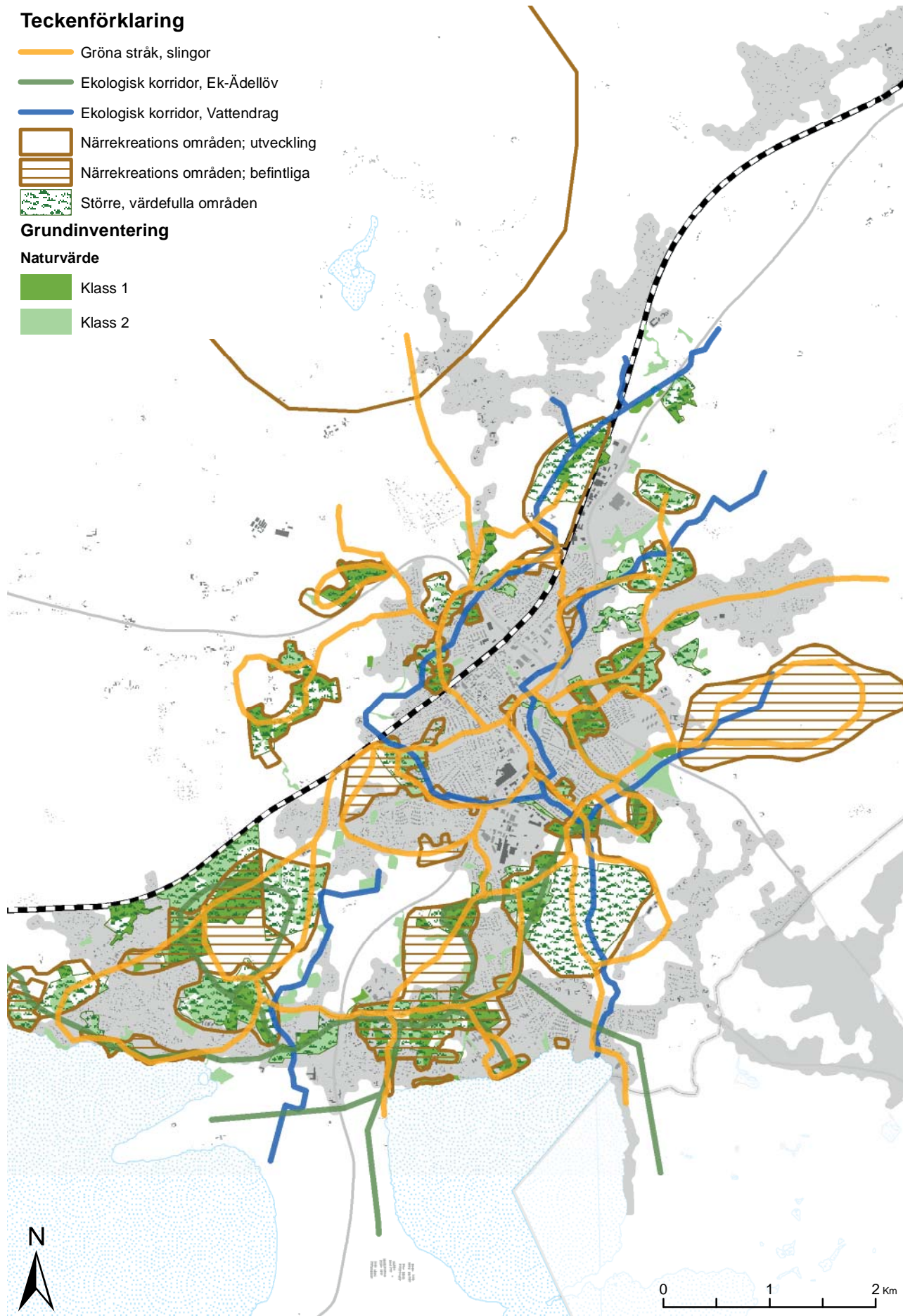

Antaget av kommunfullmäktige
den 28 mars 2007

Figur H3.2.2. Grönstrukturprogram för Höörs tätort

Figur H3.2.3. Karta från Grönstrukturprogram för Hörs tätort med inventerade naturvärden och föreslagna utvecklingsområden

3.3 Sjöar och vattendrag

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

I kommunen finns ett flera större sjöar och vattendrag av vilka Ringsjöarna är de största vattenförekomsterna. Ringsjöarna har många värden och viktiga funktioner för kommunen samtidigt som de i hög grad påverkas av markanvändningen i kommunen och inte minst centralorten Höör.

Sjöar och vattendrag i kommunen

Inom Höörs kommun finns många sjöar och småvatten. Ringsjön vilken huvudsakligen är lokaliserad inom Höörs kommun är Skånes näst största, och kommunens största, sjö. Mindre sjöar är Dags-torpssjön, Vaxsjön, Korsarödssjön, Tjörnarpsjön, Prästtorpasjön och Syrkultasjön. Några vatten och våtmarker av särskild betydelse för biologisk mångfald och i synnerhet fågelliv är Ringsjön med omgivning, Slabälta ängar och Ageröds mosse.

Utdikning

I jordbrukslandskapet har flera våtmarker dikats ut och vattendragen rätats upp. Under 1800-talets andra halva sänktes och dränerades en stor mängd sjöar och våtmarker i Sverige för att vinna mer odlingsmark. 1883 slutfördes sänkningen av Ringsjön med 1,5 meter genom ett sjösänkingsföretag som minskade sjöns yta med 7 % till dagens 4500 ha. Den tidigare strandkanten framgår tydligt på flera ställen runt sjön. Samtidigt med sänkningen dikades låglänta områden för jordbruk. Sammantaget torrlades 2000 ha mark för jordbruksändamål. Områdena är känsliga för översvämningar och beroende av dikningsföretags avvattningskapacitet. Många äldre dikningsföretag är inte dimensionerade för den avrinning som sker idag. Dessutom är det vanligt att dagvatten har kopplats på dessa system.

Återskapande av våtmarker

Dikningsföretagens avvattningskapacitet är oftast inte anpassad för bebyggelse men däremot är de markområden som avvattades genom dikningsföretag väl lämpade för anläggning av våtmarker som kan bidra till bättre vattenkvalitet, högre biologisk mångfald och dämpade vattenflöden vid skyfall. På senare tid har flera nya våtmarker som Snogerödsdammen och Klintadammen återskapats i ett försök

att minska övergödningen av sjöar och vattendrag och samtidigt öka den biologiska mångfalden. Kommunen arbetar vidare med skapandet av nya våtmarker och har planer på åtgärder i samband med Höörsån vid Sätöfta hed och strax öster om Kvesarumsåns utlopp i Ringsjön.

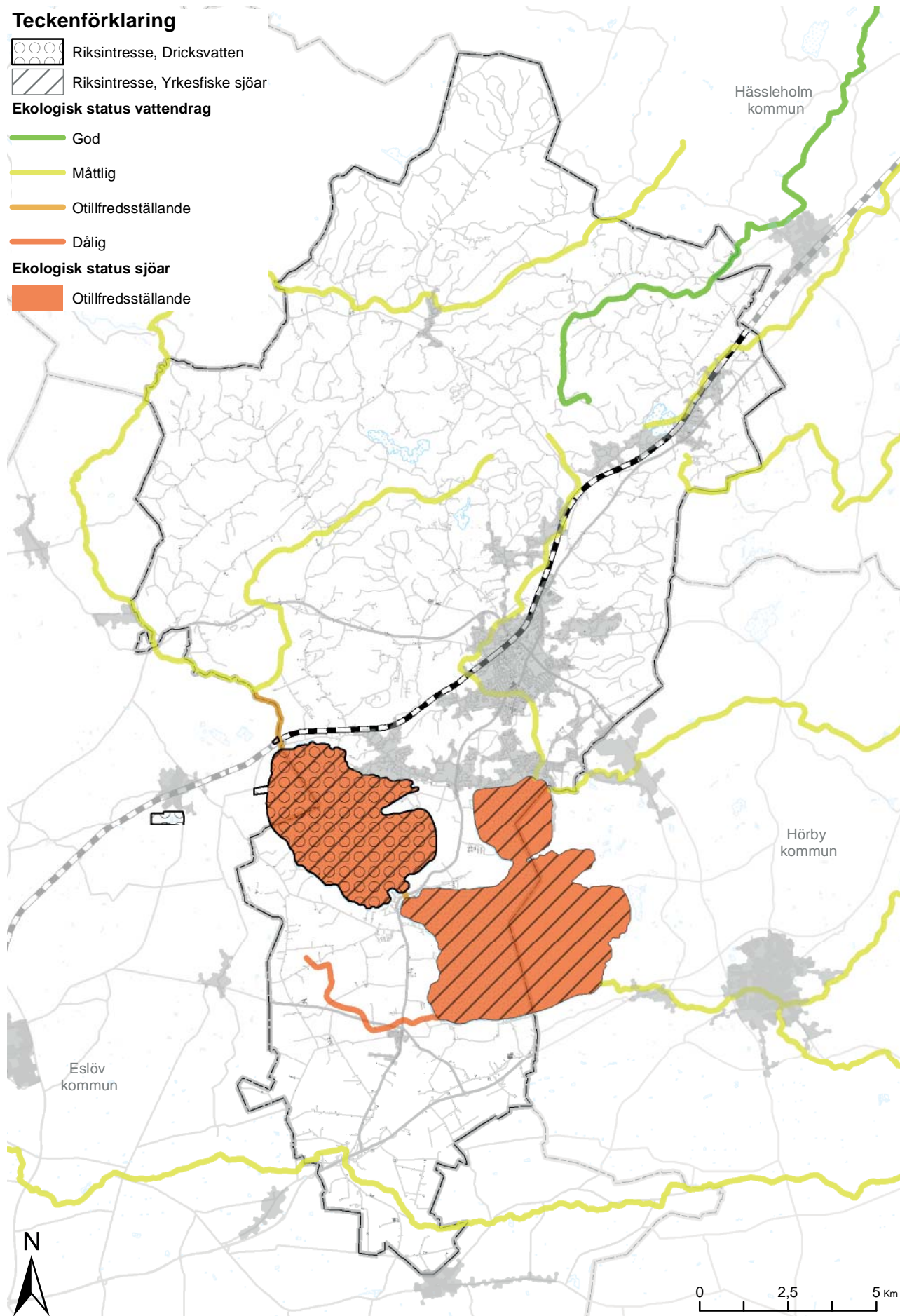
Vattenreglering

Ringsjöns vattennivå har varit reglerad i någon form sedan sjösänkningen, men det är oklart hur regleringen såg ut innan nuvarande damm byggdes. Regleringsdammen vid Sjöholmen byggdes 1963, och skulle säkerställa både dricksvattenbortledning och tillräckligt flöde vid Forsmöllan där Klippans pappersbruk ville utnyttja vattenkraften.

Vattentäkt

Den nya regleringsdammen och Ringsjöverket innebär att ringsjövatten kunde ledas till Helsingborg, Landskrona och Eslöv. Dessa städer utnyttjade därefter vatten från Ringsjön för sin dricksvattenförsörjning fram till 1986 då Bolmentunneln togs i bruk. Sedan dess utnyttjas Ringsjön som reservvattentäkt om något skulle inträffa som hindrar Bolmentvattnet att nå Ringsjöverket.

Idag sköts regleringen av Sydsvatten och styrs av en tappningsplan med tappningsbestämmelser som avgör hur mycket vatten som ska tappas. Tappningens storlek ställs in varje dag och varierar beroende på årstid, vattenstånd i Ringsjön och vattenföringen vid utloppet i Rönneå. Vintertid, januari-mars är avtappningen mer än dubbelt så stor som under sommaren, maj-september.

Figur H3.3.1. Karta över intressen kopplade till sjöar och vattendrag i Hörs kommun

Nationella mål för sjöar och vattendrag

Av de 16 nationella miljömålen finns det flera som tar upp hur vi ska värna vår den gemensamma resursen vatten. De kanske mest tydliga miljömålen som värnar vattnet som resurs är "Levande sjöar och vattendrag", "Grundvatten av god kvalitet" och målet "Ingen övergödning".

Målet för levande sjöar och vattendrag pekar på att sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas. Under målet om grundvatten av god kvalitet preciseras att grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricks- vattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Målet för ingen övergödning innebär att halterna av gödande ämnen i mark och vatten inte ska ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten. Förutom de ovan nämnda miljömålen finns ett flertal andra av Sveriges 16 miljömål som tar upp eller berör vatten i landskapet och vatten som resurs. Bland annat målen för "Giftfri miljö", "Hav i balans samt levande kust och skärgård", "Myllrande vårmarker" och "Ett rikt växt- och djurliv". Flera myndigheter arbetar med riktade insatser för att uppnå miljömålen, bland annat Havs- och vattenmyndigheten, SGU och Naturvårdsverket.

Riksintresse dricksvattenförsörjning

Havs- och vattenmyndigheten har beslutat att Ringsjöverket utgör ett mark- och vattenområde av riksintresse för anläggningar för vattenförsörjning enligt miljöbalken (3 kap 8 §). Riksintresset består av intagsledning för ytvatten och råvattenpumpstation, vattenverk och pumpstationer, ledningar mellan råvattenpumpstationer och vattenverk och Västra Ringsjön (se figur H3.3.1).

Havs- och vattenmyndigheten bedömer att Ringsjöverket uppfyller kriterierna; nyttjas av många människor, stor kapacitet och god kvalitet, liten risk

att påverkas av klimatförändringar samt anläggningar som behövs som reserv eller för framtida användning. Området där denna anläggning är belägen ska därför anses vara av riksintresse för anläggningar för vattenförsörjning.

Höörs kommun ser ingen konflikt mellan vattenförsörjningen och utveckling enligt denna översiktsplan.

Riksintresse för yrkesfiske

Ringsjön är av riksintresse för yrkesfisket enligt miljöbalken (3 kap 5 §).

Enligt rådande tolkning räknas fångstplatser med omfattande fiskeaktivitet eller unika förutsättningar för visst fiske, lekområden för kommersiellt viktiga arter av fisk eller skaldjur, uppväxtområden och vandringsstråk för kommersiellt viktiga arter samt fiskehamnar som områden av riksintresse för yrkesfisket. Alla sjöar som hyser minst en yrkesverksam fiskare bör klassas som riksintresse i egenskap av fångstområden för yrkesfisket. Ringsjön är klassad som riksintresse för yrkesfisket i inlandsvatten i egenskap av fångstområde (se figur H3.3.1).

RAM-direktiv för vatten

År 2000 antog alla EU:s medlemsländer ramdirektivet för vatten. Frågor om vattenanvändning och vattenkvalitet reglerades tidigare i flera olika direktiv.

Det fastslogs att vatten är ett arv som måste skyddas, försvaras och behandlas som ett sådant. Trycket på vattenresurserna ökar på grund av en allt större efterfrågan på tillräckliga mängder vatten av god kvalitet. Direktivet syftar till att bevara och förbättra både yt- och grundvatten i gemenskapen. I arbetet med vatten ska vattenresurserna betraktas, både som ett naturvärde, och som en social och ekonomisk resurs. Enligt direktivet ska miljömål ställas upp för att uppnå en god status för ytvatten och grundvatten dessutom ska en försämring av statusen förhindras. I Sverige har direktivets miljömål genomförts i lagstiftningen som MKN (miljökvalitetsnormer) och i december 2009 tog vattenmyndigheterna det första beslutet om MKN i form av kvalitetskrav för yt- och grundvattenfö-

Hänsyn till riksintressen i Ringsjön

Västra Ringsjön ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomst och nyttjande av anläggningar för vattenförsörjning.

Hela Ringsjön ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra yrkesfiske.

Hänsyn till miljökvalitetsnormer

Nya verksamheter som bedöms medföra långsiktig skada på vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag ska inte tillåtas. Aktuell status och riskbedömning för ska vägas in vid beslut om markanvändning så att miljökvalitetsnormer kan följas.

rekomster. Vattenförvaltningen är utformad med avrinningsområden som grund och avrinningsområden har slagits samman och delats in i större enheter som benämns vattendistrikt. Höörs kommun påverkar avrinningsområdena för Rönne å och Kävlingeån vilka hör till Västerhavets vattendistrikt förutom en liten del i östra delen av kommunen som tillhör avrinningsområdet för Helge å vilket tillhör Södra Östersjöns vattendistrikt.

Ekologisk och kemisk status

MKN för ytvatten bedöms utifrån två parametrar, kemisk och ekologisk status. Kemisk ytvattenstatus innebär att halterna av giftiga ämnen i en vattenförekomst inte får vara högre än vad som anges i en lista över ingående ämnen som är baserad på EU-Direktivet om prioriterade ämnen.

Den ekologiska statusen ska vägas samman utifrån fasta principer kring de biologiska, kemiska, hydromorfologiska bedömningsgrunderna och klassificeras utifrån i femgradig skala (hög, god, måttlig, otillfredsställande och dålig).

Grundkravet för MKN för vatten har varit att god status skulle nås till 2015 om inte undantag beslutats. Möjlighet att göra undantag från grundkravet om god status till 2015 finns och alternativt kan tidpunkten då god status ska uppnås förlängas, till exempel till 2027.

Figur H3.3.2. Karta som visar Ringsjöns avrinningsområde

I VISS (vatteninformation Sverige) finns 14 ytvattenförekomster listade i Höörs kommun, varav två sjöar, Östra- och Västra Ringsjön, samt 12 vattendrag. Av de tolv vattendragen är det endast ett som uppnår god ekologisk status och inget som uppnår god kemisk status (2017). Åtta av tolv vattendrag uppnår måttlig ekologisk status medan två endast uppnår otillfredsställande status och ett bedöms ha dålig ekologisk status (se figur H3.3.1).

Vad gäller den kemiska statusen så är det inget av de tolv vattendragen som uppnår god status. Vad gäller övergödning så når inget av vattendragen upp till god eller hög status medan de flesta klassas som att ha måttlig status. Avseende försurning når tio av tolv av vattendragen upp till god status medan två inte har någon klassning.

Arbete för bättre vattenkvalitet

Vattenråd

Kommunen arbetar genom vattenråden med att förbättra vattenkvaliteten i kommunens vattenförekomster. Kommunen är med i fyra vattenråd som arbetar med som omfattar de tre avrinningsområden som finns inom kommunens gränser (se figur H3.3.4); Kävlingeån, Helge å och Rönneå är kommunens tre avrinningsområden men Ringsjön har idag ett eget vattenråd trots att det i praktiken ingår i avrinningsområdet för Rönneå.

Ringsjön

Ringsjöns vattenråd är ett av de mest aktiva vattenråden som kommunen arbetar med. Ringsjön är en viktig vattenförekomst av flera anledningar och det är samtidigt den recipient som de flesta av kommunens vattendrag rinner ut i (se figur H3.3.2). Förutom den externa belastningen med tillförsel av närsalter via tillrinnande vattendrag så finns det en så kallad internbelastningsproblematik i Ringsjön. Internbelastningen innebär att stora mängder av framför allt fosfor som finns bundet i Ringsjöns botten sediment riskerar röra upp och frigöras i sjön. Till stor del beror internbelastningen på bristen av bottenväxter som binder sediment och en alltför stor population av bottenbetande vitfisk som rör upp sediment och frigör närsalter.

Historiskt sett har jordbrukets påverkan och fritids- och permanentboende som är enskilda avlopp med undermålig rening varit två av de största källorna till belastningen av närsalter i sjöar och vattendrag.

Historia

Ringsjön, som en gång var en rovfiskdominerad, mesotrof (måttligt näringsrik), sjö har under lång tid brottats med övergödningproblematik och med dåligt siktdjup. Problemen började redan i slutet av 1800-talet då sjön först började vida tecken på begynnande övergödning. De förändrade förhållan-

dena för sjön tros ha berott på sjösänkningen 1883 och den kraftiga befolkningsökning som skedde i området i anslutning till den.

Minskad bottenvegetation och rapporter om giftiga algbloomingar och grumligt vatten eskalerade i början av 70-talet då det även finns rapporter om kreatursdöd till följd av alggifter. Samtidigt skedde förskjutning av artsammansättningen i sjön från rovfisk till vitfisk som mört och braxen.

Ringsjöns tillflöden och deras påverkan

Av vattendragen i Hörs kommun är det generellt så att de vattendrag som finns i de södra delarna av kommunen har en sämre klassning än vattendragen i de norra delarna. De flesta vattendragen uppnår måttlig ekologisk status medan det finns två vattendrag som sticker ut. Det är Hovdalaån i nordöstra delen av kommunen som hör till avrinningsområdet för Helge å och som är det enda vattendraget i kommunen som får klassningen god ekologisk status. Det andra vattendraget som avviker är Snogerödsbäcken som rinner ut i östra Ringsjön och som bedöms ha dålig ekologisk status. Arbetet med att förbättra Snogerödsåns status har gett resultat och halten av fosfor har minskat de senaste åren. Bland annat har man arbetat med tillskapandet av en våtmark i anslutning till bäcken där sedimentering av näringsämnen har bidragit till att minska halten i bäcken dess belastning på Ringsjön.

De flesta av de större vattendragen i kommunen rinner ut i just Ringsjön. Förutom Snogerödsbäcken bedöms övriga vattendrag inom Ringsjöns tillrinningsområde i kommunen ha måttlig ekologisk status.

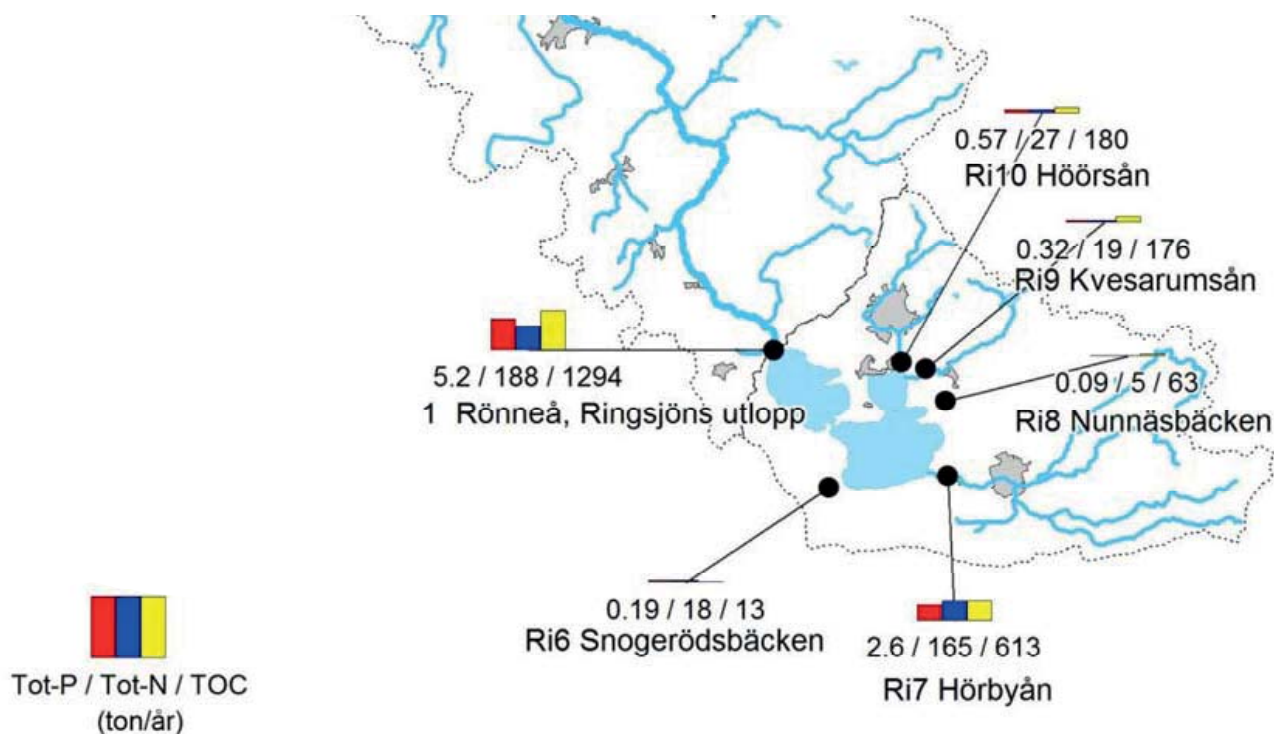
Av de större vattendrag som rinner ut i Ringsjön står Hörbyån för den klart största andelen av tillförseln av näringsämnen. Hörbyån har samma klassning som merparten av tillflödena till Ringsjön, måttlig ekologisk status. Trots att det finns ett flöde (Snogerödsån) som har dålig ekologisk status så är den sammanlagda tillförseln av näringsämnen vid åns utlopp flera gånger större från Hörbyån på grund av att den har så mycket högre flöde och för med sig större vattenmängder.

År 2016 står Hörbyån för mer än två tredjedelar av tillförseln av fosfor till Ringsjön, 2,6 ton jämfört med de övriga vattendragens sammanlagda tillförsel av ca 1,2 ton under året. Även för den externa påverkan av kväve så stod Hörbyån för mer än hälften av tillförseln, 165 ton kväve jämfört med de övriga vattendragens sammanlagda 69 ton. Vad gäller organiskt kol (TOC) läckte Hörbyån 613 ton under året och de övriga vattendragen ca 432 ton sammanlagt (se figur H3.3.3).

Ett sätt att arbeta med vattenkvaliteten i Ringsjön är att främja förekomsten av stora rovfiskar. Dessa kan hjälpa till att hålla nivån av vitfisk nere vilket på sikt kan ha effekten att mängden växtplankton eller alger minskar i Ringsjön.

VA-plan

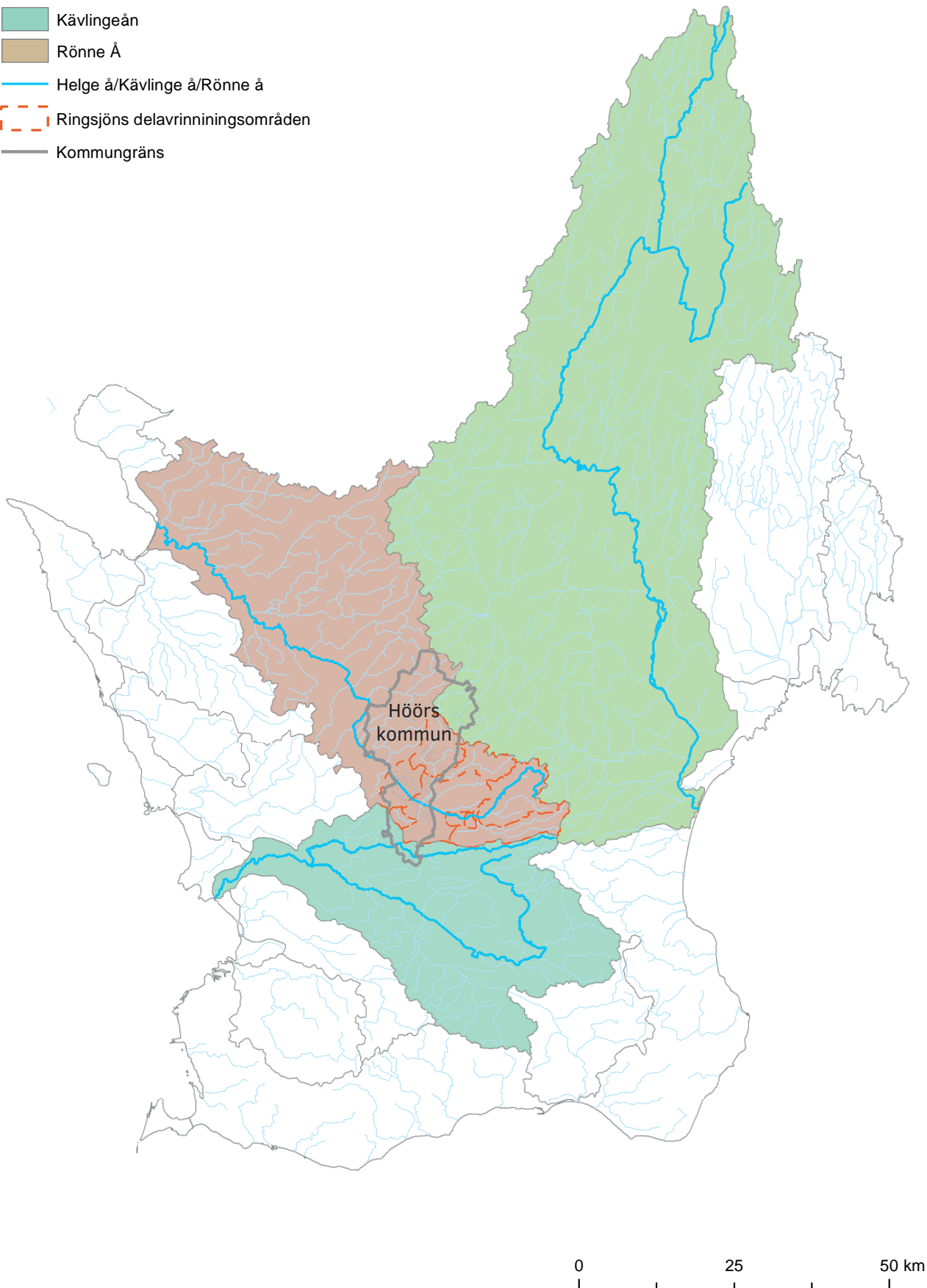
Hörs kommun planerar att ta fram en VA-plan som beskriver hur VA-verksamheten påverkar vattenkvaliteten och hur negativa effekter kan förebyggas. VA-planen är en åtgärd enligt Förvaltningsplan för Södra Östersjöns vattendistrikt 2016-2021. VA-planen kommer att tas fram under 2018 och 2019.

Figur U3.3.3. Total påverkan på Ringsjön av Fosfor (P), Kväve (N) och organiskt kol (TOC) från de vattendrag som finns klassade i VISS.

Teckenförklaring

- Helge Å
- Kävlingeån
- Rönne Å
- Helge å/Kävlinge å/Rönne å
- Ringsjöns delavrinningsområden
- Kommungräns

Figur H3.3.4. Helge å, Rönne å och Kävlinge å har avrinningsområden som täcker Hörs kommun.

3.4 Kulturmiljöer

Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas är ett av de nationella målen för kulturmiljöarbetet. Andra mål är människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön, ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser samt en helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.

Kulturmiljöerna i Höörs kommun

Höörs kommun är rikt på kulturmiljöer. Kulturmiljön, som är den historiska och kulturella dimensionen i dagens landskap, bör ses som en viktig och värdefull resurs. Den bidrar till att göra kommunen attraktiv för boende, näringsliv, friluftsliv och turism.

Kulturvärden kan vara knutna till karaktärsdrag, samband och strukturer, enskilda objekt eller kulturtraditioner. Det är värdefullt om de kan åskådliggöra gångna tiders byggnadsskick, estetiska ideal, näringsliv, sociala förhållanden med mera. Det är inte enbart de mest värdefulla miljöerna och objekten som räknas utan även kulturlandskapets historia och karaktärsdrag, till exempel det forntida landskapet och den historiska kommunikationsstrukturen. Fornlämningar, kyrkor med dess miljöer, industrilämningar, bebyggelse från skilda tider och landskap påverkade av människan skapar kulturmiljöer och är att betrakta som ett arv som många gånger är värt att förvalta och föra vidare till kommande generationer. Kulturmiljöer skapar lokal identitet, trygghet och förankring i bygden.

Kulturlandskap och fornlämningar

Höörs kommun kan delas in i tre regioner. Norr om Ringsjöarna dominerar ett starkt kuperat och stenbundet skogslandskap. Detta är en del av Linderödsåsen.

Kring Ringsjöarna präglas landskapet av låglänt åkermark, sjöar, mossar och Rönne å. Söder om sjöarna är ett svagt kuperat och i hög grad uppodlat landskap.

I området norr om Ringsjöarna har den uppodlade marken ofta tillkommit genom utdikning av våtmarker. Under senare delen av 1900-talet har det öppna landskapet minskat till fördel för skogsplanteringar, främst av gran. Bebyggelsen består vanligen av små byar och ensamliggande gårdar med omgivande betes- och odlingsmark. I många

fall består vägstrukturen av smala starkt slingrande äldre vägar. Många små jordbruk har lagts ned och fått ändrad funktion, till exempel som fritidshus.

Fornlämningar förekommer i stort antal i hela kommunen och är särskilt vanliga i området väster om Höör, kring Frostavallen och Maglasäte.

Olika gravformer från järnåldern dominerar: stensättningar, domarringar och skeppssättningar. I Ringsjöbygden dominerar det flacka landskapet med stora våtmarker kring utloppet av Rönne å medan det kuperade landskapet är förhärskande i norr och söder. Godset Bosjökloster ligger på landtungan mellan sjöarna och i övrigt finns mindre byar och ensamliggande gårdar och småbruk.

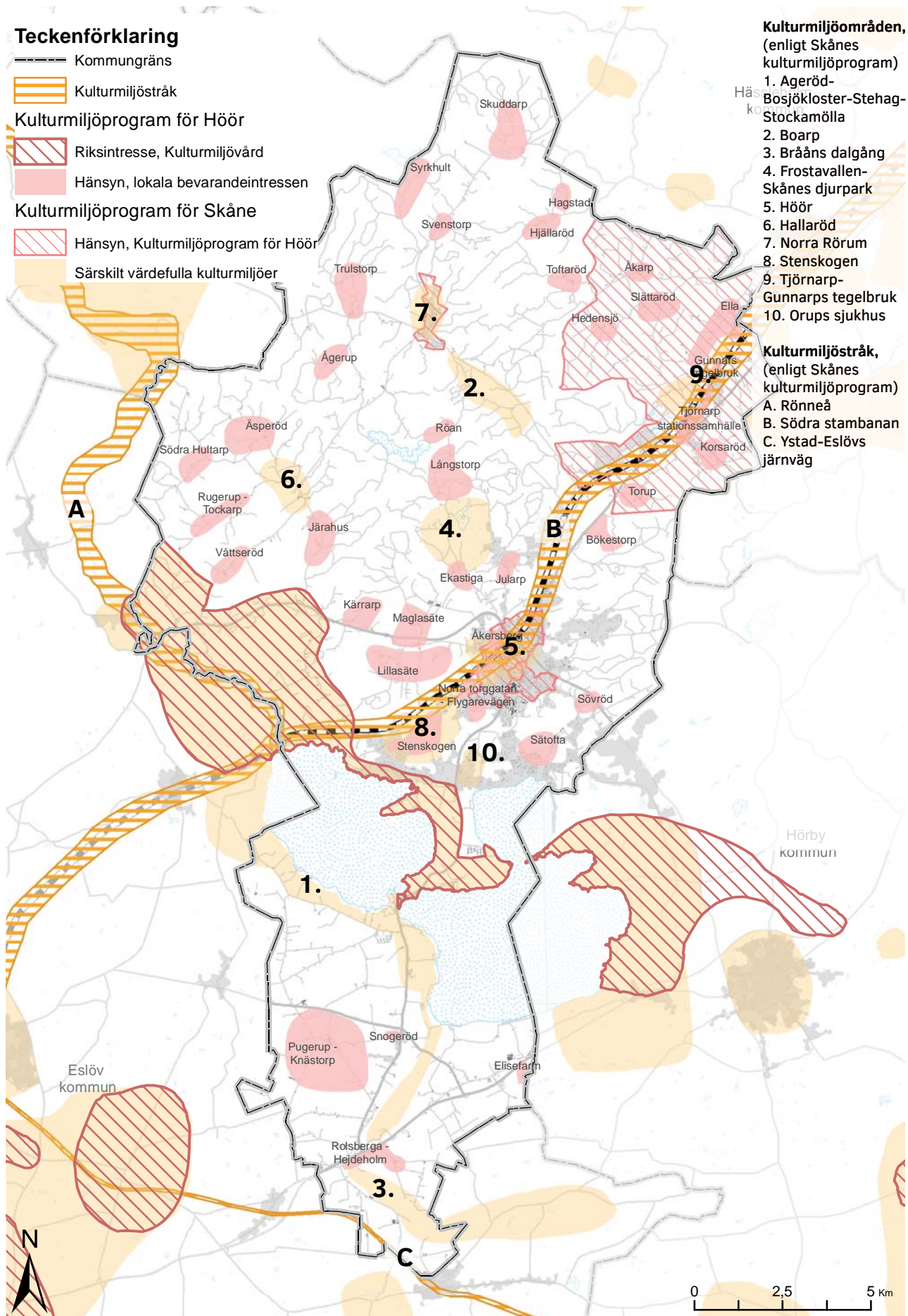
Orups sanatoriums placering berodde bland annat på platsens friska luft och höga läge ovanför sjön. Fritidsbebyggelse har sedan sekelskiftet och framåt vuxit upp kring Ringsjöns stränder.

Särpräglade kulturmiljöer med numera nedlagda verksamheter utgörs av det så kallade Mölleriket utefter Rönne å, innehållande flera kvarnar och sågar, samt stenbrotten i Vittseröd, Stanstorp och Stenskogen, varifrån sandsten hämtats under 1 000 år för byggnadsändamål och kvarnstenstillverkning. Fornlämningsbeståndet har ett delvis nationellt vetenskapligt värde, framför allt mossboplatserna från jägarstenåldern vid Ageröds mosse.

Området söder om Ringsjöarna har en öppen jordbruksprägel, med relativt stora åkrar, tillkomna i samband med 1800-talets stora utdikningar. De förr vanliga gärdesgårdarna kring ägorna har i stor utsträckning tagits bort i rationaliseringssyfte. För landskapet och den biologiska mångfalden viktiga träd och buskridåer finns längs de kvarvarande gränserna. Ett tydligt topografiskt inslag i landskapet utgörs av Brååns dalgång och Pinedalen, vars delvis djupa raviner är skogsklädda eller utnyttjas som betesmark och rekreationsområde.

Bebyggelsen är spridd i glesa byar med gårdar

omgivna av åkermark. Strukturen uppkom i och med laga skiftet under 1800-talets första hälft och senare i samband med hemmansklyvningar och avsöndringar. Brukningsenheter med stordrift finns representerade inom området, till exempel Puge-rup. Större bebyggelsesamlingar finns i kyrkbyn Gudmuntorp samt i byar vid viktiga kommunika-tionsstråk, som Snogeröd, Rolsberga och Fogdarp. De nya jordbruksenheterna knöts samman av ett nytt nät av mestadels raka vägar och ofta räta vink-lar.

Järnvägen

Utbyggnaden av järnvägen under 1800- talets senare del, 1858 i Höör och 1875 i Tjörnar-p, har varit betydelsefullt för stenindustrin och andra in-dustriella verksamheter inom Höörs kommun. Även Snogeröd och Fogdarp hade stationer längs med järnvägslinjen Eslöv- Hörby som invigdes vid sam-ma tid. Egentliga stationssamhällen växte däremot enbart fram i Höör och Tjörnar-p.

Fritid och nöje

Under 1900- talet började en nöjes- och fri-tidsverksamhet växa fram. Den ökande privatbilis-men ledde till större frihet för semesterfirarna. Det var då som tält- och husvagnssestern började ta fart på allvar och campingplatser började anläggas. Nya sommarstugeområden anlades vanligtvis efter en enkel plan med små hus och tomter. Prefabri-cerade fritidshus i olika modeller lanserades från 1920- talet. Den stora expansionen av sommarhus kom på 1940- talet då byggaktiviteten var stor. I de första områdena som bebyggdes med fritidshus var husen av sportstugekaraktär, relativt små och enkla, placerade på stora tomter.

Vård och hälsa

Den friska luften i området har sedan början på 1900- talet utnyttjats för hälsa och rekreation. 1915 invigdes Orupssanatoriet, som placerades på Orupsberget på grund av den hälsosamma miljön. Höör har sedan början av 1900- talet haft ett stort antal vårdhem. Flera av de vårdhem som finns idag härstammar från Lunds stifts prästers nykterhets-förbund, bland annat Karlsvik. Blindhemmet i Sätof-ta (nuvarande Ringsjöhemmet), hade till ändamål att bereda åldriga eller ensamstående obemedlade blinda ett hem med god omvårdnad.

Riksintresse för kulturmiljövården

I Höörs kommun finns ett kulturmiljöområde av riksintresse (se figur H3.4.1). Området har beteck-ningen M37 Ageröd - Bosjökloster - Mölleriket och finns närmare beskrivet i Länsstyrelsens kulturmil-jöprogram för Skåne. Riksintressen för kulturmiljö-vård beslutas av Riksantikvarieämbetet och regle-ras enligt miljöbalken (3 kapitel 6 §).

Motivering

Dalgångsbygd och slottslandskap kring Rönne å och Västra Ringsjön med förhistoriska bosätt-nings- och brukningskontinuitet som präglats av medeltidens kloster och dess verksamhet samt senare profan storgodsbildning där främst slottet format bebyggelsen och odlingslandskapet efter 1800-talets allt rationellare brukningsmetoder. Lämningar efter stenbrytning med rötter i medel-tiden. Rönne ås betydelse som kraftkälla åskådlig-görs bland annat i Möllerikets många kvarnanlägg-ningar.

Uttryck för riksintresset

Vid Ageröds mosse talrika stenåldersboplatser, dösen Trollakistan, Bosjökloster nunnekloster från 1150-talet som på 1530-talet drogs in till danska staten och förlänades som frälsegods med under 1800-talets mitt förändrat byggnadsbestånd med sockenkyrka, kyrkogård med nunnegravar, ekono-mi och arbetarbebyggelse från 1700- 1800-ta-len. Stubbamöllan från 1790 och mjölnarbostad, odlingslandskap med äldre hägnadssystem där särskilt stengårdsgårdarna är utmärkande, bevarat allé- och vägsystem. Munkarps kyrkby med kyr-koruin och kyrka från 1880-talet, Vittseröds medel-tida stenbrott och senare kvarnstensframställning.

Värdekärnor

Riksintresset för kulturmiljövård innehåller flera värdekärnor av olika art och karaktär, som var en och en eller tillsammans konstituerar riksintresset. Utomliggande delar saknar inte värde, utan är av betydelse för landskapsbilden och upplevelsen av värdekärnorna.

Området ligger i den så kallade Ringsjöbygden, i brytningen mellan de uppodlade markerna i söder och den skogsklädda åsen i norr. Vattnet, den rena och orörda naturen och de geologiska resurserna har utnyttjats av människan från äldre stenålder och in i vår egen tid.

En del objekt och lämningar hänför sig till männ-iskans utnyttjande av naturresurserna. Ageröd innehåller de mossboplatser som bidragit till att utveckla forskningen kring levnadsförhållandena under mesolitiskt stenålder. I senare tid har Rönne å utnyttjats som kraftkälla. Mjölkkvarnar, sågar och andra industriella anläggningar finns i stort antal i det så kallade Mölleriket. De flesta ligger i Eslövs kommun. Brännestads sågmölla ligger dock inom Höör,

Stenbrytning har förekommit sedan medeltiden vid Vittseröd, Stanstorp och Höör. Området har tack vare sina naturgivna förutsättningar lockat till fri-tidsboende. Antalet fritidsbostäder har vuxit kraf-tigt under 1900- talet.

Ageröds mosse utgör tillsammans med Rönneholms mosse en numera igenvuxen tredje Ringsjö. Delar av den fågelrika mossen avvattnas och används som betesmark. Området avgränsas av en höjdrygg där byarna Ry, Hänninge och Munkarp ligger. Omkring 6000- 5000 år f.Kr levde stenåldersfolk i små kolonier på holmar eller vid strandkanten. Jakt på älg, uroxe, kronhjort och vildsvin, fiske och insamling av bär, frukt och nötter har varit folks levebröd. Ageröds mosse är referensområde för kvartärgeologisk forskning och är av riksintresse även för naturvården.

Mölleriket är ett parti av Rönne å från Hasslebro och västerut. Kvarnar, sågar och andra anläggningar har sitt ursprung i åtminstone 1500- 1600-talen. Förutom sågmöllan finns här inom Höörs kommun även Stenbockstenen och en stenvalvsbro av kulturhistoriskt intresse. Höjdpunkten för kvarnverksamheten nåddes under 1800- talet. Rönne å är av riksintresse även för naturvård.

Sandsten till byggnader och kvarnar har sedan tidig medeltid brutits i området, främst vid Höör, norr om Vittseröd och vid Stanstorp. Det största enskilda området ligger i Stenskogen och innehåller omkring 1000 schakt och gropar. Här finns även varphögar och en del kvarlämnade kvarnstenar. Lämningar av stenbrytning liksom byggnader med inmurade kasserade kvarnstenar, vittnar om stenbrytningens betydelse för bygdens utveckling och har ett stort kulturhistoriskt värde.

Vissa delar av riksintresset kan hänföras till ett större område sammanhängande med Hörby kommun, präglad av flera stora slott och herrgårdar. Området kännetecknas idag framför allt av 1800-talets utveckling mot stordrift med huvudgårdar och plattgårdar. Välbyggda gårdsanläggningar, stora brukningsenheter, alléer och parker är karaktäristiska inslag i landskapet. Bosjökloster är ursprungligen ett nunnekloster, grundat av benedikterorden på 1100- talet. Det är det bäst bevarade nunneklostret i Skåne. Kyrkan, delar av östra längan samt bänkinredningen är bevarade från

Hänsyn till riksintresseområdet

Området av riksintresse för kulturmiljövården ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön. Det innebär generellt att utformning av bebyggelse ska ske med stor hänsyn till lokal tradition, både vid förändringar i befintlig bebyggelse och vid helt nya byggnader. Ny bebyggelse och nya anläggningar ska lokaliseras med hänsyn till historiska strukturer i landskapet. Riksantikvarieämbetets motiv och värdebeskrivning tillämpas vid beslut.

medeltiden. I samband med reformationen 1536 blev klostret indraget till kronan och senare försålt som adels gods. Anläggningen genomgick på 1800-talet restaureringar av C G Brunius och Helgo Zettervall. Byggnadsbeståndet med slottet, kyrkan och ekonomibyggnaderna samt park och allé utgör en väl sammanhållen miljö. Strax väster om slottet ligger Stubbamöllan från 1790, som på 1830- talet flyttats från Hatteboda i Småland. Närmiljön är kraftigt förändrad genom golfbanan och villabyggelsen i Ängsbyn. Slottsanläggningen besitter kulturhistoriska, arkitektoniska, landskapsetiska och konsthistoriska kvaliteter. På 1800- talet uttraderas många arrendegårdar i syfte att koncentrera markinnehavet och rationalisera driften. Bönderna förvandlades till lantbruksarbetare under godsens ledning på så kallade plattgårdar, vilka Klinta och Finnult med sina herrgårdsliknande huvudbyggnader är exempel på.

Munkarp, en medeltida kyrkby, delvis belägen på en rullstensås, ingår i riksintresset och visar med sin kyrka, församlingshemmet och skolan bilden av ett sockencentrum. En kyrka från 1880- talet ersatte den medeltida kyrkan som lades i ruiner. Två stenvalvsbroar finns väster om byn. I skogen strax norr om byn finns fossil åkermark.

Vittseröd är en by som endast delvis blev utskiftad i mitten av 1800- talet. Återstående delar av byn uppvisar en välbevarad bebyggelse, präglad av traditionella gårdar med hus i korsvirke, skiftesverk, locklistpanel och gråsten. Vittseröds gård har påtagligt gott om inmurade kvarnstenar i fasaderna. Flera hus har stråtak, andra har tegeltak. Här finns även en herrgårdsliknande villa med mansardtak, Egevang. I byn finns vidare ruiner av bränneri och källare.

Norr om Vittseröd ligger, förutom stenbrotten, Uggleskrik och Kråkebo, med välbevarade gatehus i skiftesverk och panel. Landskapet är småbrutet och indelat av stengärdesgårdar.

Hänninge och Ry, byar utskiftade på 1840- talet, ligger längs med en gammal, smal och starkt slingrande väg mellan Munkarp och Ormanäs. Landskapet präglas av småbrutenhet; fälader, åkrar, ängar och hagar indelade av stengärdesgårdar. I byarna finns talrik välbevarad traditionell bebyggelse, dock uppblandad med nyare hus. Även söder om Ry finns välbevarad äldre bebyggelse med panelfasader och stråtak.

Läs mer

Kulturmiljövården i översiktsplaneringen (Höörs kommun) 1998

Kulturmiljöprogram för Skåne (Länsstyrelsen)

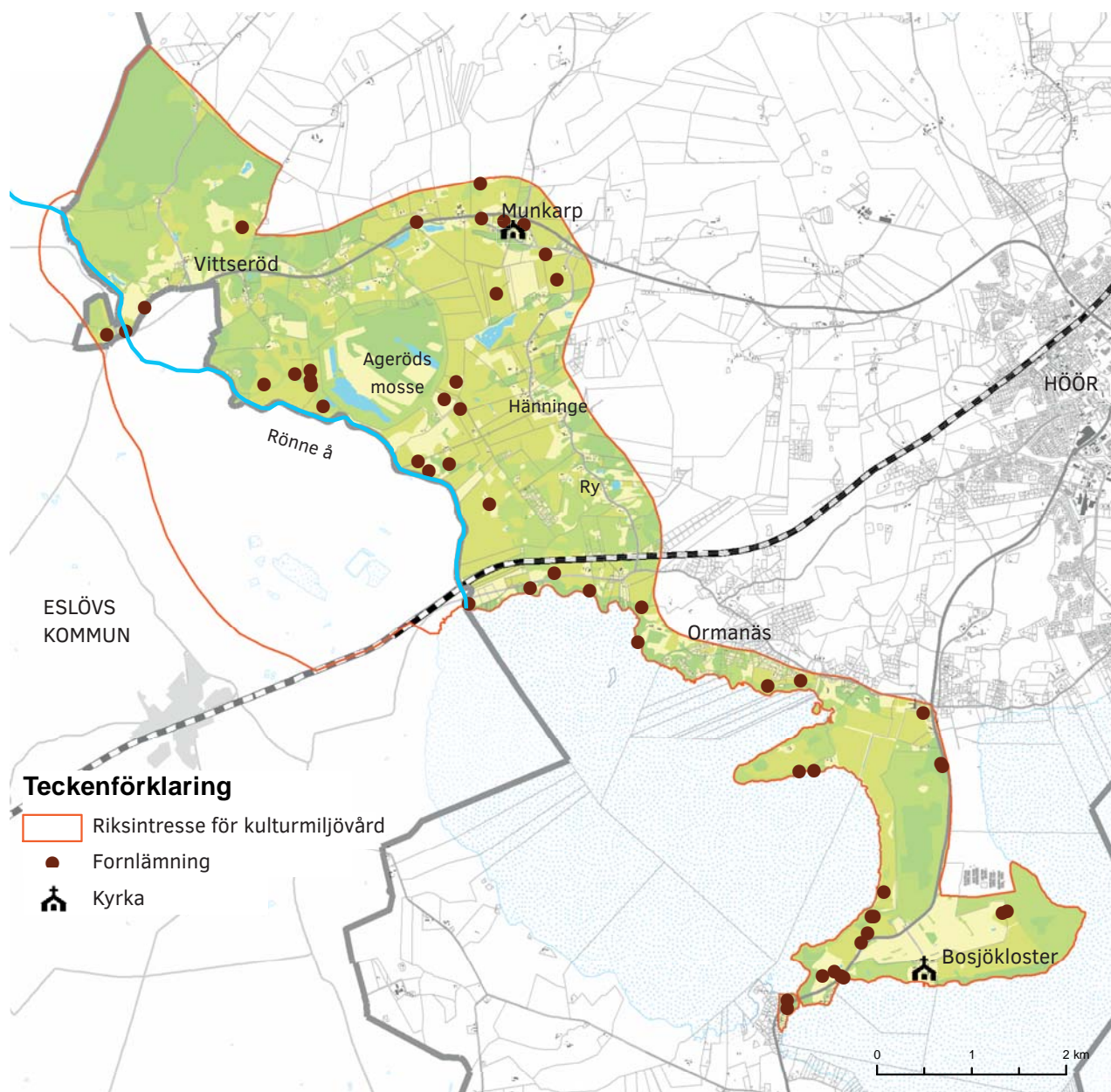
De riksintressanta kulturmiljöerna avspeglas i denna översiktsplan genom natur- och kulturmiljöområden i strategikartan samt genom naturområden och område för besöksnäringen i markanvändningskartan. Hörs kommun bedömer att det inte finns några tydliga konflikter mellan utveckling enligt denna översiktsplan och kulturmiljövärden av riksintresse.

Skyddade kulturmiljöer

Kulturmiljölagen

Kulturmiljölagen är den centrala lagen för kulturmiljövården i Sverige. Till och med 2013 kallades lagen Kulturminneslagen men bytte därefter namn till Kulturmiljölag 1988:950 (ändrad 2000:265 och 2013:548),

Lagen stipulerar att: ”Det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda kulturmiljön. Ansvaret för kulturmiljön delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter ska visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön. Den som planerar eller utför ett arbete ska se till att skador på kulturmiljön undviks eller begränsas. Bestämmelserna i denna lag syftar till att tillförsäkra nuvarande och kommande generationer tillgång till en mångfald av kulturmiljöer”

Figur H3.4.2. Karta över riksintresseområde för kulturmiljö i Hörs kommun

Lagen innehåller detaljerade bestämmelser om bland annat fornlämningar, fornfynd, byggnadsminnen, kyrkliga kulturminnen, vissa kulturföremål samt ortnamn. Den myndighet som har det övergripande ansvaret är Riksantikvarieämbetet. Länsstyrelserna ansvarar för tillsynen på länsnivå

Fornlämningar

Fornlämningar är lämningar efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergivna. För att automatiskt skyddas av lagen ska lämningen vara tillkommen före 1850. Länsstyrelserna har rätt att besluta om fornlämningsförklaring av yngre lämningar ifall de i övrigt uppfyller kriterierna för fornlämning. Lämningarna finns kvar på ursprunglig plats och är i stor utsträckning jordfasta. Till fornlämningar hör till exempel boplatser från förhistorisk tid, gravar, borglämningar, ruiner av kloster, kyrkor och slott, stenar och bergytor med inskrifter och bilder (runstenar, hällristningar) med mera.

Enligt Riksantikvarieämbetets söktjänst finns det 3957 registrerade fornlämningar i Höörs kommun (2017-11-27).

En stor andel av fornlämningarna är koncentrerade till områdena kring Ringsjön och söderut samt norrut kring Höörs tätort och Frostavallenområdet. Även i västra delen av kommunen kring Hallaröd finns många fornlämningar.

Byggnadsminnen

Byggnadsminnen är kulturhistoriskt värdefulla byggnader, miljöer och anläggningar som har byggnadsminnesförklarats av länsstyrelsen. För att klargöra skyddet fastställs skyddsbestämmelser eller skyddsföreskrifter för varje byggnadsminne.

En fastighetsägare har rätt till ersättning av staten om skyddsbestämmelserna för byggnadsminnet försvårar en pågående markanvändning eller om de utgör ett hinder för rivning och detta innebär en stor värdeförlust för fastigheten.

Bosjökloster är den enda byggnadsminnet i Höörs kommun.

Kyrkliga kulturminnen

Kulturmiljölagen föreskriver att kyrkobyggnader och kyrkotomter som tillhör svenska kyrkan ska vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde, utseende och karaktär bevaras. Är de byggda eller anlagda före 1940 får de inte på något väsentligt sätt ändras utan tillstånd av länsstyrelsen.

Kyrkliga inventarier med kulturhistoriskt värde ska vårdas och inventeras regelbundet.

Kulturmiljölagen reglerar också den ersättning som

betalas ut av staten för skydd och vård av svenska kyrkans kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga byggnader och inventarier.

I Höörs kommun finns sju kyrkliga kulturminnen. Dessa är; Bosjöklosters kyrka, Gudmunstorps kyrka, Hallaröds kyrka, Höörs kyrka, Munkarps kyrka, Norra Rörums kyrka och Tjörnarps kyrka.

Skydd i detaljplan

I en detaljplan finns det flera olika möjligheter att säkerställa kulturmiljövårdens intressen: Q, q, k och Stort Q, litet q och k. Det effektivaste planskyddet för en kulturhistoriskt värdefull miljö är stort "Q". Beteckningen "Q" i en befintlig bebyggelsemiljö anger att användningen måste anpassas till bebyggelsens kulturvärden.

Skyddsbestämmelser och rivningsförbud Ett annat mycket kraftfullt skydd för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse är "q", skyddsbestämmelser och rivningsförbud, Litet "q" används för att skydda bebyggelse eller annan miljö som är särskilt värdefull. Bestämmelserna får omfatta såväl interiör som exteriör, byggnadsdetaljer, viktig växtlighet och konstarbeten.

Varsamhetsbestämmelser För att bevara befintliga byggnaders karaktärsdrag och deras byggnadstekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden kan varsamhetsbestämmelser, "k", införas i en detaljplan.

Utformningsbestämmelsen Litet "f", kan användas exempelvis när ny bebyggelse planeras i en befintlig kulturmiljö och det är viktigt för kommunen att kunna styra utformningen av de nya byggnaderna så att dessa anpassas till den befintliga miljön. Arkitektonisk utformning, materialval och kulör avses här.

Områdesbestämmelser är ett komplement till översiktsplanen och används bland annat för att fullfölja syftet med översiktsplanen och kan exempelvis reglera bebyggelsens egenskaper och därigenom säkerställa en önskad utveckling eller bevarande av bebyggelsen inom ett begränsat område.

Pågående digitalisering av detaljplaner gör det möjligt att längre fram enkelt söka fram skyddade fastigheter.

Höørs kulturmiljöprogram

Höørs kommun har ett kulturmiljöprogram som är från 2012. Programmet är uppdelat i flera delområden av vilka de flesta ligger i anslutning till Höørs tätort (se figur H3.4.3). Områden finns även utpekade i Norra Rörum och för Tjörnarps omgivning.

Syftet med programmet är att väcka allmänhetens intresse och öka kunskaperna om kommunens kulturmiljöer, såväl stadsmiljöer som landsbygd. Kulturmiljöprogrammet skulle också syfta till att vägleda fastighetsägare vid planering av renovering, om- eller tillbyggnader samt utgöra ett beslutsunderlag för kommunens detalj- och översiktsplanering och vid handläggning av bygglovsärenden.

I programmet har Höørs tätort delats upp i sju delområden, vilka presenteras med varsin områdesbeskrivning. Varje områdesbeskrivning innehåller en kort beskrivning och en kulturhistorisk klassificering av inventerade fastigheter. Kulturhistoriskt värdefulla gatumiljöer och sammanhängande kulturmiljöer pekas ut speciellt.

De kulturhistoriska värdena beskrivs utifrån olika kriterier, vilka ger en bas att utgå ifrån vid vidare bedömningar av byggnader och miljöer. Kriterierna är hämtade ur Riksantikvarieämbetets skrift "Kulturhistorisk värdering av bebyggelse" där värdena delas in efter; byggnadshistoriskt värde, arkitekturhistoriskt, samhällshistoriskt värde, socialhistoriskt värde, personhistoriskt värde, miljöskapande värde, byggnadsteknikhistoriskt värde, socialhistoriskt värde, teknik- och industrihistoriskt, identitetsvärde och patina.

Kulturmiljöprogrammet är inte heltäckande och det saknas riktlinjer för park- och gaturum inom de flesta inventerade områdena.

Förhållande till Kulturmiljöprogram för Skåne och lokala bevarandebestånden.

De flesta av de utpekade miljöerna ligger inom gränserna för de områden som pekas ut i det regionala programmet "Kulturmiljöprogram för Skåne" som pekar ut särskilt värdefulla kulturmiljöer i Skåne. Vissa delar i norra östra och södra utkanterna av Höørs tätort faller utanför det område som pekas ut i det regionala kulturmiljöprogrammet. I Norra Rörum ligger det kommunalt utpekade området inom det regionala utpekandet medan det i Tjörnarps är ett betydligt större område pekas ut i det kommunala programmet jämfört med det regionala underlaget som framför allt pekar ut landskapet kring Tjörnarps kyrkby och en bit norrut från Tjörnarpsjön. Det kommunala området kring Tjörnarps omfattar hela nordöstra delen av kommunen och pekar ut hela Tjörnarps socken.

Sedan 1989 finns för Höör en inventering av kul-

turhistoriska områden av lokalt bevarandebestånd. Områdena av lokalt bevarandebestånd sammanfaller med de nationella och regionala men pekar även ut ytterligare trettiofyra områden i kommunen (se figur H3.4.1. och H3.4.3.). Sedan underlaget färdigställdes har två områden, Stenskogen och Gunnarps tegelbruk, ändrat status från enbart lokalt bevarandebestånd till särskilt värdefull kulturmiljö i Kulturmiljöprogrammet för Skåne.

Mölla i motljus

Bosjökloster

Figur H3.4.3. Karta över kommunalt utpekade värdefulla kulturmiljöer i Höors tätort enligt Kulturmiljöprogrammet (2012) och Kulturmiljövärden i översiktsplaneringen (1989).

Gamla kyrkbyn

Runt Gamla torg och kyrkan ligger den äldsta delen av Höör, en gång kyrkby med marknadsplats. Delar av den gamla bebyggelsen finns kvar. Kyrkomiljön med kyrka, prästgård, skolbyggnad och friliggande enfamiljshus uppvisar relativt stor ursprunglighet.

Höørs tätort har utvecklats ur en bondby som låg vid vägkorset i närheten av kyrkan. Vid tiden för laga skifte 1825-30 fanns det 19 gårdar och ett gatehus i byn, de flesta av dem väl samlade söder och väster om nuvarande Gamla torg. Före detta säteriet Åkersberg, sedan lanthushållskola, var redan vid mitten av 1700-talet utflyttad till sin nuvarande plats.

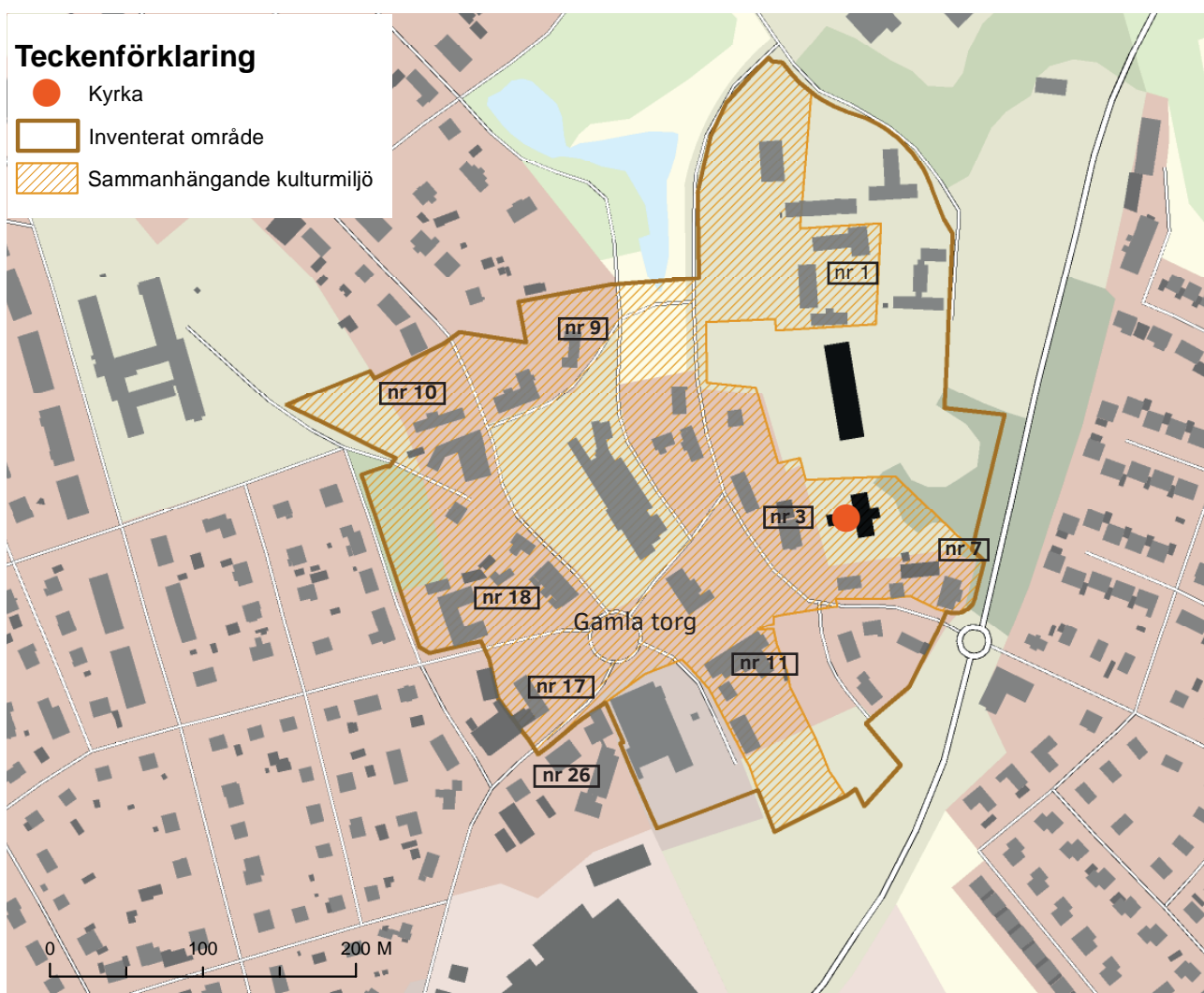
Nio av de ursprungliga gårdsplatserna finns fortfarande kvar (se figur H3.4.4), men ekonomibyggnaderna är till största delen av betydligt senare datum, de första från 1860-90. Dessa gårdar är: *Höör nr 1* – nuvarande Prosten 5 (Prästgården, nuvarande Eden), *Höör nr 2* – nuvarande Liljan 3 (*Höör* 59:22), *Höör nr 7* – nuvarande Höör S11 (*Höör* 59:27), *Höör nr 9* – nuvarande Lundsten 11,

Höör nr 10 – nuvarande Berggren 7 (Berggrenska gården), *Höör nr 11* – nuvarande Hällbo 42 (Höørs Gästgifveri), *Höör nr 16* – nuvarande Hällbo 26, *Höör nr 17* – nuvarande Felix 7 (Bykrogen) och *Höör nr 18* – nuvarande Anders 7.

I dagsläget saknas riktlinjer för gaturum och park inom området för gamla kyrkbyn.

Läs mer

Höørs Kulturmiljöprogram 2012: delområde 1

Figur H3.4.4. Avgränsning för inventeringsområdet enligt Höørs Kulturmiljöprogram 2012.

Hörs kyrka. Foto: Kenneth Hellman/Scandinav

Hänsyn, Hörs gamla kyrkby

Varje bygglov ska prövas individuellt

Tak

Traditionella takmaterial i stationssamhället är papp (med listtäckning) och lertegel. Moderna takmaterial som glaserat tegel, takpanneimiterande plåt och betong är olämpliga och bör undvikas på bebyggelse uppförd före 1960-talet.

Befintlig takform och taklutning bör bibehållas. Dominerande takform i kyrkbyn är traditionellt sadeltak. Ett fåtal mansardtak förekommer.

Skorstenar

Murade skorstenar bör bevaras och inte plåtklädas.

Takkupor

Nya takkupor och takfönster bör tillåtas restriktivt. Eventuella takkupor (och takfönster) ska anpassas till byggnadens formspråk och helst placeras inåt gård.

Entréer

Entréer mot gatan bör bevaras.

Detaljer och färgsättning

Den ursprungliga färgsättning (fasad, tak och snickerier) bör vara vägledande. Hänsyn bör också tas till befintlig färgsättning på omgivande bebyggelse.

Fasader och naturstensgrunder

Tegelfasader och naturstensgrunder bör inte målas, putsas, slammas eller på annat sätt täckas över. Höga naturstensgrunder kan betraktas som ett lokalt särdrag för Höör.

Den ursprungliga utformningen/behandlingen av putsade fasadytor bör vara vägledande. Slätputsade fasadpartier bör inte spritputsas.

Den ursprungliga utformningen av fasadpanel i trä bör vara vägledande. Traditionell locklistpanel på exempelvis ekonomibyggnader bör bevaras och underhållas. Locklistpanel bör inte ersättas av annan slags panel, exempelvis lockpanel.

Tillbyggnader

Tillbyggnader bör tillåtas restriktivt. Eventuella tillbyggnader bör ske på baksidan så att byggnadernas volym i gatubilden inte rubbas.

Uthusen

Uthusen är av stor betydelse för miljöns karaktär och bör bevaras och underhållas.

Tomter och avgränsning

Tomter bör inte styckas av. Avgränsning av tomt bör göras med staket eller häckar. Befintliga stengården bör bevaras och underhållas. Plank eller murar är direkt olämpliga.

Stationssamhället

Höors stationssamhälle har stora kulturvärden att värna om. Genom järnvägens tillkomst 1858 tog tillväxten i byn fart. Ett helt nytt samhälle kring järnvägen växte fram och stationssamhället är en del av södra stambanans tidiga historia. Genom järnvägen kom Höör att utvecklas till en betydande centralort i Mellanskåne.

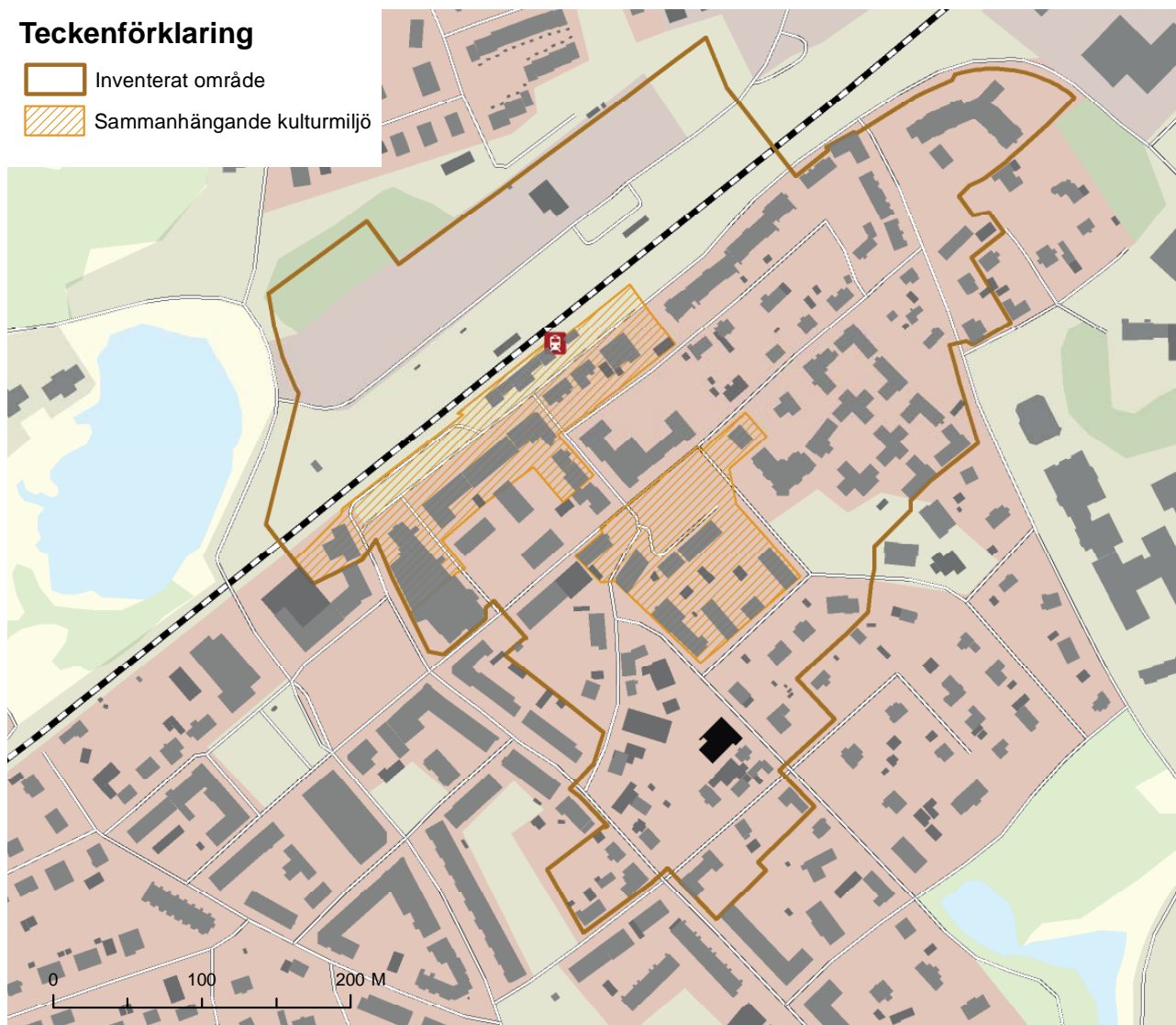
Höors stationssamhälle är en tydlig återspeglning av samhällsutvecklingen i stort: etablerandet av moderna kommunikationer – järnvägen förde även med sig telegraf och telefon, folkrörelsernas ankomst, samhällsbyggande och industrialisering och i senare tid stationssamhällets omvandling till pendlarsamhälle. Under senare delen av 1900-talet har bebyggelsen i Höors stationssamhälle genomgått mycket stora förändringar. De kulturhistoriska värdena är knutna till byggnadernas bibehållna ursprungskaraktär. Få hus i stationssamhället har kvar sina ursprungliga fönster och andra detaljer. Flera hus har förändrats genomgripande genom

tilläggsisolering samt fönster- och dörrbyten.

Många hus har rivits och nya har tillkommit. Dock är stationssamhällets ursprungliga arkitektur fortfarande tydlig i kvarteren kring Järnvägsgatan och Lilla torg (se figur H3.4.5). Här är byggnadssättet till viss del stadsmässigt med husen placerade i gatulini och med trädgård och uthus på baksidan. Karakteristiska är de höga stengrunderna, tegelfasaderna, samt när det gäller enfamiljshus: trädgårdar och uthus på baksidan. Området innehåller också tidstypiska representanter för 1920-talets villa-bebyggelse. Dessa karakteriseras av ljusputsade fasader, höga socklar, tegeltak och uppväxta trädgårdar. Områdets funktionalistiska bostadshus från 1930- och 40-talen representerar också kulturhistoriska värden genom sin tidstypiska arkitektur. Ur kulturhistorisk synvinkel är det viktigt att byggnaderna i stationssamhället bevaras för framtiden och att dess karaktär bibehålls. För all bebyggelse gäller enligt Plan och bygglagen (8 kap 17 §) att

Teckenförklaring

- Inventerat område
- Sammanhängande kulturmiljö

Figur H3.4.5. Avgränsning för inventeringsområdet enligt Höors Kulturmiljöprogram 2012.

ändringar ska utföras varsamt så att byggnadens karaktärsdrag beaktas. Detta är särskilt viktigt på de sidor av husen som vetter mot vår gemensamma miljö, exempelvis gatan. Stationsbyggnaden, som tidigare varit byggnadsminne, bör ha ett skydd.

I dagsläget saknas riktlinjer för gaturum och park inom området för stationssamhället.

Läs mer

Höörs Kulturmiljöprogram 2012: delområde 2

Hänsyn, stationssamhället

Varje bygglov bör prövas individuellt

Tak

Traditionella takmaterial i stationssamhället är papp, tegel och eternit. Moderna takmaterial som glaserat tegel och betongpannor är olämpliga och bör undvikas på bebyggelse uppförd före 1960-talet.

Befintlig takform och taklutning bör bibehållas. Dominerande takform i stationssamhället är traditionellt sadeltak. Ett fåtal mansardtak och sadeltak med valmade gavelspetsar förekommer.

Skorstenar

Murade skorstenar bör bevaras och inte plåtkläddas.

Takkupor

Eventuella takkupor bör anpassas till byggnadens formspråk och helst placeras inåt gård.

Entréer

Entréer mot gatan bör bevaras.

Detaljer och färgsättning

Den ursprungliga utformningen vad gäller detaljer (såsom fönster, dörrar, balkonger), material och färgsättning (fasad, tak och snickerier) bör vara vägledande.

Fasader och naturstensgrunder

Tegelfasader och naturstensgrunder bör inte målas, putsas, slammas eller på annat sätt täckas över. Höga naturstensgrunder kan betraktas som ett lokalt särdrag för Höör.

Slätputsade fasadpartier bör inte spritputsas.

Tillbyggnader

Tillbyggnader bör ske på baksidan så att byggnadernas volym i gatubilden inte rubbas.

Uthusen

Uthusen är av stor betydelse för miljöns karaktär och bör bevaras och underhållas.

Tomter och avgränsning

Tomter ska inte styckas av. Tomter ska avgränsas med staket eller häckar. Plank eller murar är direkt olämpliga.

Mellan stationssamhället och kyrkbyn

Runt Gamla torg och kyrkan ligger den äldsta delen av Höör (se figur H3.4.6), en gång kyrkbyn med marknadsplats. När Södra stambanan nådde Höör 1858 byggdes ett stationssamhälle söder om stationen på tidigare betesmark skänkt av Åkersberg. Även i området mellan stationssamhället och den gamla kyrkbyn är den äldsta bebyggelsen från 1800-talets senare hälft.

I samband med stationssamhällets framväxt började bland annat hantverkare etablera verksamhet inne i och söder om stationssamhället. Området mellan kyrkbyn och stationssamhället förtätades alltmer, med framför allt friliggande villor i 1 1/2 plan, för att så småningom växa ihop helt.

Uppe på kullen bebyggdes under 1910-, 20- och 30-talen ett nytt kvarter utifrån en rutnätsplan med rätta linjer. Kvarteret rymmer några av tätortens finare representanter för den tidiga 1900-talsarkitekturen.

En stor tillgång för tätorten är Enebacken, Höörs stadspark, som bland annat rymmer den tidigare Spinnaredammen.

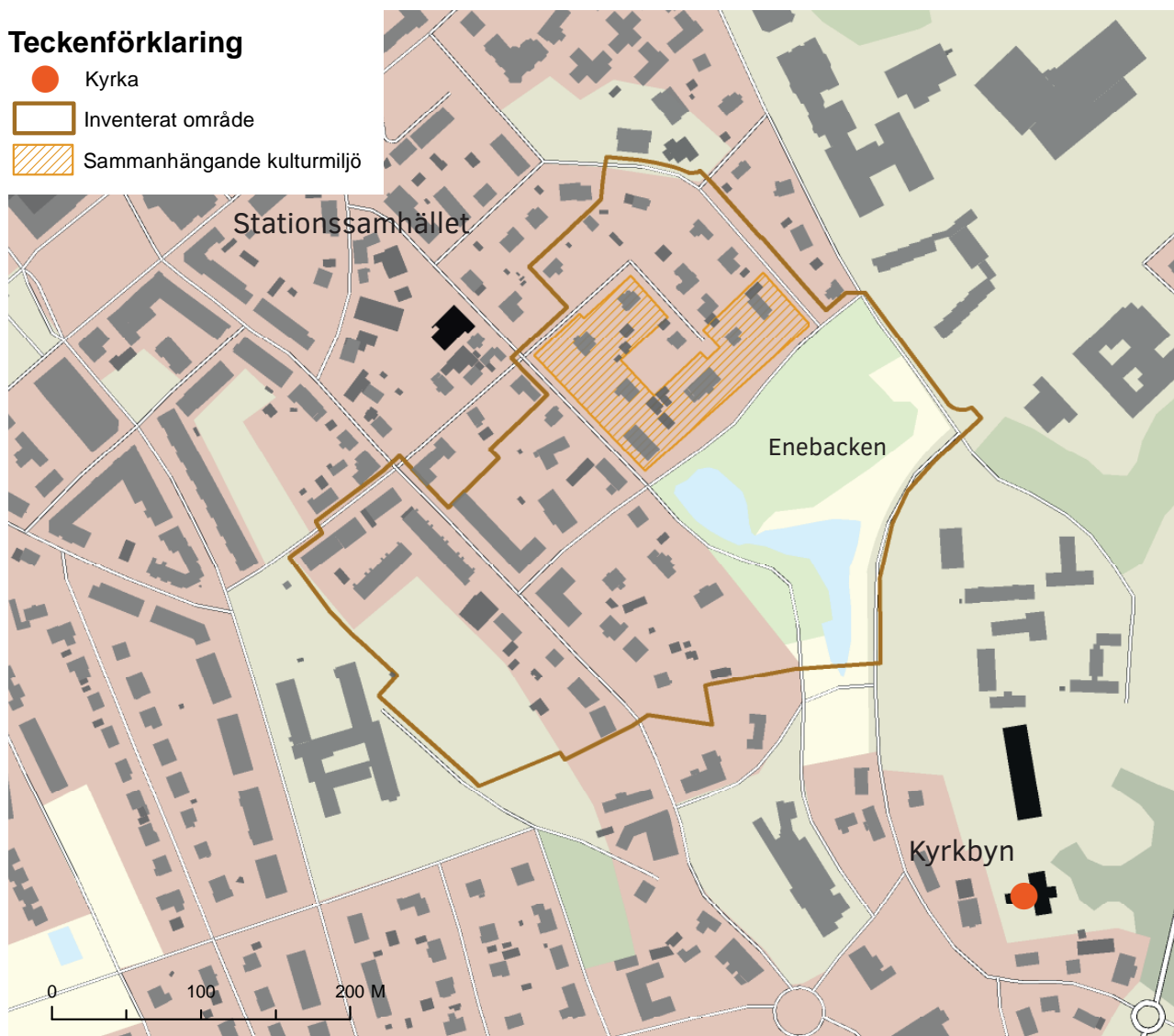
I dagsläget saknas riktlinjer för gaturum och park inom området för stationssamhället.

Läs mer

Höörs Kulturmiljöprogram 2012: delområde 3

Teckenförklaring

- Kyrka
- Inventerat område
- Sammanhängande kulturmiljö

Figur H3.4.6. Avgränsning för inventeringsområdet enligt Höörs Kulturmiljöprogram 2012.

Enebacken

Hänsyn, bebyggelse mellan stationssamhället och kyrkbyn

Varje bygglov bör prövas individuellt

Tak

Traditionella takmaterial i stationssamhället är papp, tegel och eternit. Moderna takmaterial som glaserat tegel och betongpannor är olämpliga och bör undvikas på bebyggelse uppförd före 1960-talet.

Befintlig takform och taklutning bör bibehållas. Dominerande takform i område 3 är traditionellt sadeltak eller mansardtak (brutet tak).

Skorstenar

Murade skorstenar bör bevaras och inte plåtkläddas.

Takkupor

Eventuella takkupor bör anpassas till byggnadens formspråk och helst placeras inåt gård.

Entréer

Entréer mot gatan bör bevaras.

Detaljer och färgsättning

Den ursprungliga utformningen vad gäller detaljer (såsom fönster, dörrar, balkonger), material och färgsättning (fasad, tak och snickerier) bör vara vägledande.

Fasader och naturstensgrunder

Tegelfasader och naturstensgrunder bör inte målas, putsas, slammas eller på annat sätt täckas över. Höga naturstensgrunder kan betraktas som ett lokalt särdrag för Höör.

Slätputsade fasadpartier bör inte spritputsas.

Tillbyggnader

Tillbyggnader bör ske på baksidan så att byggnadernas volym i gatubilden inte rubbas.

Uthusen

Uthusen är av stor betydelse för miljöns karaktär och bör bevaras och underhållas.

Tomter och avgränsning

Tomter bör inte styckas av. Tomter bör avgränsas med staket eller häckar. Plank eller murar är direkt olämpliga.

Åkersberg

Åkersberg (se figur H3.4.7) är ett område med synnerligen skiftande byggnadsstilar. Det domineras av gårdskomplexet Åkersberg som flyttades hit från kyrkbyn på 1760-talet. Miljön kring den tidigare säterigården innefattar förutom de gamla 1700-talsbyggnaderna även nyare bebyggelse, däribland ett kapell samt en omgivande park. Omkring 1900 började området bebyggas med villor. Blandningen av hustyper och deras varierande ålder ger, tillsammans med stora och uppväxta trädgårdar, en omväxlande och säregen prägel åt området.

Villorna är oftast placerade mitt på de stora tomtarna. Höga socklar, ljusa putsade fasader och tegeltäckta tak är vanligt här. Naturen ramar in

bebyggelsen, lättar upp de tunga byggnaderna och sammanbinder de olika hustyperna.

I norra delen ligger Brännemölladammen i anslutning till Villa Backa. I nära anslutning här finns också platsen för konstverket Mittelen. Miljön med sjöarna på vardera sidan om Åkersbergsgatan är viktig för området som helhet och fungerar som ett positivt dominerande inslag. Damm- och sjömiljöerna bjuder också på värdefulla vyer. Till miljön kring Brännemölladammen hör även nyare lägre puts- och tegelarkitektur med höga miljöskapande värden. I anslutning till Åkersbergsgatan finns en viktig sammanhängande kulturmiljö bestående av putsade funkishus i två våningar inom kvarteret Tuppen, Hönan och Lejonet.

Teckenförklaring

- Inventerat område
- Sammanhängande kulturmiljö

Figur H3.4.7. Avgränsning för inventeringsområdet enligt Hörs Kulturmiljöprogram 2012.

Vy norrifrån mot Brännemölladammen och Skånes mitt

Hänsyn, Åkersbergs grönområden

För att bibehålla den unika miljön kring Brännemölladammen, tidigare Mölledammen, bör förtätning av området ej tillåtas. (Bebyggelsen öster och söder om dammen bör hållas fortsatt låg och färgsättningen ljus.)

Vyn över Mölledammen och Villa Backa har synnerligen höga kulturhistoriska värden. Områden väster om Mölledammen samt fastigheten Åkersberg 2:2 bör under inga omständigheter exploateras eller förtätas. Den parkliknande karaktären hos Åkersberg 2:2 bör bevaras och om möjligt vidareutvecklas. Den positiva upplevelsen av Mölledammen och Villa Backa är helt beroende av att Villa Backa bevaras som en solitär utan konkurrerande kringbebyggelse.

Höga träd utmed Åkersbergsgatan bidrar till en Boulevardliknande, ståndsmässigt inbjudande infart till Åkersberg söderifrån. Träden bör bevaras och underhållas.

Läs mer

Höörs Kulturmiljöprogram 2012: delområde 4

Hänsyn, bebyggelse i Åkersberg

Varje bygglov bör provas individuellt

Tak

Traditionella takmaterial på Åkersberg är lertegel (en- eller tvåkupigt). Rött eller grått eternittak har höga kulturhistoriska värden och bör bevaras. Moderna takmaterial som glaserat tegel och takpanneimiterande plåt är olämpliga. Rekommenderat takmaterial på bebyggelse uppförd under 1930- och 40-talen är papp eller lertegel. Betongpannor är enbart lämpligt på bebyggelse uppförd under 1960- och 70-talen.

Befintlig takform och taklutning bör bibehållas. Dominerande takform på Åkersberg är traditionellt sadeltak, undantaget funkishusen, där plantak (terrasstak) eller flackt sadeltak dominerar. Även tälttak förekommer.

Skorstenar

Murade skorstenar bör bevaras och inte plåtkläddas.

Takkupor

Nya takkupor och takfönster bör tillåtas restriktivt. Eventuella takkupor och takfönster bör anpassas till byggnadens formspråk och helst placeras inåt gård.

Entréer

Entréer mot gatan bör bevaras.

Färgsättning

Den ursprungliga färgsättningen (fasad, tak, snickerier) bör vara vägledande. Hänsyn bör också tas till befintlig färgsättning på omgivande bebyggelse. Mörka nyanser bör undvikas på såväl putsfasader som fasadpanel på bebyggelse uppförd före 1960-talet.

Detaljer

Äldre snickeridetaljer på till exempel verandor eller taksparrar bör bevaras och underhållas. Utformning av och material till nya trappräcken samt balkongfronter- och räcken bör anpassas till byggnadens formspråk. Moderna material som tryckimpregnerat trävirke är olämpligt och bör undvikas.

Fasader och naturstensgrunder

Tegelfasader och naturstensgrunder bör inte målas, putsas, slammats eller på annat sätt täckas över. Höga naturstensgrunder kan betraktas som ett lokalt särdrag för Höör. Putsade fasader bör inte teglas.

Den ursprungliga behandlingen av putsade fasadytor bör vara vägledande. Slätputsade fasadpartier bör inte spritputsas.

Den ursprungliga utformningen av fasadpanel i trä bör vara vägledande. Traditionell locklistpanel bör bevaras och underhållas. Locklistpanel bör inte ersättas av annan sorts modernare panel, exempelvis lockpanel.

Tillbyggnader

Tillbyggnader bör tillåtas restriktivt. Eventuella tillbyggnader ska ske på baksidan så att byggnadernas volym i gatubilden inte rubbas. Traditionella material bör användas. Moderna material som till exempel tryckimpregnerat trävirke är olämpligt och bör undvikas.

Uthusen

Uthusen är av stor betydelse för miljöns karaktär och bör bevaras och underhållas.

Tomter och avgränsning

Tomter bör inte styckas av. Tomter bör avgränsas med staket eller häckar. Byggnade av nya plank eller murar är direkt olämpliga.

Fönster

Den ursprungliga fönstersättningen bör vara vägledande. Vid fönsterbyte bör nya fönster harmoniera med byggnaden i övrigt. Äldre originalfönster bär på höga kulturhistoriska värden.

Övrigt

Riktlinjer speciella för området: Det är väsentligt för områdets helhet att de gröna områdena och den relativa glesheten i bebyggelsen bevaras.

Åkersbergs stiftsgård

Åkersbergs stiftsgård

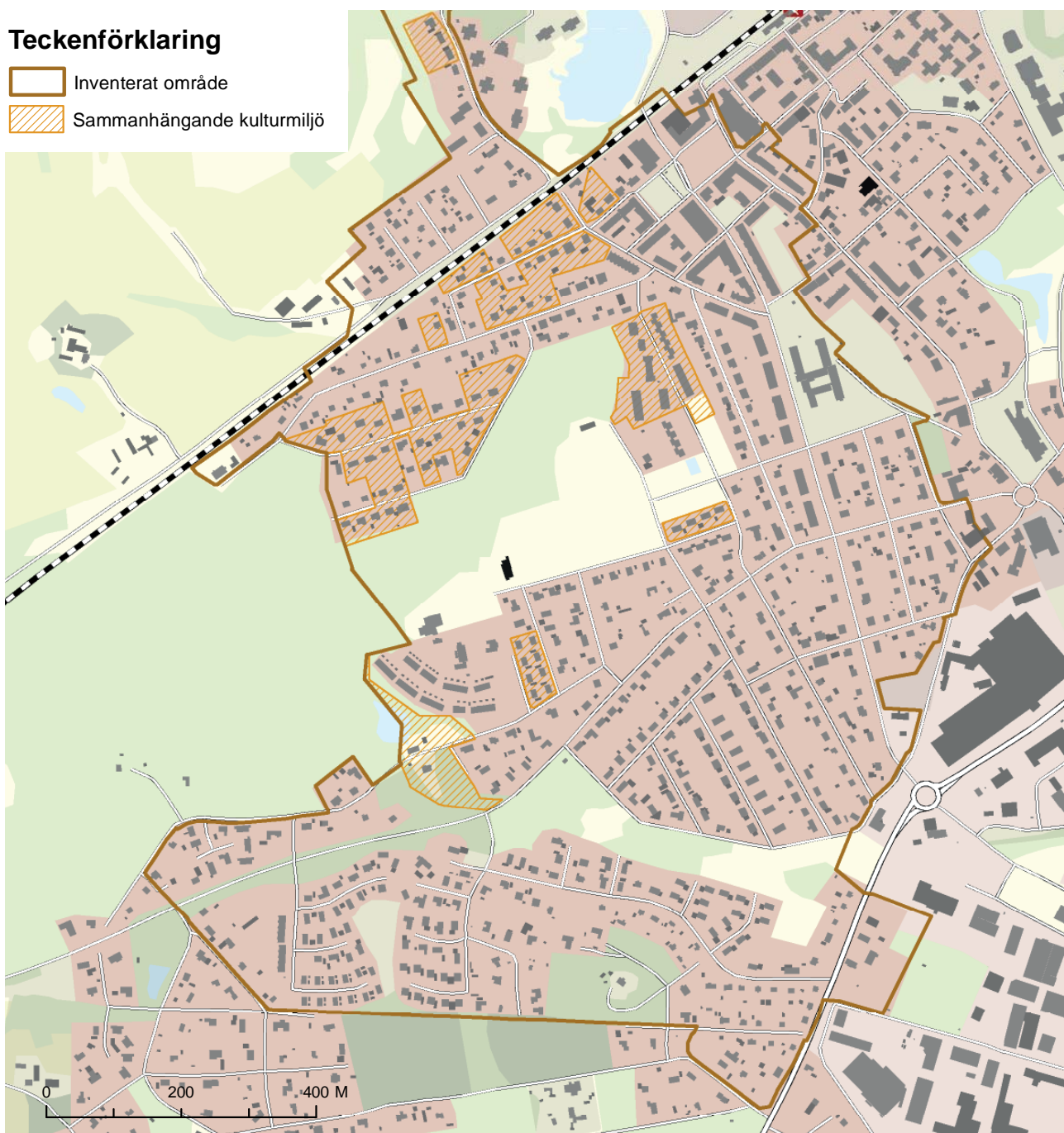
Sydvästra delarna av Höörs tätort

De sydvästra delarna av Höörs tätort (se figur H3.4.8) har utvecklats utifrån järnvägens placering och senare tillkomsten av Nya Torg. Nya Torg och omkringliggande bebyggelse med affärer, kontor och bostäder utgör en central och viktig del av delområde 5. Torget planlades 1905, då det nyblivna municipalsamhället växte som intensivast. Från Malmövägen leder Södergatan direkt till Nya Torg och Höörs affärscentrum. Bebyggelsen utmed Södergatan och kring torget består till stora delar av byggnader i två eller tre plan uppförda under 1900-talets senare hälft. Få äldre bebyggelsemiljöer finns bevarade kring torget.

I området ingår Klockarebackens kapell, som är utpekad som en kulturmiljö av regionalt intresse och som ett lokalt bevarandebeslut. Stora miljömässiga värden finns i Klockarebackens kyrkogård och i kvarnmiljön kring Höörs mölla, Bossamöllan.

Teckenförklaring

- Inventerat område
- Sammanhängande kulturmiljö

Figur H3.4.8. Avgränsning för inventeringsområdet enligt Höörs Kulturmiljöprogram 2012.

Läs mer

Höors Kulturmiljöprogram 2012: delområde 5

Hänsyn, Delområde 5

Varje bygglov ska prövas individuellt.

Tak

Traditionella takmaterial i stationssamhället är papp, tegel och eternit. Moderna takmaterial som glaserat tegel och betongpannor är olämpliga och bör undvikas på bebyggelse uppförd före 1960-talet. Till modernismens byggnader används ofta koppar eller papp.

Befintlig takform och taklutning bör bibehållas. Dominerande takform i området är traditionellt sadeltak. Ett fåtal mansardtak och sadeltak med valmade gavelpetsar förekommer.

Skorstenar

Murade skorstenar bör bevaras och inte plåtin-klädas.

Takkupor

Eventuella takkupor bör anpassas till byggnadens formspråk och helst placeras inåt gård.

Entréer

Entréer mot gatan bör bevaras.

Detaljer och färgsättning

Den ursprungliga utformningen vad gäller detal-

jer (såsom fönster, dörrar, balkonger), material och färgsättning (fasad, tak och snickerier) bör vara vägledande. Indragna balkongpartier bör inte glasas in.

Fasader och naturstensgrunder

Tegelfasader och naturstensgrunder bör inte målas, putsas, slammats eller på annat sätt täckas över. Höga naturstensgrunder kan betraktas som ett lokalt särdrag för Höör.

Slätputsade fasadpartier bör inte spritputsas.

Tillbyggnader

Tillbyggnader bör ske på baksidan så att byggnadernas volym i gatubilden inte rubbas.

Uthusen

Uthusen är av stor betydelse för miljöns karaktär och bör bevaras och underhållas.

Övrigt

Utöver de generella riktlinjerna för delområde 5 anger kulturmiljöprogrammet att äldre tomter inte bör avstyckas av hänsyn till de lummiga trädgårdarna som i hög grad bidrar till villabebyggelsens kulturhistoriska värden.

Nordöstra delarna av Höörs tätort

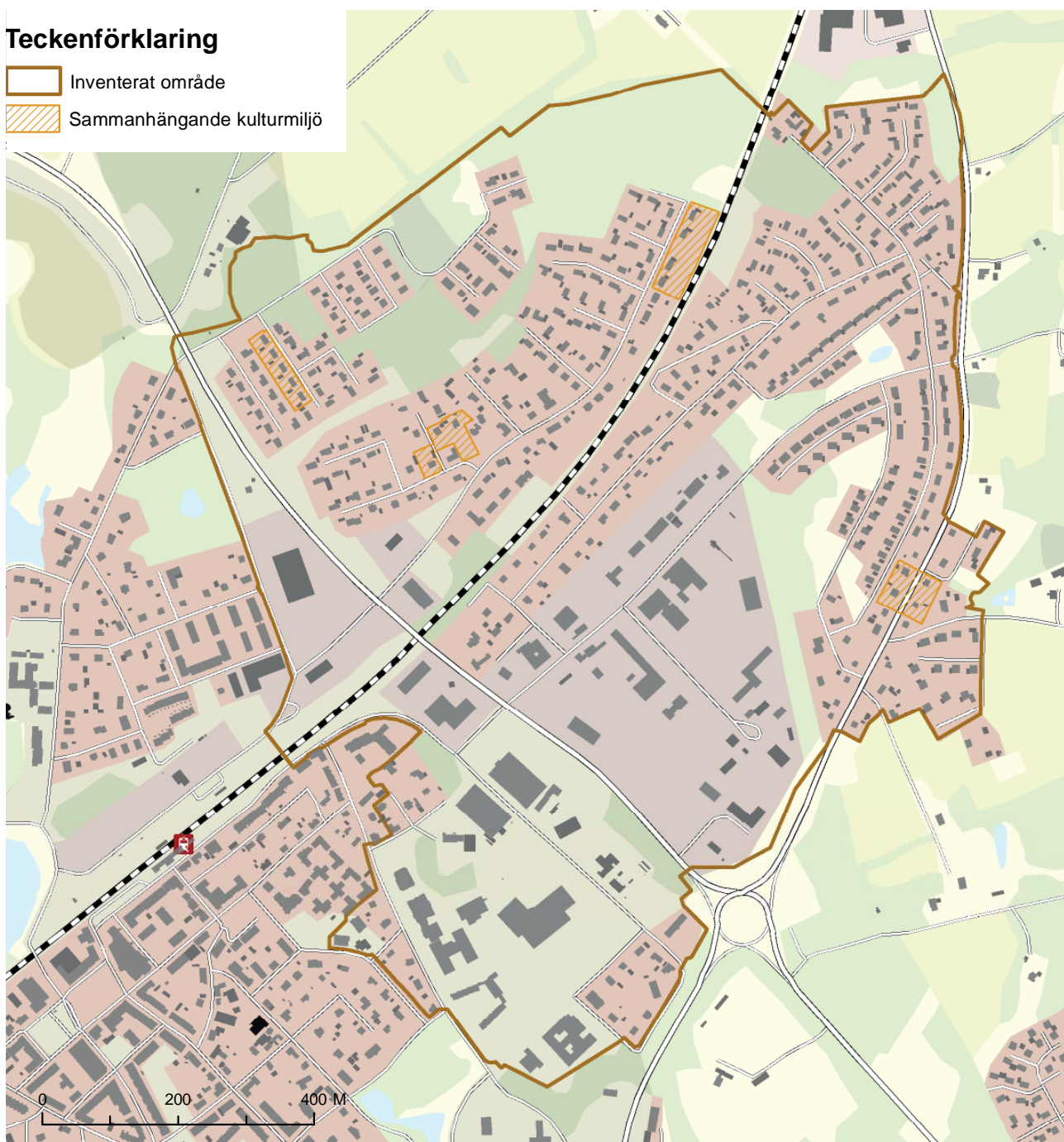
De nordöstra delarna av Höörs tätort (se figur H3.4.9) är ett område med skiftande bebyggelse. Skolor och områden med industriell tillverkning dominerar området. Områdets äldsta bebyggelse uppfördes i slutet av 1800-talet i utkanten av stationsområdet, i närheten av järnvägsspåret eller utmed den gamla Tjörnarpsvägen.

Bebyggelsen kom till i samband med 1800-talets utskiftningar från kyrkbyn och framväxten av stationsområdet. Ett mindre antal av områdets äldsta byggnader har rivits sedan förra inventeringen.

Merparten av de gamla bebyggelsemiljöerna finns dock bevarade och bär på stora kulturhistoriska värden. I områdets norra delar, i närheten av järnvägsspåret och Norrevärngatan finns gatumiljöer med småstadskaraktär. Den låga träbebyggelsen, de stora uppvuxna, häck- eller staketomgärdade tomterna har starka miljömässiga värden och bidrar till en positiv upplevelse av gaturummet.

Teckenförklaring

- Inventerat område
- Sammanhängande kulturmiljö

Figur H3.4.9. Avgränsning för inventeringsområdet enligt Höörs Kulturmiljöprogram 2012.

Läs mer

Höors Kulturmiljöprogram 2012: delområde 6

Hänsyn, Delområde 6

Varje bygglov ska prövas individuellt.

Tak

Traditionella takmaterial på boningshus är lertegel (en- eller tvåkupigt). Rött eller grått eternittak har höga kulturhistoriska värden och bör bevaras. Moderna takmaterial som glaserat tegel och takpanneimiterande plåt är olämpliga. Rekommenderat takmaterial på bebyggelse uppförd under 1930- och 40-talen är papp eller lertegel. Betongpannor är enbart lämpligt på bebyggelse uppförd efter 1960.

Befintlig takform och taklutning bör bibehållas. Dominerande takform är traditionellt sadeltak, undantaget funkishusen, där plantak (terasstak) eller flackt sadeltak dominerar. Även tälttak förekommer.

Skorstenar

Murade skorstenar bör bevaras och inte plåtklädas.

Takkupor och takfönster

Nya takkupor och takfönster bör tillåtas restriktivt. Eventuella takkupor och takfönster bör anpassas till byggnadens formspråk och helst placeras inåt gård.

Entréer

Entréer mot gatan bör bevaras.

Färgsättning

Den ursprungliga färgsättningen (fasad, tak, snickerier) bör vara vägledande. Hänsyn bör också tas till befintlig färgsättning på omgivande bebyggelse.

Detaljer

Äldre snickeridetaljer på till exempel verandor eller taksparrar bör bevaras och underhållas. Utformning av och material till nya trappräcken samt balkongfronter- och räcken bör anpassas

till byggnadens formspråk. Moderna material som tryckimpregnerat trävirke är olämpligt och bör undvikas.

Fasader och naturstensgrunder

Tegelfasader och naturstensgrunder bör inte målas, putsas, slammas eller på annat sätt täckas över. Höga naturstensgrunder kan betraktas som ett lokalt särdrag för Höör. Putsade fasader bör inte teglas.

Den ursprungliga behandlingen av putsade fasadytor bör vara vägledande. Slätputsade fasadpartier bör inte spritputsas.

Den ursprungliga utformningen av fasadpanel i trä bör vara vägledande. Traditionell locklistpanel bör bevaras och underhållas. Locklistpanel bör inte ersättas av annan sorts modernare panel, exempelvis lockpanel.

Tillbyggnader

Tillbyggnader bör ske på baksidan så att byggnadernas volym i gatubilden inte rubbas. Traditionella material bör användas. Moderna material som till exempel tryckimpregnerat trävirke är olämpligt och bör undvikas.

Uthusen

Uthusen är av stor betydelse för miljöns karaktär och bör bevaras och underhållas.

Tomter och avgränsning

Tomter ska inte styckas av. Tomter ska avgränsas med staket eller häckar. Plank eller murar är direkt olämpliga.

Fönster

Den ursprungliga fönstersättningen ska vara vägledande. Vid fönsterbyte bör nya fönster harmoniera med byggnaden i övrigt. Äldre originalfönster har höga kulturhistoriska värden.

Sydöstra delarna av Höör

Områdets äldsta bebyggelse ligger utmed Hörbyvägen, en av Höörs äldsta vägsträckningar. I anslutning till Hörbyvägen växte bland annat kvarteren Konduktören och Snickaren fram under 1940-talet och bebyggdes med tvåvåningshus i funkisstil. Ända in på 1950-talet var marken öster om den gamla kyrkbyn obebyggd och i huvudsak uppodlad. Stora delar av områdets befintliga bebyggelse är utlagd på åkermark i ett modernt gatusystem (se figur H3.4.10).

Läs mer

Höörs Kulturmiljöprogram 2012: delområde 7

Figur H3.4.10. Avgränsning för inventeringsområdet enligt Höörs Kulturmiljöprogram 2012.

Hänsyn, Delområde 7

Varje bygglöv ska prövas individuellt.

Tak

Traditionella takmaterial inom området är lertegel (en- eller tvåkupigt). Rött eller grått eternittak har höga kulturhistoriska värden och bör bevaras. Moderna takmaterial som glaserat tegel och takpanneimiterande plåt är olämpliga. Rekommenderat takmaterial på bebyggelse uppförd under 1930- och 40-talen är papp eller lertegel. Betongpannor är enbart lämpligt på bebyggelse uppförd efter 1960.

Befintlig takform och taklutning bör bibehållas. Dominerande takform är traditionellt sadeltak, undantaget funkishusen, där plantak (terasstak) eller flackt sadeltak dominerar. Även fälttak förekommer.

Skorstenar

Murade skorstenar bör bevaras och inte plåtklädas.

Takkupor och takfönster

Nya takkupor och takfönster bör tillåtas restriktivt. Eventuella takkupor och takfönster bör anpassas till byggnadens formspråk och helst placeras inåt gård.

Entréer

Entréer mot gatan bör bevaras.

Färgsättning

Den ursprungliga färgsättningen (fasad, tak, snickeri) bör vara vägledande. Hänsyn bör också tas till befintlig färgsättning på omgivande bebyggelse. Mörka nyanser bör undvikas på såväl putsfasader som fasadpanel på bebyggelse uppförd före 1960-talet.

Detaljer

Äldre snickeridetaljer på till exempel verandor och taksparrar bör bevaras och underhållas. Utformning av och material till nya trappräcken

samt balkongfronter- och räcken bör anpassas till byggnadens formspråk. Moderna material som tryckimpregnerat trävirke är olämpligt och bör undvikas.

Fasader och naturstensgrunder

Tegelfasader och naturstensgrunder bör inte målas, putsas, slammas eller på annat sätt täckas över. Höga naturstensgrunder kan betraktas som ett lokalt särdrag för Höör. Putsade fasader bör inte teglas.

Den ursprungliga behandlingen av putsade fasadytor bör vara vägledande. Slätputsade fasadpartier bör inte spritputsas.

Den ursprungliga utformningen av fasadpanel i trä bör vara vägledande. Traditionell locklistpanel bör bevaras och underhållas. Locklistpanel bör inte ersättas av annan sorts modernare panel, exempelvis lockpanel.

Tillbyggnader

Ev. tillbyggnader bör ske på baksidan så att byggnadernas volym i gatubilden inte rubbas. Traditionella material bör användas. Moderna material som till exempel tryckimpregnerat trävirke är olämpligt och bör undvikas.

Uthusen

Äldre uthus är av stor betydelse för miljöns karaktär och bör bevaras och underhållas.

Tomter och avgränsning

Avstyckning av tomter bör tillåtas restriktivt. Tomter ska avgränsas med trästaket eller häck. Nyuppförda plank eller murar är direkt olämpliga.

Fönster

Den ursprungliga fönstersättningen bör vara vägledande. Vid fönsterbyte bör nya fönster harmonisera med byggnaden i övrigt. Äldre originalfönster har höga kulturhistoriska värden.

Norra Rörum

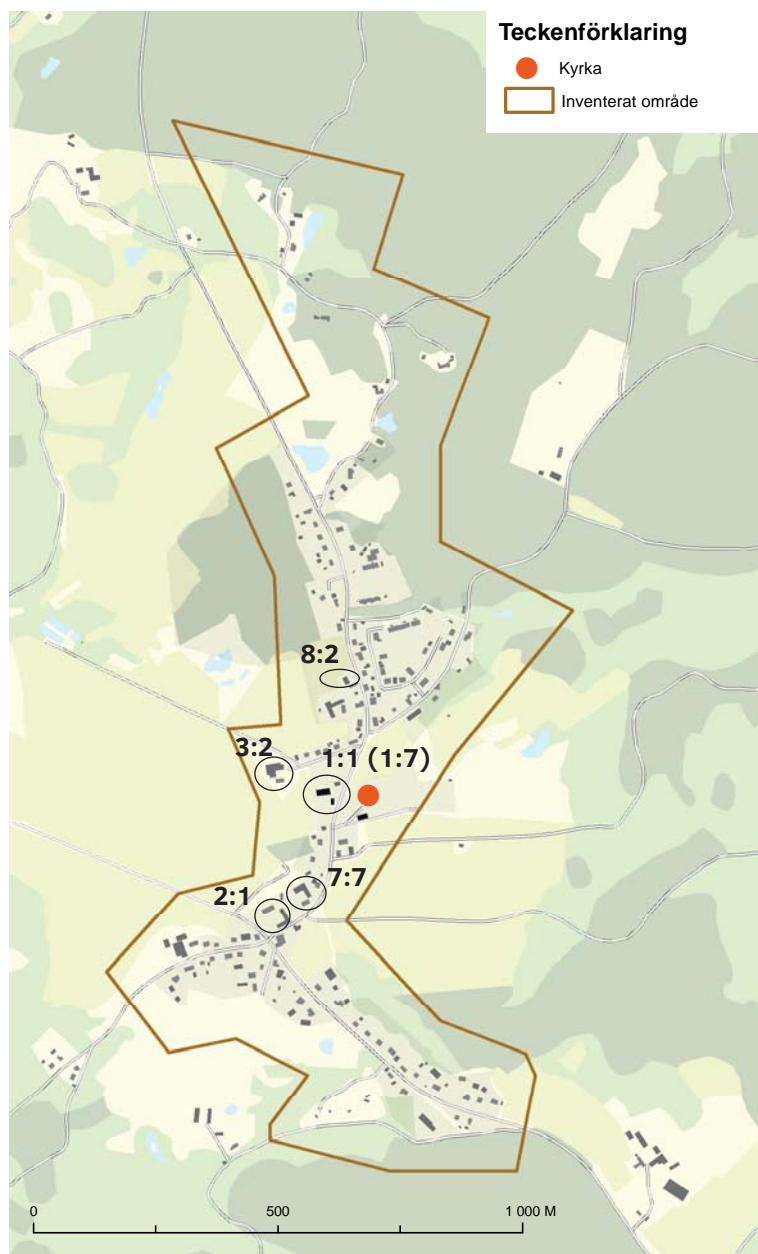
Norra Rörums kyrkby (se figur H3.4.11) ligger i de småkuperade och till stora delar skogsbevuxna norra delarna av Höörs kommun. Runt byn utbreder sig ett småskaligt odlingslandskap med stengårdsgårdar. Området är representativt för en äldre landskapstyp i Skåne, med ris- och skogsbygd. Många fornåkrar vittnar om att platsen tidigt hade bofasta invånare. Huvudnäringen i risbygden var främst boskapsskötsel och största delen av marken bestod av fälad. I mitten på 1200-talet kallades byn Rytharum efter ordet "ryth" eller "ryde" vilket betyder terräng med risbygd och "rum" som betyder öppen plats eller röjning.

Den medeltida kyrkan, uppförd senast år 1200, står på en kulle mitt i byn. På andra sidan vägen ligger prästgården från 1858 med tidstypisk utformning

i tegel och vita pilastrar. På 1940-talet revs de tillhörande uthuslängorna, uppförda på 1600-talet i skiftesverk och gråsten. Ett stenmagasin från 1768 och en länga finns kvar idag. Kyrkstallet är rivet och ersatt med nuvarande garage. Prästgården omges av en stenmursomgärdad park med höga träd. Skolan från 1843, idag biblioteksfilial, ligger nedanför kyrkan och är ett välbevarat exempel på landsbygdens skolhus. Här bedrevs skolverksamhet till 1952, då den nya skolan stod klar.

Norra Rörum enskiftades 1830-50. Enskiftet innebär att man försökte sammanföra varje gårds jordegendomar till en enda enhet, ett enda skifte. I samband med detta uppsplittrades den gamla bystrukturen och gårdar flyttades till nya lägen. Idag ligger fastigheterna 1:1 (1:7), 2:1, 3:2, 6:1, 7:7 och 8:2 kvar på sina ursprungliga platser från tiden före skiftet. Genom sitt läge speglar dessa gårdar en lång tradition. Merparten av byggnaderna är dock av väsentligt yngre datum. Längs byns infartsvägar (Tyringevägen, Hallarödsvägen och Höörsvägen) har uppförts villor i modern tid (1930-2000-tal). Norra Rörums skola uppfördes 1952 och idrottshallen 30 år senare. På 1980-90-talet tillkom bostadsområdet på Sallanders väg.

Större delen av Norra Rörum omfattas inte av detaljplan.

Läs mer

Höörs Kulturmiljöprogram 2014:
Norra Rörum

Norra Rörums kyrka

Hänsyn, Norra Rörum

- Det öppna landskapet, vägstrukturen och stengärdesgårdarna är värdefulla och bör bevaras.
- Det är viktigt att inte i allt för hög grad förändra upplevelsen av den ursprungliga bebyggelsen. Vid ombyggnation och renovering bör traditionellt byggnadsskick i enlighet med husets ursprungliga utformning vara vägledande. Skala, volym, material och färgsättning bör anpassas i enlighet med husets ursprungliga utformning. Nybyggnation bör anpassas till den ursprungliga bebyggelsen, avseende placering, skala och uttryck.

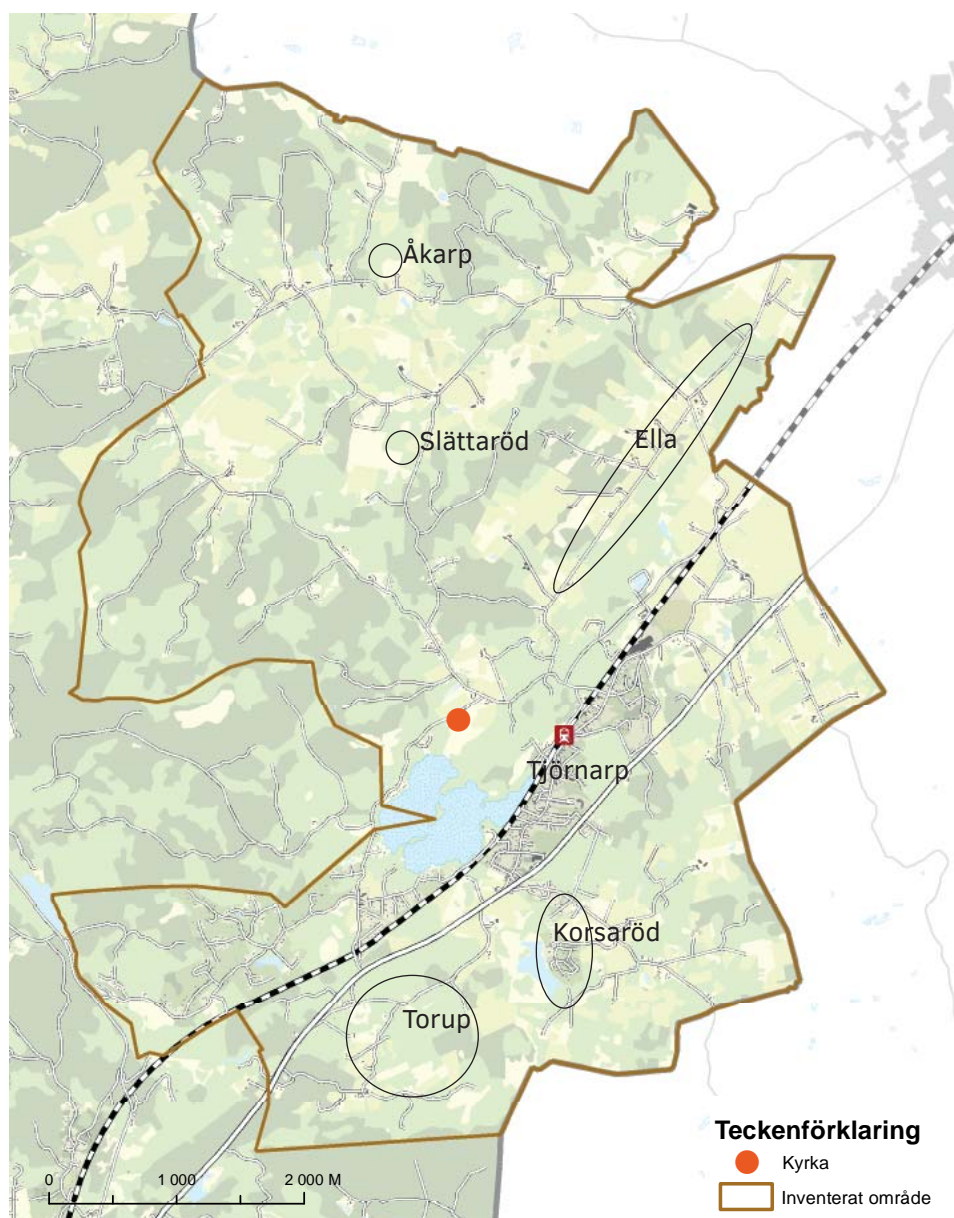
- Eventuella tillbyggnader och mindre komplementbyggnader som friggebodar och större lekstugor bör göras på baksidan och inte mot gatan. Respektera de ursprungliga husen genom att till exempel göra tillbyggnaderna lägre och lägga dem bakom entréfasaderna.
- Fönster är husets ögon. De bidrar på ett särskilt sätt till husets karaktär och tidsprägel. Byter man fönster är det viktigt att behålla storleken, proportioner och placeringen på fasaderna. På äldre hus bör vippfönster, aluminiumbågar och fuskpräjsar undvikas.
- En ny byggnad bör hålla samma avstånd till gatan som den omgivande bebyggelsen.

Dessa riktlinjer ska tolkas på ett sätt som också beaktar och väger in behov av förnyelse och förändring av fastigheter och verksamheter.

Tjörnarp

Tjörnarps socken (se figur H3.4.12) innehåller ett rikt varierat kulturlandskap, med tydliga spår efter tidigare generationers möda och samhällets utveckling från bondby till stationssamhälle. Tätorten omges av en landsbygd med påtaglig agrar prägel. I många av byarna sträcker sig tidsspannet från forntid till nutid. I de utskiftade byarna finns välbevarade ståtliga gårdsanläggningar som minner om 1800-talets välstånd och utgör viktiga blickfång i landskapet. Som en kontrast till de ibland monumentala anläggningarna finns lämningar efter landsbygdsproletariatet, såsom torp och backstugor. Här finns också byggnader som tidigare fyllde en viktig social funktion, såsom fattigstugor och ålderdomshem.

Tjörnarps socken innehåller ett antal väl bevarade bymiljöer där det miljömässiga och kulturhistoriska värdet går hand i hand. Till dessa bymiljöer hör Hädensjö, Slättaröd, Ella, Torup, Korsaröd och Åkarp. Samtliga utpekade som värdefulla naturområden i Naturvårdsprogram 2012. Tjörnarps landsbygd domineras av ett småbrutet odlingslandskap med flera bevarade kulturspår, såsom exempelvis stengärdesgårdar av varierande ålder. Bevarade hägnader av sten är karakteristiska för en stor del av Tjörnarps landsbygd. Många av dem har tillkommit i samband med laga skiftet på 1800-talet och ger landskapet en ålderdomlig prägel, i likhet med socknens bevarade fägator. Det ålderdomliga intrycket förstärks av en välbevarad gårds- och torpbebyggelse, inte sällan placerad inom eller i anslutning till gamla bytomter.

Figur H3.4.12. Avgränsning för inventeringsområdet i Tjörnarp socken enligt Höörs Kulturmiljöprogram 2014 (reviderat 2016).

Läs mer

Höörs Kulturmiljöprogram 2014: Tjörnarp

Hänsyn, Tjörnarp*Tak*

Traditionella takmaterial i är papp, tegel och eternit. Moderna takmaterial som glaserat tegel och betongpannor är olämpliga och bör undvikas på bebyggelse uppförd före 1960-talet. Till modernismens byggnader används ofta koppar eller papp. Befintlig takform och taklutning bör bibehållas. Dominerande takform i området är traditionellt sadeltak. Ett fåtal mansardtak och sadeltak med valmade gavelspetsar förekommer.

Skorstenar

Murade skorstenar bör bevaras och inte plåtklädas.

Takkupor

Eventuella takkupor bör anpassas till byggnadens formspråk och helst placeras inåt gård.

Entréer

Entréer mot gatan bör bevaras.

Detaljer och färgsättning

Den ursprungliga utformningen vad gäller detaljer (såsom fönster, dörrar, balkonger), material och färgsättning (fasad, tak och snickerier) bör vara vägledande.

Fasader och naturstensgrunder

Tegelfasader och naturstensgrunder bör inte målas, putsas, slammas eller på annat sätt täckas över. Höga naturstensgrunder kan betraktas som ett lokalt särdrag för Höör. Slätputsade fasadpartier bör inte spritputsas.

Tillbyggnader

Tillbyggnader bör ske på baksidan så att byggnadernas volym i gatubilden inte rubbas.

Uthusen

Uthusen är av stor betydelse för miljöns karaktär och bör bevaras och underhållas. I dagsläget saknas riktlinjer för gaturum och park inom området för stationssamhället.

Gunnarps tegelbruk norr om Tjörnarp

Skånes kulturmiljöprogram

Samlad kunskap om kulturmiljön i Skåne finns i Länsstyrelsens "Kulturmiljöprogram för Skåne".

Skånes kulturmiljöprogram är i första hand ett regionalt kunskapsunderlag som kan användas vid samhällsplanering på såväl kommunal som statlig nivå. Kulturmiljöprogrammet är även ett kunskapsstöd för bland annat museer och hembygdsförbund samt en levande del av Länsstyrelsens strategiarbete för kulturmiljövården.

Programmet är en sammanställning över regionala bevarandeintressen i Skåne och togs fram av Länsstyrelsen i Skåne, 2006.

I Höörs kommun finns elva områden utpekade i programmet (se figur H3.4.1). Dessa är Ageröd-Bosjökloster-Stehag-Stockamölla, Boarp, Brååns dalgång, Frostavallen-Skånes djurpark, Höör, Hallaröd, Norra Rörum, Stenskogen, Tjörnarps tegelbruk, Orups sjukhus. Det finns även tre kulturmiljöstråk utpekade i programmet vilka berör Höörs kommun. Dessa är Ystad-Eslövs järnväg, Södra stambanan och Rönne å.

Områden och motiv för bevarande

1. Ageröd-Bosjökloster-Stehag-Stockamölla

Landskapet visar en tydlig kontinuitet från förhistorisk till modern tid. Området är av speciellt intresse genom fyndplatser från äldre stenålder vid Ageröds mosse och vid Ringsjöns stränder. Bosjökloster är ett viktigt exempel på de medeltida kloster, som efter reformationen utvecklats till profana slott. Området representerar mycket av 1800-talet med mellanbygdens skiftesreformers inverkan på landskapet och bebyggelsen, spåren av tidig industri och kyrkornas utformning. Plattgården Fairyhill är typisk för 1800-talets förändrade jordbruksdrift. Den drygt en kilometer långa åsträckan mellan Hasslebro och Stockamöllan utgör en sällsynt och välbevarad industrihistorisk miljö med rötter i senmedeltid. Vattenkraftens betydelse för kvarnarnas och sågarnas lokalisering framgår tydligt. Bålamöllan, Rönneå och Brännestad representerar huvudsakligen ett förindustriellt skede, medan Stockamöllans industri visar på utvecklingen de senaste 100 åren. Bruksområdet i Stockamöllan är typiskt för skånska förhållanden, i så motto att det tillkommit huvudsakligen under 1900-talet. Två kulturhistoriskt intressanta broar finns inom området. Stehag bevarar en äldre prägel med kyrka, prästgård och klockarebostad.

2. Boarp

Byggnadsbeståndet i de glest liggande gårdarna ansluter till äldre byggnadstradition med längor i gråsten eller panel. Ett speciellt miljövärde äger den gamla vägen liksom stengårdsgårdar och en mindre stenalvsbro.

3. Brååns dalgång

Brååns dalgång är en del av det äldre kulturlandskapet i Skånes mellanbygd. Betesmarker, trädrader, den spridda gårdsbebyggelsen och äldre hägnader såsom stengårdsgårdar är väsentliga inslag i miljön. Stenalvsbron utgör en viktig rest av tidigare kommunikationsleder.

4. Frostavallen-Skånes djurpark

Frostavallen och Skånes djurpark är viktiga fritidsmiljöer med flera äldre anläggningar. Båda har socialhistoriskt värde och visar det ökade behovet av fritidsanläggningar och semesterhem under 1900-talet.

5. Höör

Miljön i Höör visar tydligt utvecklingen från bondby och kyrkby till stationssamhälle. Strukturer och samband mellan de olika tidsåldrarna är väl bevarade och de administrativa byggnaderna visar betydelsen som centralort i samtliga skeden. Åkersberg är en intressant miljö som påverkat bygden i stor utsträckning. Klockarebackens kapell är av hög arkitektonisk kvalitet.

6. Hallaröd

Området illustrerar ett ålderdomligt kulturlandskap, karaktäristiskt för de inre, höglänta delarna av Skåne. Den äldre kristna tidens heliga källor i anslutning till kyrkan finns endast bevarade på ett fåtal platser.

7. Norra Rörum

Området är representativt för kulturlandskapet och kyrkomiljöerna i mellersta Skåne så det kom att utformas under 1800-talet. Kyrkan och dess närmaste omgivning har ett speciellt kulturhistoriskt intresse då det fungerat som socknens administrativa centrum.

8. Stenskogen

Industrilämningar som stenbrott, skrotstenshögar och kvarliggande delar av slipstenar vid Stenskogen är värdefulla dokument över tidig industriell verksamhet.

9. Tjörnarps tegelbruk

Området visar en utveckling av kulturlandskapet sedan förhistorisk tid. Genom kyrkan och ruinen belyses de under 1800-talet ofta förekommande förändringarna i kyrkomiljön, vars orsak delvis kan sökas i den kraftiga befolkningsökningen och ökade ekonomiska resurser under detta sekel. Ringugnens har ett industrihistoriskt värde.

10. Orups sjukhus

Orups sjukhus (sanatorium) är anlagt 1912 -15 och består av ett stort antal byggnader. Byggnaderna är placerade på höjden vid Orup och är uppförda i en stil med influenser från svensk stormaktstid.

Orup ger en bra bild av strukturen för ett sanatorium vid den stora byggnadsperioden tiden efter sekelskiftet 1900.

Kulturmiljöstråk

A. Rönneå

Rönne ås sankta strandängar, med naturlig översilning under vinter-vår, har under mycket lång tids utnyttjats för bete. Det är av stort värde att denna hävd fortgår. Därtill finns flera anläggningar som visar hur vattenkraften utnyttjats för olika processer och i de flesta fall varit direkt avgörande för verksamhetens lokalisering.

Verksamheter direkt relaterade till Rönne å har ett särskilt värde i detta sammanhang och är av största betydelse för upplevelsen och förståelsen av landskapet.

B. Södra stambanan

Södra stambana var av stor betydelse för förbindelserna inom Sverige och är ett viktigt och levande dokument över järnvägsbyggande som fortfarande har stor betydelse i den svenska infrastrukturen.

C. Ystad-Eslövs järnväg

Banan är en återspeglning av samhällsutvecklingen i stort och därmed ett viktig kulturhistoriskt stråk. Den historiska järnvägssträckningen berör endast en liten del vid kommunens sydligaste spets.

Läs mer

Förslag till bevarandeplan (Hörs kommun)
1985

Kulturmiljöprogram för Skåne (Länsstyrelsen)

Stenskogen

Historiska vägar

Vägar har stor betydelse för landskapet och hur man upplever olika miljöer. En väg kan ha ett stort kulturhistoriskt värde om den till exempel berättar om äldre vägbyggnadsteknik eller om epoker i vägbyggandets historia. Vägarna är ryggraden i de strukturer som bildats och utvecklats under olika epoker i vår kulturhistoria.

För Höörs kommun finns en kartläggning av vägar med historisk anknytning (se figur H3.4.13-15). Vägarna har kunnat spåras så långt tillbaka i tiden som 1830 och har kartorna för laga skifte som bas. I dagsläget är inventeringen inte kommunövergripande utan täcker Höör med omnejd, Fogdarp med omnejd och Gamle Bo.

I takt med att landskapet koloniserades uppstod ett mönster av vägar, som delvis ligger till grund för dagens vägnät. Vägarna utgör en viktig och integrerad del av kulturlandskapet och utgör ryggraden i de strukturer som bildats och utvecklats under olika epoker i kommunens historia. En väg kan ha ett stort kulturhistoriskt värde om den till exempel berättar om äldre vägbyggnadsteknik eller om epoker i vägbyggandets historia. Till vägarna hör objekt som milstenar, stenvalvsbroar och vägvisarstenar.

Den miljö som omger vägen är också av stor betydelse för vägens kulturhistoriska värde. Detta är större om det omgivande landskapet också har kulturmiljökvaliteter. Exempel på sådana landskap och företeelser är:

- öppet kulturlandskap med inslag av lämningar av äldre tiders hävd, till exempel stenvägar och beteshagar.
- välbevarade byggnader och bebyggelsemiljöer
- fornlämningar och fornlämningsmiljöer
- industrihistoriska lämningar
- andra typer av välbevarade landskap och miljöer som under lång tid utgjort en enhet med vägmiljön
- områden utpekade som bevarandevärda i planer och program
- åslandskap
- väghistorisk miljö med lämningar knutna till resande och vägar

Figur H3.4.13. Historiska vägar i Fogdarp med omnejd.

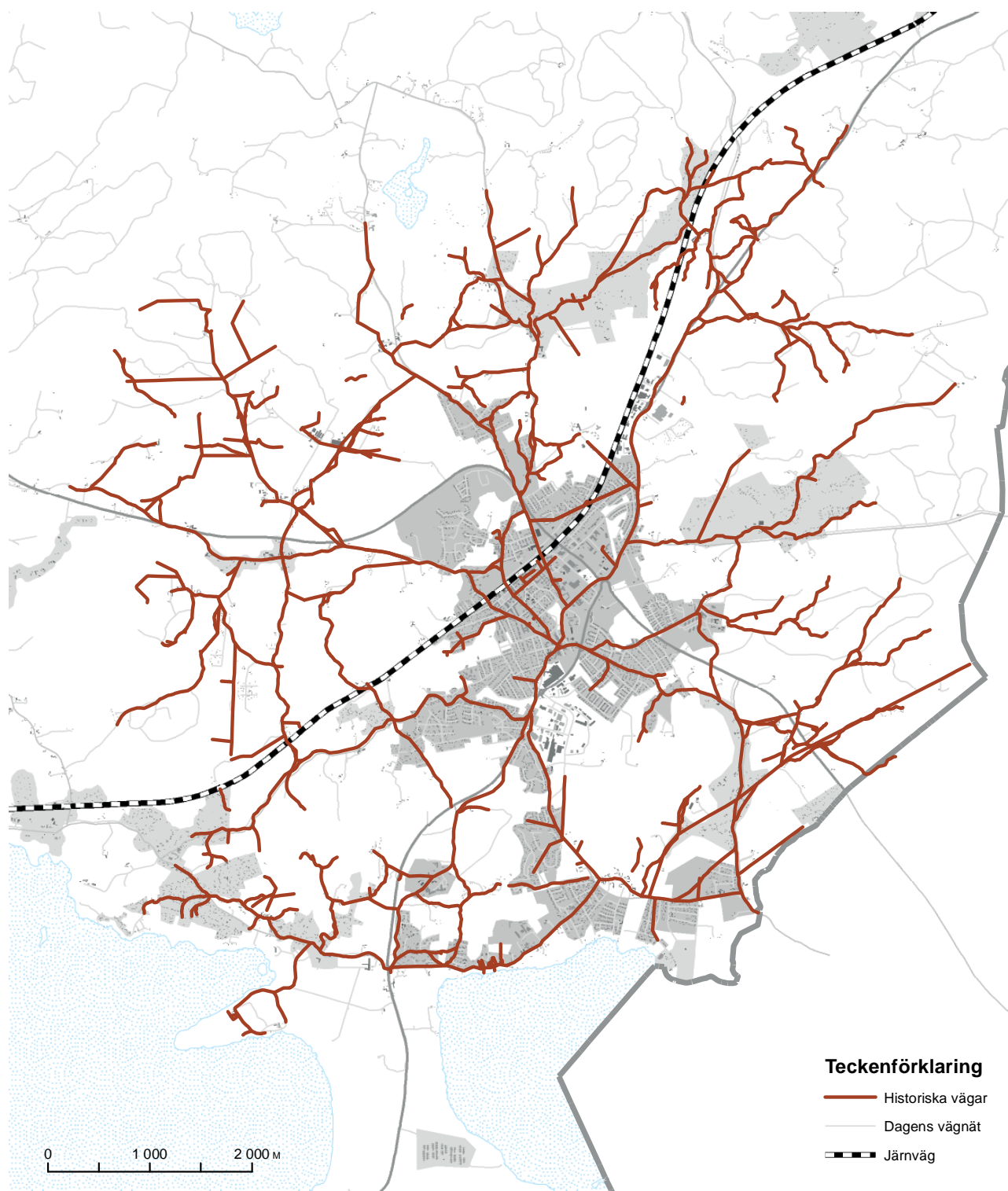

Figur H3.4.14. Historiska vägar i Gamla Bo.

Hänsyn, historiska vägar

Spåren efter de historiska vägarna bör bevaras.

Inom de historiska vägarnas närmiljö bör hänsyn tas till områdets kulturmiljö vid eventuella förändringsanspråk, exempelvis avstyckning för bostadsändamål.

Figur H3.4.15. Historiska vägar i Höör med omnejd.

3.5 Landskapets upplevelsevärden

I landskapet möts många olika värden och tillgångar – kulturella, ekologiska, estetiska, sociala och ekonomiska. Den europeiska landskapskonventionens mål är en rikare livsmiljö där alla kan delta i utformningen.

Landskapet är också arenan för friluftslivet. Friluftslivspolitikerna ska stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet att få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö.

Landskapet i Höörs kommun

Landskapet i Höörs kommun är varierat och präglas av att kommunen ligger i gränslandet mellan olika naturgeografiska regioner. I kommunen finns alltifrån öppna sjö- och slättlandskap till slutna gamla skogslandskap. De södra delarna domineras av öppet odlingslandskap som är storskaligt och övervägande används för jordbruks syften. I norra delarna av kommunen finns stora skogsområden som skapar ett generellt sett mer slutet landskap. Mellanbygden, norr om Ringsjöarna och innan de stora skogsområdena tar vid, har ett mer småskaligt odlingslandskap med åkrar, betesmarker och skog i mosaik.

Just de många småbrutna odlingslandskapen i kommunen innebär en stor kvalitet både ur biologisk synvinkel och för upplevelsen av landskapen som varierade och upplevelserika kulturmiljöer för rekreation. På många håll, speciellt i norra och västra delarna av kommunen, har dessa områden samtidigt andra viktiga kvaliteter som är svåra att hitta i urbaniserade trakter. Lugnet, tystnaden och stillheten i vissa delar av kommunen är nästan unik för MalmöLundregionen och är kvaliteter som behöver tas till vara och lyftas ur såväl ett regionalt perspektiv.

Landskapets upplevelsevärden är centrala för kommunens framtida utveckling. Ett flertal skydd finns som är till för att skydda landskapets värden och för att trygga förutsättningarna för naturvård och friluftsliv. Bland de fysiskt avgränsade intresseområden som pekats ut finns riksintresse för friluftsliv, landskapsbildsskydd och strandskydd. För att trygga landskapets värden pekar Höörs kommun i denna översiktsplan ut hänsynsområden för värdefulla landskap med fokus på rofylldhet och tystnad.

Riksintresse för rörligt friluftsliv

Frostavallen-Ringsjön-Fulltofta är av riksintresse för friluftslivet enligt miljöbalken (6 kap 3 §). Det är ett 14 420 hektar stort område som sträcker sig över Höörs, Hörby och Eslövs kommuner. Nuvarande avgränsning (se figur H3.5.1) beslutades 2017 och innebär en avsevärd utökning jämfört med tidigare område som bara gällde Frostavallen med omnejd. Området är numera avgränsat så att det binder samman Ringsjöarna med Frostavallenområdet och Fulltofta i Hörby kommun.

Naturvårdsverket har beslutat om riksintresset efter förslag från Länsstyrelsen Skåne. Kriterierna för utpekande är:

- område med särskilt goda förutsättningar för friluftaktiviteter och därmed berikande upplevelser samt
- område med särskilt goda förutsättningar för vattenknutna friluftaktiviteter och därmed berikande upplevelser.

Beskrivning

Området innehåller attraktiva och välbesökta rekreativsområden för människor från hela länet och även landet. Landskapet i området är varierat med ett småkuperat odlingslandskap, löv- och granskogar, mindre sjöar och vattendrag, grusåsar och markerade dalgångar. Bosjöklosterhalvön har en lång kontinuitet av ädellövskog och några av Sveriges grövsta ekar finns här. Från den gamla möllan vid Kvarntorpet är utsikten över Ringsjön slående. Ringsjön, vilken delas upp i Östra Ringsjön, Västra Ringsjön och Sätöftasjön, är Skånes näst största sjö. Området har bitvis höga biologiska värden och ett rikt fågelliv.

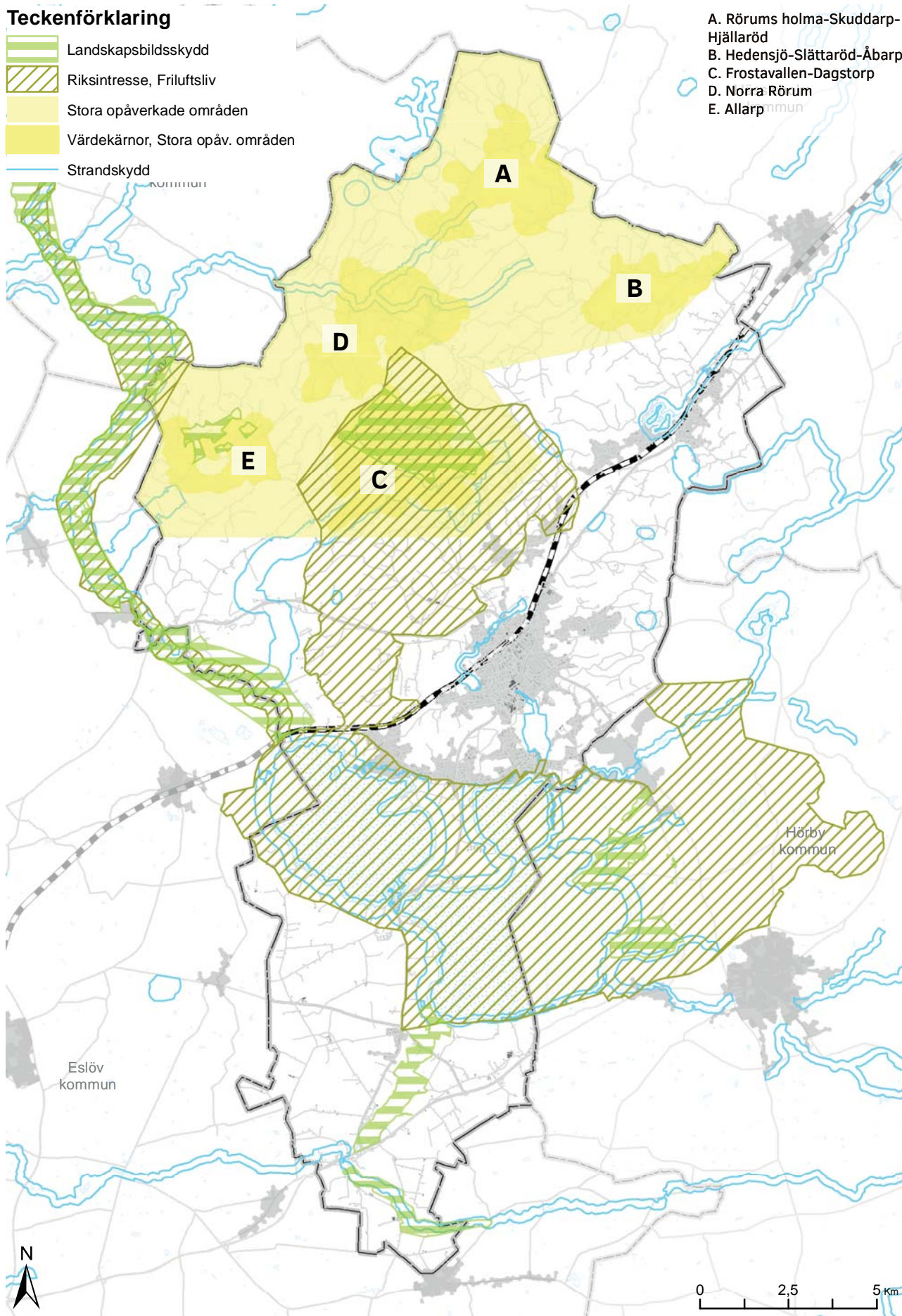
Vid Vaxsjön ligger Frostavallens fritidsanläggningar som utgör ett centrum för friluftslivet. Både Frostavallen och Fulltofta erbjuder ett stort antal stigar,

Teckenförklaring

- Landskapsbildsskydd
- Riksintresse, Friluftsliv
- Stora opåverkade områden
- Värdekärnor, Stora opåv. områden
- Strandskydd

- A. Rörums holma-Skuddarp-Hjällaröd
- B. Hedensjö-Slätтарöd-Åbarp
- C. Frostavallen-Dagstorp
- D. Norra Rörum
- E. Allarp

Figur H3.5.1. Karta över intressen kopplade till landskapets upplevelsevärden i Hörs kommun

motionsspår och leder med olika längd, karaktär och svårighetsgrad. Skåneleden passerar genom båda områdena. Slingor och rastplatser anpassade för barnvagnar och rullstolsburna finns. Vintertid är skid- och skridskoåkning möjlig vid Frostavallen. Vid Vaxsjön finns en badplats och sjön är även värdefull för fritidsfiske. Ett stort antal iordningställda läger- och rastplatser, grillplatser, toaletter och andra anordningar för friluftsliv finns i områdena. Omgivningarna runt Dagstorpssjön är relativt opåverkade av människan och här kan man uppleva stillhet och tystnad.

Det finns ett antal badplatser vid Ringsjön. Det är även möjligt att fiska, paddla, åka båt eller skåda fågel där. Vintertid användas Ringsjön för skridskoåkning, skridskosegling, issegling och pimpelfiske.

Förutsättningar för bevarande

Naturvärdena inom området ska vårdas och bestå. Naturreservat inom området förvaltas enligt skötselplan och strandskyddet respekteras. En viktig del i bevarande av området blir att befintliga leder inklusive Skåneleden och anläggningar bevaras och underhålls. Bebyggelseexploatering ska ske med stor hänsyn till natur- och kulturmiljövården. Naturvårdshänsyn tas i skogsbruket.

Åtgärder, verksamheter och andra intressen som påtagligt kan skada områdets värden är särskilt hindrande bebyggelse och anläggningar i strandområdet liksom negativ visuell inverkan av till exempel master och vindkraft. Försämring av vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag kan skada områdets värden.

Höör kommun bedömer att denna översiktsplan ligger väl i linje med utpekade friluftslivsintressen och analyser. I markanvändningskartan är stora delar av riksintresseområdet utpekade som naturområde eller sjö. Området avspeglas också i strategikartan som natur- och kulturlandskap. Barriärerna genom området bedöms vara det största hotet mot områdets utveckling, både befintliga barriärer i form av stambana samt vägarna 13 och 23 och nya barriärer i form av höghastighetsbana.

I motivering till utpekandet uttrycks att potential finns att ytterligare utöka tillgängligheten genom exempelvis bättre möjligheter att ta sig till området med kollektivtrafik samt genom informations-spridning. Att i större utsträckning försöka koppla ihop Frostavallen och Fulltofta med vandrings- och cykelleder skulle göra området ännu mer attraktivt för besökare. Tillgängligheten till Ringsjön kan förbättras, till exempel genom att enkla stigar och anläggningar för friluftslivet iordningställs.

Kommunen har under processen inför ny avgränsning ifrågasatt värdet av att peka ut ett så stort område som delas av en järnväg. När nu riksintres-

set är beslutat i den avgränsningen ser Höör kommun fram emot en dialog om hur barriäreffekten av järnvägssträckningen kan begränsas.

Förutsättningarna för friluftslivet att ta sig över spårområdet på ett säkert sätt är begränsade. I samband med eventuell utbyggnad eller utveckling av järnvägssträckorna norr vid korsningen med Rönneå och österut samt vid Sjunnerup norr om Höör tätort, vill kommunen framhålla betydelsen att arbeta med goda förbindelser mellan de respektive sidorna av spårområdet. Detta för att minska barriäreffekten och för att stärka kopplingen mellan de olika delarna av det utpekade riksintresseområdet. Kommunen förhåller sig också frågande till varför riksintresset avgränsas av kommungränsen mot Hörby i Fogdaröds naturområde. Om det är Skåneleden som är anledning till utpekandet av den delen av riksintresset så skulle området mycket väl kunna fortsätta vidare in i Höör kommun.

Skyddade landskap

Landskapsbildsskydd

Landskapsbildsskydd är ett skydd för landskapsbildningen med stöd av naturvårdslagen §19 i dess lydelse före 1 januari 1975. Även om begreppet inte finns i den nu gällande miljöbalken gäller bestämmelserna fortfarande, så länge Länsstyrelsen inte beslutat om något annat. Föreskrifterna kan vara olika, men skyddet reglerar framförallt bebyggelse. Många landskapsbildsskydd innehåller också en föreskrift om att det krävs tillstånd för schaktning och fyllning. Föreskrifterna kan även reglera till exempel plantering av barrskog.

Tillstånd för åtgärder som strider mot föreskrifterna söks hos Länsstyrelsen. I Höör berörs fem områden av landskapsbildsskydd; Pinedalen, Brååns och Rönneås dalgång, landskapet kring Allarps bjär samt ett område vid Dagstorpssjön (se figur H3.5.1).

Hänsyn till riksintresseområdet

Området av riksintresse för friluftslivet ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Det innebär generellt att ny bebyggelse och nya anläggningar ska lokaliseras och utformas med stor hänsyn till friluftslivsintresset. Alla aspekter som påverkar landskapsupplevelsen ska vägas in, som tystnad, estetiska kvaliteter, tillgänglighet till stränder, stigar med vägvisning, trafiksäkerhet och att natur- och kulturvården bevaras och utvecklas. Omfattande kompensationsåtgärder är nödvändiga om större ingrepp blir aktuella.

Strandskydd

Strandzonen i anslutning till vattendrag, sjöar och hav är mycket viktig för rekreation och friluftsliv. Vattenområden och stränder är värdefulla livsmiljöer för växt- och djurliv och fungerar som spridningskorridorer och tillflyktsorter för olika arter. Själva strandzonen är också mycket betydelsefull som naturligt reningsverk genom att kväve och fosfor tas upp i växtlighet och avsätts i sedimentet. Strandskyddets syfte är att långsiktigt säkra allmänhetens tillgång till strandområden, men också att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet i strandzonen. Det generella strandskyddet omfattar 100 meter från strandlinjen, åt båda håll.

Om det behövs för att tillgodose strandskyddets syften kan det utvidgas ända upp till 300 meter. I Höörs kommun är strandskyddet utvidgat bland annat vid Ringsjön, Tjörnarpsjön, Korsarödssjön, Vaxsjön, och Dagstorpssjön samt Möllebäcken-Tormestorpsån, och delar av Höörsån och Rönne å. I dessa områden är strandskyddsområdet utvidgat till 100-300 meter (se avgränsning i figur H3.5.1). Inom strandskyddsområde är det bland annat förbjudet att uppföra nya byggnader, gräva, ändra användning av befintliga byggnader eller vidta andra åtgärder om det hindrar eller avhåller allmänheten från att vistas i strandskyddsområdet. Man får heller inte vidta åtgärder som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter. Vissa verksamheter är dock undantagna från förbudet, som till exempel uppförande av byggnader för jordbrukets eller fiskets behov.

Det finns möjlighet att söka dispens från strandskyddsbestämmelserna hos kommunen. Dispens kan dock bara lämnas om det finns särskilda skäl och om strandskyddets syften inte motverkas. Allmänhetens tillgång till strandområden och goda livsvillkor för djur- och växtliv måste alltså tryggas.

Stora påverkade områden

Stora landskapsområden utan större ingrepp och exploatering har ett värde för areella näringar, som livsmiljö, för naturvärden, för jakt och fiske samt för friluftslivet. Miljöbalkens hushållningsbestämmelser säger att områden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön ska skyddas så långt möjligt mot åtgärder som kan påtagligt påverka områdenas karaktär (MB 3kap 2§).

Länsstyrelsen i Skåne presenterade år 2000 en rapport med syfte att underlätta för kommunerna att redovisa sådana områden i sin översiktsplan. Rapporten, som heter "Underlag för fysisk planering i Skåne län avseende 3 kap. 2§ Miljöbalken" innehåller en fallstudie för Höörs kommun och redovisar en preliminär avgränsning av stora påverkade områden. Höörs kommun har tidigare i sin

översiktsplanering redovisat sina stora påverkade områden utifrån den preliminära avgränsning som finns i underlaget.

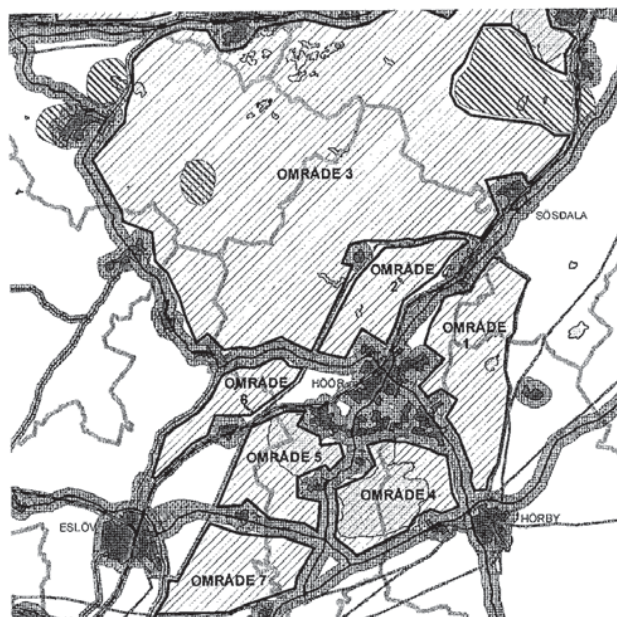
Under arbetet med denna översiktsplan har Trafikverkets planering för att bygga höghastighetsjärnväg aktualiserat behovet av att granska områdena närmare. Vindbruket är ytterligare ett intresse som kan komma att påverka stora påverkade områden.

Urval och avgränsning

Kommunens hållning är att "Stora påverkade områden" behöver vara tillräckligt stora för att det ska vara meningsfullt att peka ut dem i förhållande till andra underlag. I den mindre och mellanstora skalan finns det redan ett flertal intressen och skydd för bevarandet av landskapets kultur-, natur- och upplevelsevärden.

Det område som pekas ut i kommunens översiktsplan är därför ett stort och grovt avgränsat område. Det utpekade området omfattar större delen av kommunens norra och nordvästra delar. Avgränsningen av området följer till stora delar områdena 2 och 3 enligt den preliminära avgränsning som presenteras i länsstyrelsens underlag. Område 3 i underlaget beskrivs som "ett av Skånes allra största potentiella påverkade områden" då det även omfattar stora arealer i Klippans och Hässleholms kommuner samt nordligaste spetsen av Eslövs kommun.

Den yttre gränsdragningen för det utpekade området är grov men ger en tydlig indikation på var kommunen anser att karaktären påverkat stort område börjar. Området som helhet består av ett varierat och ofta kuperat landskap med mycket inslag av skog. Samtidigt är området generellt sett undantaget från betydande påverkan från större infrastrukturleder och större exploateringsföretag.

Figur H3.5.2. Preliminär avgränsning av Stora påverkade områden i Skåne län. Kartan är från s.50 i "Underlag för fysisk planering i Skåne län avseende 3 kap. 2§ Miljöbalken". Länsstyrelsen i Skåne, år 2000.

Flera lantbruksföretag finns inom området men dessa tenderar att vara relativt småskaliga på grund av naturgeografiska förutsättningar.

Drygt en kilometer öster om Broslätt och en kilometer norr om Prästbonnasjön utmed väg 1324 finns ett område som innehåller både stentäktverksamhet och asfaltstillverkning. Sprängningar och krossande av sten alstrar betydande störningar i form av buller, vibrationer och damm. Dessutom genererar verksamheterna tung trafik som innebär en viss störning utmed vägen, speciellt söderut längs vägen men även inom fastigheten i samband med lastning. Kommunen anser att stentäkten och asfaltstillverkningen sammantaget utgör grund för att avgränsningen av det stora opåverkade området ska undanta dessa verksamheter och dess huvudväganslutning.

I länsstyrelsens preliminära avgränsning, från tidigare refererat underlag, undantas ett stråk utmed kraftledningsgatan i nordsydlig riktning upp till Broslätts stugområde och därefter österut mot Tjörnarps. Det undantagna området utgör gräns mellan område 2 och 3 enligt denna preliminära avgränsning. Kommunen ser ingen anledning att betrakta ledningsgatan som ett större exploateringsföretag som stör helheten i det större opåverkade området. Kraftledningsgatans norra del mot Tjörnarps hamnar ändå utanför det utpekade Stora opåverkade området medan den södra delen genom Frostavallenområdet innefattas i det utpekade området. Kommunen gör bedömningen att ledningsgatan påverkar upplevelsen av landskapet på en lokal nivå men inte i ett större perspektiv. Den buffert som lämnas mot de större infrastrukturlederna södra stambanan och väg 23 är större i kommunens utpekade område än i område 2 i länsstyrelsens preliminära avgränsning.

De värden som kommunen har för avsikt att värna genom utpekandet av områdena har en tydlig koppling till det som i planerings-sammanhang kallas för "quiet areas" och som har sitt ursprung i EU-direktivet om omgivningsbuller. Det engelska begreppet tydliggör att det handlar om något bredare än tystnad. Aspekter som stillhet, lugn och rofylldhet. Kommunen har därför även valt att avgränsa bort de områden som ligger i anslutning till järnvägen och vägarna 13, 23 och E22. De övriga områden som finns med i länsstyrelsens preliminära avgränsning (område 1 och 4-7 enligt figur H3.5.2) bedömer Höörs kommun vara för små och för sönderstyckade för att pekas ut som Stora opåverkade områden i enlighet med vad som anges i MB 3 kap 2 §.

För området som helhet är de övergripande värdena som kommunen vill bevara ett tyst och rofyllt landskap som är opåverkat av större exploateringsföretag och som genom sina värden har betydande

värden för rekreation och friluftsliv.

De utpekade områdena syftar (i likhet med Miljöbalkens allmänna motiv till utpekandet av Stora opåverkade områden) till att bevara sammanhängande oexploaterad mark. Med oexploaterad mark menas här områden som är opåverkade av mer storskalig jordbruksverksamhet. Skogsbruk och småskaligt jordbruk, som bedrivits i mindre skala och under lång tid, är däremot vanliga inslag i de utpekade miljöerna då de inte bedöms påverka landskapets upplevelsevärden negativt utan snarare bidrar till att förstärka de värden som finns.

Inom det utpekade Stora opåverkade området finns ett antal värdekärnor som pekas ut för sina natur och rekreationsvärden samt sin betydelse för de areella näringarna i området.

Värdekärnor

Avgränsningen av dessa värdekärnor (se figur H3.5.1) utgår till stor del från värdefulla landskap enligt kommunens Naturvårdsprogram. Naturvårdsprogrammet bygger på omfattande inventeringar och studier av landskapsbild och landskapets värden i ett större sammanhang. I områdena som pekas ut som värdekärnor finns i de flesta fall en tydlig koppling till biologiska värden, upplevelsevärden och värden kopplade till brukandet och de areella näringarna. Gemensamt för de utpekade värdena är att de generellt sett har en nära koppling till det småbrutna odlingslandskapet.

Rapporten "Underlag för fysisk planering i Skåne län avseende 3 kap. 2§ Miljöbalken" togs fram 2000 för att ge kommunerna vägledning i utpekandet av stora opåverkade områden. I underlaget finns beskrivet hur vissa specifika skäl kan ligga till grund för utpekandet. Vidare betonas vikten av att "fastslå ett särskilt motiv" till utpekandet av områdena. Några av de motiv som nämns som specifika skäl för utpekande är bland annat ekologiska hänsyn

Hänsyn, stora opåverkade områden

Stora opåverkade ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt påverka områdenas karaktär. Det innebär att större strukturbildande exploatering är olämplig. Ny bebyggelse ska genom lokalisering och utformning anpassas till befintliga bebyggelseområden, vägar och andra strukturbildande mönster. Alla aspekter som påverkar landskapsupplevelsen ska vägas in, som tystnad, estetiska kvaliteter, tillgänglighet till stränder, stigar med vägvisning, trafiksäkerhet och att natur- och kulturvärden bevaras och utvecklas. Omfattande kompensationsåtgärder är nödvändiga om större ingrepp blir aktuella.

eller att försäkra sig om rekreationsområden. För att ge en så god bild som möjligt av vilka kvaliteter kommunen vill skydda genom utpekande av Stora opåverkade områden, så har ett antal värdekärnor lyfts ut och beskrivits mer ingående. Värdekärnorna är viktiga komponenter i en större helhet.

De avgränsningar och beskrivningar som presenteras i denna översiktsplan kommer sannolikt att behöva granskas och bearbetas ytterligare. För att kommunen ska kunna möta Trafikverkets planering och tillvarata intresset av stora opåverkade områden behövs därför ett fortsatt fokus på dessa områden och en metodutveckling kring avgränsning, analys och beskrivning. Utpekandet av Stora opåverkade områden är ett mellankommunalt intresse som kan göras i samverkan med angränsande kommuner.

A. Rörums holma-Skuddarp-Hjällaröd

Området ligger i kommunens nordligaste del. En av de stora kvaliteterna med området är stillheten, tystnaden och rofylldheten som kommunen bedömer ha ett betydande värde som kvalitet ur ett upplevelseperspektiv på landskapet. Värdena i området utgörs av naturbetesmarker, trädbärande hagmarker och trädgångar med stor potential för framtiden, igenväxande hagmarker, vatten, betade fuktängar, åkerholmar, öppna sand- och grusmarker, grusvägar, artrika vägrenar och stengården. Området som helhet består till stora delar av småskaligt odlingslandskap. Riksintresseområde för vindbruk överlappar delvis. Höörs kommun bedömer att intresset av stora opåverkade områden väger tyngre än intresset av landbaserad vindkraft.

B. Hedensjö-Slättraröd-Åbarp

Området ligger i nordöstra delen av kommunen och består till största del av ett småbrutet odlingslandskap i en dalgång inramad av höjdryggar.

Den utpekade ytan har en ålderdomlig prägel, med en mängd kulturspår som odlingsterasser, husgrunder, odlingsrösen, fägator mm. Stora delar av landskapet är betespåverkat.

De landskapsvärden som finns i området är naturbetesmarker, hagmarker och annan betespräglad mark samt värdefulla trädmiljöer, vattendrag, stengården och andra värdefulla landskapselement.

Fortsatt betesdrift och åkerbruk, gärna återupptagen betesdrift i delar är förutsättningar för att bevara området. Även bevarande av stengården och andra landskapselement behövs för att behålla befintlig karaktär.

Tystnaden och lugnet är påtagliga kvaliteter i området som endast tangeras av ett antal mindre vägar med låga trafikflöden och en försumbar andel tung trafik. Viss påverkan från järnvägen kan förekom-

ma om vindriktningen är ostlig eller sydostlig men med förhärskande vindriktning utgör det utpekade området en stillsam och relativt opåverkad del av kommunen.

C. Frostavallen-Dagstorp

Varierat landskap med sjöar, stora sammanhängande arealer skog och ett småskaligt odlingslandskap med ålderdomlig prägel. I området finns mycket höga naturvärden förknippade framförallt med skog, men även med odlingslandskap.

I området finns även rikligt med kulturspår, hägnader, husgrunder, hålvägar, övergivna bytomter mm. Bitvis ligger ett helt kulturlandskap inbäddat i grönska, där skogen består av nyligen igenväxta hagmarker.

Ett stort värde som finns kopplat till landskapet i området är de stora sammanhängande bokskogsområdena som förutom sitt stora värde för rekreation även hyser höga naturvärden då delar av områdena är opåverkade av skogsbruk. Även den brukade skogen i området är skött på ett småskaligt sätt som gynnar biologisk mångfald och upplevelsevärden. Naturen i kombination med området topografi gör det betydelsefullt som opåverkat landskap. Frostavallen-Dagstorp är också det av de utpekade stora opåverkade områdena som har bäst tillgänglighet för allmänheten då det med lätthet kan nås från Höörs tätort med såväl cykel eller till fots som med buss eller bil. På så vis tillför området en unik kvalitet till hela MalmöLundregionen med sina lätt tillgängliga och fridfulla opåverkade stora skogsområden.

D. Norra Rörum

Småbrutet, kuperat landskap med värden i både odlings och skogsområde. Värdefulla hagmarker med inslag av grova träd. Ädellövskogar med höga värden och inslag av basalt. Stora arealer lätta jordar med sand och grus som ger förutsättningar för blomrikedom och rikt insektsliv.

Andra värden i området är olika värdefulla trädmiljöer; orörd ädellövskog, ädellöv på basalt, alkärr, trädbärande hagmarker och betespåverkad skog. Öppna betesmarker på lätta jordar, artrika väg och åkerrenar.

För att området ska bevaras och utvecklas på ett bra sätt är det önskvärt med fortsatt betesdrift och åkerbruk, vissa delar av skogen bör undantas från skogsbruk. Fortsatt odling och hävd på lätta jordar, bevarande av grusvägar, renar, kanter och andra landskapselement.

E. Allarp

Det utpekade området är ett småskaligt och varierat odlingslandskap kring naturreservatet Allarps

bjär. Området består i huvudsak av ädellövskog och blandlövskogar, men även inslag av hagmarker och annan öppen mark förekommer.

Sjalva bjären är ett vulkanrestberg, en så kallad basaltkupp, med en mycket artrik värdflora och flera hotade lavarter. Området har stor betydelse för både naturvård och friluftsliv och är omfattas delvis av flera skydd som naturreservat och biotopskydd. Delar av området har även status som Natura 2000-område och riksintresse för naturvården. Skåneleden passerar och det finns flera vandrings-slingor inom området.

Värden som är kopplade till naturen och landskapet är bland annat naturbetesmarker, hagmarker och annan betespräglad mark, dungar, trädriddåer, stengården och andra småbiotoper. En förutsättning för bevarandet av området är fortsatt betesdrift och åkerbruk. Stengården och andra landskapselement som skapar småskalighet och variation behöver också bevaras. Området ligger i en tyst och rofylld del av kommunen och dessa värden vill kommunen ta fasta på i samband framtida planering och de eventuella intressekonflikter som kan uppkomma i området.

Gamla ekar fungerar som värdmiljöer för många arter

Europeiska landskapskonventionen

Europeiska landskapskonventionen är en konvention mellan ett antal europeiska stater. Den har tillkommit på initiativ av Europarådet och har undertecknats av 40 länder av vilka 38 länder har också ratificerat konventionen. Sverige ratificerade konventionen 2010 vilket innebär att Sverige förbundit sig att följa konventionens regler vid all landskapsplanering och landskapsvård.

Syftet med konventionen är att skapa en gemensam europeisk ram för arbetet med de europeiska landskap som är utsatta för ett förändringstryck genom samhällsutvecklingen och/eller på något sätt i sin tur kan påverka den. Konventionen gäller således alla landskap, från tätt bebyggda områden till helt obefolkade landskap. Konventionen förutsätter att det lokala landskapet i någon mening utgör en grund för en gemensam europeisk identitet. Konventionen lyfter därför särskilt fram målet att stärka möjligheterna för allmänhetens och localsamhällets aktiva demokratiska medverkan i arbetet med skydd, förvaltning och planläggning av landskap. Det betyder att arbetet med att omsätta de politiska målen i praktiken kommer att bli en fråga för kommuner och andra lokala organisationer.

Konventionen förutsätter bland annat att landskapet integreras som ett tema i all planerings- och sektorspolitik som påverkar det direkt eller indirekt och att demokratiska processer för den lokala allmänhetens, kommuners och regionala myndigheters samt övriga intressenters möjligheter att delta i arbetet utvecklas och nyttjas.

Ett övergripande mål för konventionen är en övergång från ett objektorienterat synsätt i samhällsplaneringen till planering utifrån en helhetssyn och att en del av makten över besluten ska flyttas från statliga och regionala myndigheter till lokala myndigheter och de enskilda medborgarna. Konventionen har en subjektiv dimension som sätter människan i centrum och betonar människors uppfattning, upplevelse och värdering av landskap.

Höörs kommun vill beakta konventionen i sitt planeringsarbete genom att arbeta med förankring och brukarsamverkan. Människors upplevelse av landskapet och landskapets värden ska vara en av utgångspunkterna i samband med förändringar av den fysiska miljön.

Allarps Bjär. Bild från en av den utpekade värdekärnan E.Allarp som ligger inom kommunens Stora opåverkade område.

Bild från det utpekade Stora opåverkade området vid Hedensjö.

3.6 Jord- och skogsbruk

De nationella målen för areella näringar, landsbygd och livsmedel handlar om goda förutsättningar för arbete, tillväxt och välfärd i alla delar av landet. De gröna näringarna ska vara livskraftiga och bidra till klimatomställningen och att naturresurserna används hållbart.

Jordbruksmark

Globalt perspektiv

Den stora utmaningen för jordbruksmarken på en global nivå är att försörja en växande population på en minskande andel mark per person. Åkermarken per capita har förändrats drastiskt de senaste 50 åren. 1961 fanns 0,44 ha/person och idag finns ca 0,22 ha/person. Samtidigt ökar avkastning genom nya tekniker. Tillgången till jordbruksmark fortsätter dock att vara begränsad (SCB 2013).

Minskningen av jordbruksmark beror bland annat på den globala urbaniseringen, där fler människor flyttar från landsbygden till städerna som i sin tur växer och tar allt mer mark i anspråk. Städerna bedöms växa minst till 117 miljoner hektar fram till 2050, vilket är en fördubbling av dagens areal. Även jordförstörelse är en anledning till minskning av jordbruksmarken, främst i form av vind- och jorderosion men även näringsbrist, försurning, kemiska föroreningar med mera. 1,9 miljarder hektar, ca 14 procent av jordens totala landareal, har sedan andra världskriget utsatts för markförstörelse och beräknas ha orsakat en minskning av livsmedelsproduktionen med en femtedel under denna period (Länsstyrelsen 2015).

Odlingslandskapet har under århundraden genomgått en successiv förändring. Omvärldens krav på att producera billiga livsmedel har inom odlingen drivit fram en långtgående specialisering, en ökad rationalisering och likriktning inom jordbruket (Miljömål 2015a) som i sin tur lett till mekanisering samt en ökad användning av handelsgödsel och bekämpningsmedel. Det effektiviserade jordbruket har lett till att det produceras mer livsmedel på mindre yta, men med ett beroende av ändliga resurser såsom konstgödsel och olja som båda orsakar olika former av miljöproblem i produktion och förbrukning (Länsstyrelsen 2015).

Jordbruk i Sverige

Ur ett globalt perspektiv är jordarna i Sverige mycket bördiga, eftersom de skapats efter den senaste istiden och inte utsatts för vittringsprocesser som äldre jordar i andra delar av världen. Jordens egenskaper gör att mineraler och näringsämnen är lättillgängliga för grödor och jordbruksmarken är inte lika utsatt för vind- och vattenerosion (Länsstyrelsen 2015).

Åkerarealen i Sverige har varierat under historien. Under 1800-talet upplevde åkermarken en kraftig ökning fram till 1900-talets första hälft. När åkerarealen var som störst under 1910-talet fanns det ca 3,8 miljoner hektar. Minskningen skedde mestadels under 50-, 60- och 70-talet, bland annat på grund av jordbrukets effektivisering. Detta resulterade i större arealer jordbruksmark per brukare och mindre enheter slogs samman medan andra övergavs eller planterades med skog. Skogsplantering är den viktigaste förklaringen till att jordbruksmark minskat sedan 1960-talet (Kungl. Skogs- och landsbruksakademien).

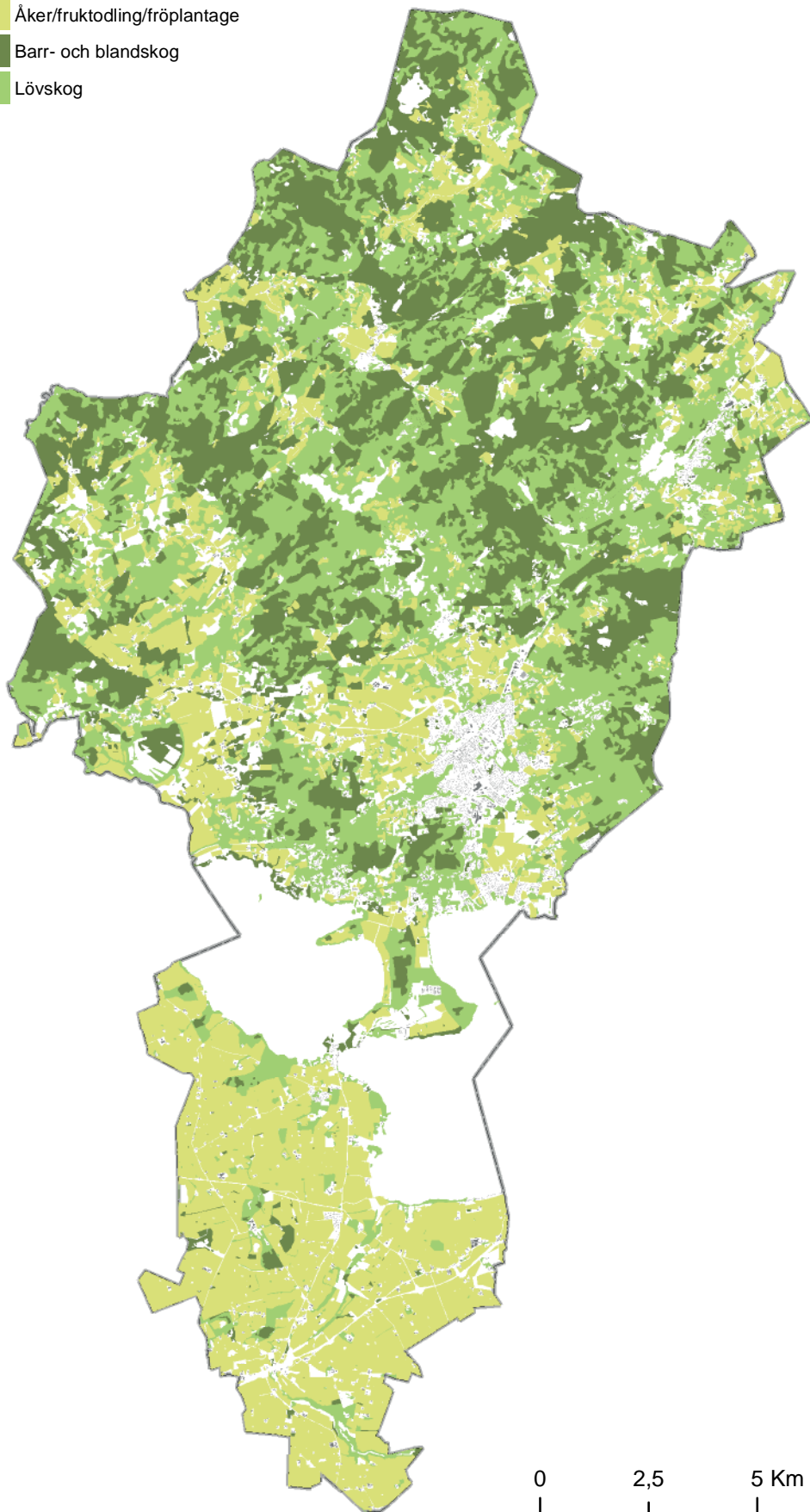
I dagsläget kan livsmedelsproduktionen i Sverige täcka ungefär 75 % av den mat som vi konsumerar i landet. Livsmedelsproduktion till en genomsnittlig svensk kräver 0,4 ha åkermark. Dagens åkermark räcker dock bara till 0,3 ha/person och vi saknar alltså jordbruksmark för att möjliggöra självförsörjning (Jordbruksverket 2015a). Sveriges exporterade jordbruksvaror står för 6 procent av den totala varuexporten och prognosen visar att efterfrågan på livsmedel kommer att öka, bland annat på grund av befolkningsökningen (Jordbruksverket 2015a).

Jordbruket är också en viktig aktör bakom natur- och kulturlandskapet och upplevelsevärden för friluftsliv. Landskapsvård, förädling och besöksnäring blir allt viktigare inslag i landsbygdsutvecklingen.

Teckenförklaring

- Åker/fruktodling/fröplantage
- Barr- och blandskog
- Lövskog

Figur H3.6.1. Översiktlig karta över åkermark och skog i Hörs kommun

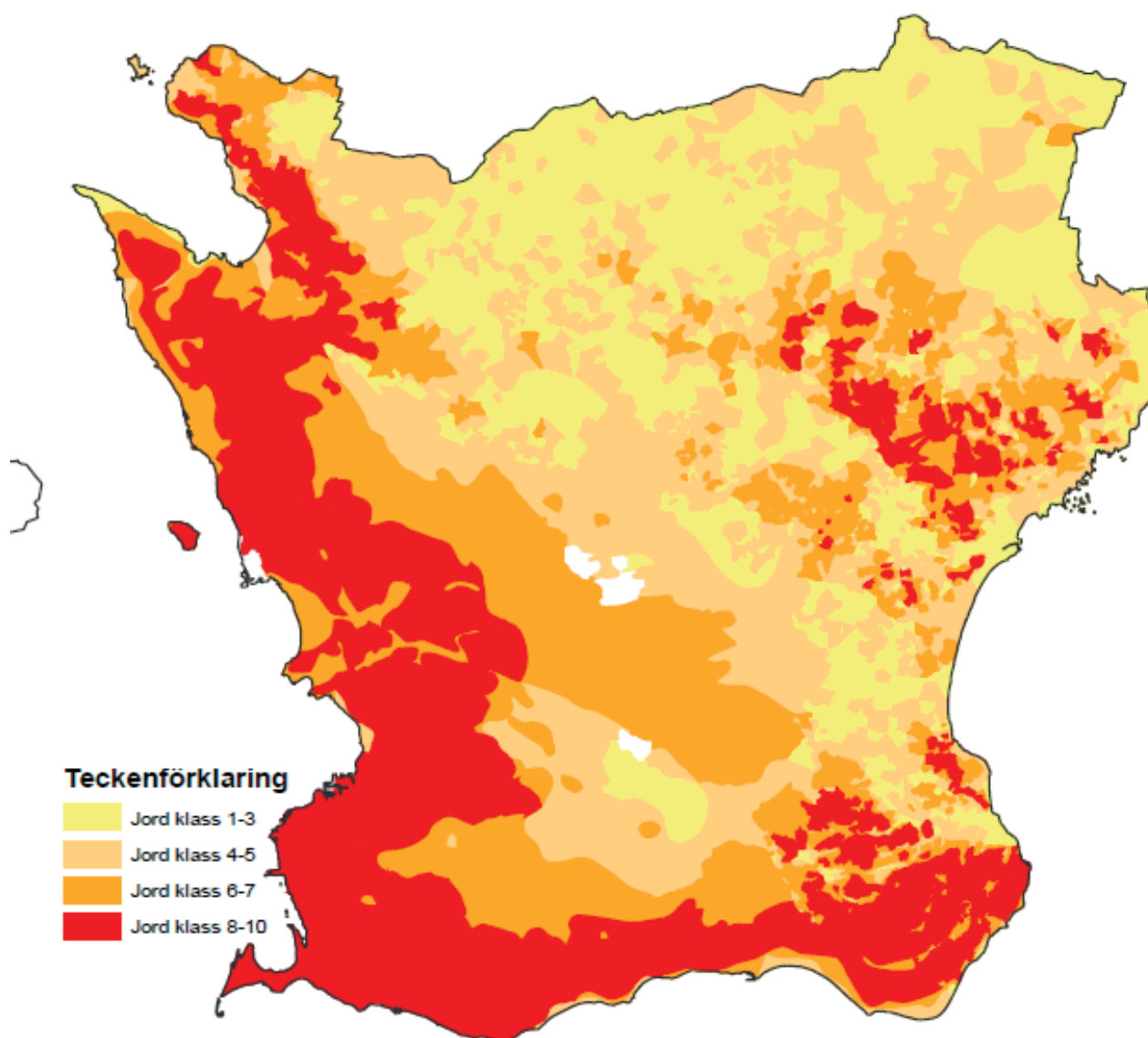
Skånes jordbruksmark

Skåne står för 40 procent av landets totalskörd av de vanligaste spannmåls- och oljeväxtgrödorna samt potatis och sockerbeter medan ca 70 procent av skördarna av trädgårdsväxter kommer från Skåne. God jordmån, gynnsamt klimat och lång växtsäsong ligger bakom den höga produktionen. De areella näringarna tillsammans med förädlingen utgör en betydande del av länets ekonomi, ungefär 7 procent av Skånes totala produktionsvärde och cirka 6 procent av Skånes arbetstillfällen (Länsstyrelsen i Skåne 2015).

Mellan 1962 och 2001 konstaterade Länsstyrelsen i Skåne att 13000 ha jordbruksmark har exploaterats i Skåne. 2006 gjordes ytterligare en genomgång som visade att exploateringen av jordbruksmark fortsatt (Länsstyrelsen i Skåne 2015, s.6). Tillsammans med Hallands och Uppsala län utgör Skånes det län med högst andel exploaterad jordbruksmark i Sverige (Länsstyrelsen i Skåne 2015).

Klassificering av jordbruksmark

Det vanligaste sättet att värdera jordbruksmark är genom produktionsvärdet. Åkermarksgradering i Sverige togs fram på 1970-talet i samband med den fysiska riksplaneringen. Karteringen utgick från skördestatistik från 1969. Liksom för all mätning av komplexa förutsättningar har metoden sina brister, men i grova drag visar karteringen en relevant bild av hur produktionskapaciteten varierar i Sverige och Skåne. Skalan är 10-gradig, där klass 10 är den mest produktiva jordbruksmarken. Klass 9 och 10 finns bara i Skåne, och hör till Europas bästa jordbruksmarker (figur H3.6.2).

Figur H3.6.2. Jordbrukets klassificering i Skåne. Källa: Hushållning med åkermark? Länsstyrelsen Skåne 2006:8

Jordbruksmarkens ekosystemtjänster

Jordbruksmarken står för många ekosystemtjänster. Det viktigaste är produktion av både odlad mat och mat från djur som går på betesmark. Återföring av näringsämnen är en annan funktion där jordbruket kan vara en del av kretsloppet. Åkermarken har också förmågan att utjämna vattenflöden vid kraftiga regn, där markens dräneringsystem bidrar till att jorden torkar upp fortare efter regn och minskar risken för översvämningar. Förmågan att binda koldioxid bidrar till att minska växthuseffekten där en hektar vall kan binda 2-3 ton koldioxid och skörderesterna bildar sedan mull för nästa grödor som producerar syre och renar luften.

Dikeskanter, åkerbryn, stenmurar, markvägar, kantzoner med mera är av stor betydelse för många olika arter av insekter, fåglar och vilt som trivs i dessa miljöer. Artrika system bidrar till ekologisk stabilitet och är mer tåliga mot förändringar på grund av yttre faktorer.

Betesmarker innehåller ett högt antal arter och har liknande funktioner som åkermark. Den rika florán på betesmarker ger dessutom en jämn tillgång på nektar och pollen och miljön är betydelsefull för pollinerande insekter. Jordbruksverket har beräknat att pollinerings-tjänster på kommersiella grödor från honungsbin i Sverige har ett värde av mellan 260 och 266 miljoner kronor. Utöver dessa finns det även vilda bin, humlor, fjärilar med mera som troligtvis har en större betydelse för pollineringen (Jordbruksverket 2015).

Jordbruket och klimatförändringarna

Förändringar i klimatet kommer att ge olika effekter på jordbruket i olika delar av världen. I Sverige förväntas fler extremt varma väderhändelser och färre extremt kalla. Kraftiga regn och torrperioder kommer att bli vanligare. För att klara anpassningen till nya förutsättningar och för att minska sårbarheten behöver det finnas flera olika typer av jordar. Oexploaterad mark kommer att ha en avgörande roll för att även hantera översvämningar och skapa en återhämtningsförmåga och motståndskraft för samhället.

Södra delarna av Sverige kan potentiellt få bättre förutsättningar i vissa avseenden. Å ena sidan skapas en längre växtsäsong som möjliggör nya grödor och kan ge större skördar. Å andra sidan skapar klimatförändringar större osäkerhet gällande väderlek som påverkar jordbruket i form av större temperatur- och nederbördsvariationer. Det gör storleken och kvaliteten på skörden mer osäker, både när det gäller livsmedel och bete. Ett varmare klimat ökar även risken för sjukdomar och skadegörare, vilket kan resultera i större användning av bekämpningsmedel.

Extrema torrperioder innebär att bevattning blir avgörande. Ekosystemen riskerar påverkas och det blir konkurrens mellan dricksvattenbehoven och lantbrukets behov. Tillrinningen till sjöar blir mindre på sommaren (Länsstyrelsen i Skåne 2015).

Skogsbruk

På global nivå finns både avskogning och nyplantering av skog. Avskogningen är mest omfattande i Sydamerika och Afrika, medan skogsmarken i Europa och Asien ökar i omfattning. Mellan 2000 och 2010 ökade skogsmarken i Europa med 700 000 hektar per år (SCB 2013, s. 33).

Skogsbruket i Sverige

Skogsbruket har länge varit en av vårt lands viktigaste näringsgrenar och en förutsättning för den ekonomiska utvecklingen i Sverige. År 2014 stod skogsbruket för 11 procent av exporten (Jordbruksverket 2015a). Ur ett historiskt längre perspektiv har skogsmarksarealen ökat bland annat på grund av skogsplantering på nedlagd åkermark och på mossar och torvmarker som tillgängliggjorts av dränering. Virkesförrådet har ökat kraftigt sedan 1920-talet och fram till 2010 hade det ökat med 83 procent, mycket på grund av en produktions- och tillväxtfrämjande skogsskötsel. Minskning av skogsmark har skett bland annat på grund av tätortsexpansion, byggande av fritidshus, vägar och kraftledningar.

Även i skogen har utveckling av rationell skötsel medfört kraftiga förändringar av olika arters förutsättningar. Monokulturer och utdikning har utarmat den biologiska mångfalden.

Skogsbruk i Skåne

Cirka en tredjedel av Skånes yta består av skogsmark, där de norra och nordöstra delarna av länet domineras av granskog och andra delar av bokskog. Jordbruksmarken har aktivt beskogsats sedan början av 1900-talet. Politiska beslut har påverkat utvecklingen, då det exempelvis gavs ekonomiskt stöd från EU genom ett beslut 1995 som gjorde att planteringen av jordbruksmark ökade. Stora andelar av skogsbruket i södra Sverige är certifierat med antingen FSC eller PCEF, vars syfte är att säkerställa uthålligheten.

Skogens ekosystemtjänster

Skogens ekosystemtjänster är mångsidiga. Skogsbruket ger oss förnyelsebara råvaror från virkesproduktion till exempelvis papper, kartonger, möbler, byggnadsmaterial och andra produkter samt för energiförsörjning som ved, timmer, bio-bränsle med mera. Skogen är också livsmiljö för flora och fauna och viktig för människors rekreation.

Blandskogen ger fler ekosystemtjänster än vad granskog gör, som exempelvis biologisk mångfald, bär, viltföda, upplevelser med mera. Kantzoner mellan skog och annan typ av ägoslag bevaras för sitt ekologiska värde. Det är även grundläggande i skogsskötseln att det sparas exempelvis sälg för att ge möjlighet till tidig pollinering för insekter.

Skogen och klimatförändringarna

Klimatförändringarna beräknas öka tillväxten i skogen. Samtidigt förväntas skadorna öka allt eftersom det blir varmare och blötare (Skogsstyrelsen 2015). En längre och varmare vegetationssäsong kan gynna fler skadegörare.

Mer blandskog kan vara ett sätt att uppnå ett mer klimatsäkert och uthålligt skogsbruk som är tåligare mot ett varmare klimat och de påfrestningar på skogen som det innebär (SLU 2014). Blandskog är mer stormtålig och motståndskraftig mot skadegörare (SLU 2015).

Skogsbruk ger klimatnyttor, då det sker en ständig förnyring och skogsråvaror kan användas som energi och byggmaterial. En obrukad skog avger mer koldioxid i takt med att fler träd dör och bryts ner (SLU 2015). Klimatpolitik för biologiska produkter och energislag förväntas ge ett mer intensivt skogsbruk med en ökad virkesproduktion. Konflikterna mellan ekonomiska, ekologiska och sociala värden kommer då att öka (SLU 2014).

Skogsbruk i nordvästra delen av Höörs kommun

Markhushållning för framtiden

Reglering i miljöbalken

Miljöbalken (MB) innehåller bestämmelser om hushållning med mark och vatten. Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Det innebär att brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose *väsentliga samhällsintressen* och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska skyddas så långt möjligt mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk (3 kap 4 § MB).

Hushållningsbestämmelserna innehåller flera andra regler som påverkar jordbruks- och skogsmark. Det gäller till exempel att mark som har betydelse för friluftslivet så långt möjligt ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter ska beaktas särskilt (3 kap 6 § MB).

Markens brukningsvärde i Höörs kommun

Cirka en tredjedel av kommunens totala landyta består av jordbruksmark och cirka hälften består av produktiv skogsmark (se figur H3.6.1). Söder om Ringsjön finns kommunens bördigaste markområden (klass 6-7). Denna del av kommunen ingår i sydvästra Skånes rationellt brukade öppna jordbruksbygder. Även väster om Höör domineras landsbygden av jordbruk och har förhållandevis hög bördighet (klass 5-6). Öster och norr om Höör finns mellanbygden med lägre bördighet (klass 3-5). Skogsbruket är betydande och jordbruksmarken består av mindre skiften, ofta betesmark.

Mot bakgrund av klimatförändringar och andra osäkerhetsfaktorer bedömer Höörs kommun att all jordbruksmark i kommunen är potentiellt brukningsvärd ur långsiktigt och översiktligt perspektiv. I en mer detaljerad skala måste jordbruksmarken bedömas ur ett näringsperspektiv där möjligheten att bedriva jordbruk påverkas av samhällsstrukturer och omgivande miljö. Avgränsade skiften kan därför i det enskilda fallet bedömas sakna långsiktigt brukningsvärde på grund av att de är avskilda från annan jordbruksmark och därför svårbrukade.

Skogsbruket är inte lika sårbart för ändrad markanvändning eftersom det finns så stora arealer och eftersom aktiva brukningsåtgärder sker relativt sällan. Ur hushållningsperspektiv bedömer Höörs kommun därför att hänsynen till friluftsliv, natur- och kulturmiljö har större praktisk betydelse när det kommer till förändring av skogsmark än hänsynen till skogsbruket som sådant.

Väsentliga samhällsintressen

Brukningens värd jordbruksmark får alltså bara exploateras om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen, exempelvis att tillgodose behovet av bostäder och att skapa resurseffektiva, ändamålsenliga strukturer.

Höörs kommun beskriver i utvecklingsstrategin i denna översiktsplan en övergripande inriktning som innebär (Utvecklingsdelen, 1.2):

- Bostäder för alla
- Höör som kärna i det flerkärniga Skåne och
- Utbyggnad i lägen med god kollektivtrafik.

Denna inriktning ringar in väsentliga samhällsintressen på den mest övergripande nivån. Inriktningen fördjupas genom strategier för:

- Småstad i storstadsregion
- Byar i utveckling
- Tillgänglig natur med höga kvaliteter och
- Hållbara transporter.

Genom strategierna utvecklar Höörs kommun de väsentliga samhällsintressen som kan påverka markanvändningen i kommunen, och därmed även jordbruksmarken.

Sammanfattningsvis är det av väsentligt samhällsintresse att Höör kan växa som kommunens kärna med nya bostäder, servicelokaler och verksamheter. Genom att förtäta befintlig ort kan exploatering av jordbruksmark begränsas. Tätorten behöver trots det växa ytmässigt. Marken inom en km från Höörs station ska då användas mest effektivt, men även en-två km från stationen är marken av intresse för bostadsutbyggnad. Även byar och bebyggelsegrupper behöver utvecklas. Planen innebär att det sker inom befintliga strukturer och orter.

Hur utvecklingen konkret får effekter i olika delar av kommunen syns i markanvändningskartan. Där är även stora områden avsatta för jord- och skogsbruk. I dessa områden ska förutsättningarna att långsiktigt bedriva areella näringar väga tungt vid eventuella förändringsanspråk. Söder om Ringsjöarna och väster om Höör ska avstyckningar för andra ändamål styras till befintliga bebyggelsegrupper och vägar för att inte splittra upp marken. Vägledningen till områden för jord- och skogsbruk kommer att tillämpas vid förfrågningar om att avstycka mark för andra ändamål utanför befintliga orter och bebyggelsegrupper.

